

Fylkesmannen i Telemark

Årsrapport 2016

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	4
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	5
Sted, dato og fylkesmannens signatur	5
2 Introduksjon til embetets hovedtall	6
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
3 Årets aktiviteter og resultater	12
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	12
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	12
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	13
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	13
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	16
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	17
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	17
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	19
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	20
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	20
3.1.1.5 Øke tilgjengelighet og kapasitet, samt styrke kvalitet og innovasjonsevne i helse- og omsorgssektoren og i folkehelsearbeidet	21
3.1.1.6 Økt kapasitet og kompetanse om psykisk helse og rus, med satsing på bedre forebygging og sammenhengende tjenester	22
3.1.1.7 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	23
3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	24
3.1.1.9 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	26
3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene	27
3.1.1.11 Kommunereform	27
3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket	27
3.1.1.13 Bærekraftig landbruk	29
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	30
3.1.2.1 Godt tjenestetilbud for barn og unge	30
3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	32
3.1.2.3 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	32
3.1.2.4 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	33
3.1.2.5 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	34
3.1.2.6 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktnings situasjonen	35
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	36
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	36
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	38
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	42
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	46

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	48
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	48
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	49
3.1.6 Særskilt om oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i Virksomhets- og økonomiinstruks	49
3.2 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	49
3.3 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	74
3.4 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	75
4 Styring og kontroll i embetet	76
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	76
4.1.1 Embetets risikostyring	76
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	76
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	77
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	77
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	77
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	77
5 Vurdering av framtidutsikter	79
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	79
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	79
6 Årsregnskap	80

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Vår årsrapport bekrefter mitt inntrykk av at embetet samlet sett oppnådde god måloppnåelse i 2016. Embetsoppdraget ble gjennomført på normert tid innenfor vedtatte budsjett med få avvik. Avvik som jeg vil nevne spesielt er 4 tilsyn på utdanningsområdet som ikke ble gjennomført. Begrunnelsen er en ekstraordinær personellsituasjon. Situasjonen inn i 2017 er bedret og vi forventer tilfredsstillende måloppnåelse i 2017. Når det gjelder saksbehandlingstiden for klagesaker etter plan- og bygningsloven har vi nådd det opprinnelige kravet om gjennomsnittlig behandlingstid på 3 mnd. I løp av 2016 ble målet endret og dette målet ble ikke fullt ut oppfylt. Viser til punkt 3.3.1.1.6.1 for nærmere utdyping. Avvik for 2015 når det gjelder tilsyn med krisesentre er lukket.

Når det gjelder de andre fagområdene har vi holdt de forventede fristene.

Jeg vil nevne at vi har utfordringer med å lukke enkelte avvik. Dette gjelder særlig problemer på saksfelt der problemer har utviklet seg over tid og som er svært kostnadskrevende å rette opp. Vi har også i 2016 gjennomført tilsyn på vann og avløp i kommuner som har gamle og dårlig VA-system. Det vil ta mange år å få systemene opp til tilfredsstillende standard. Avvikene vil derfor vanskelig kunne lukkes på kort sikt. Dette er utilfredsstillende for oppdragsgiver.

Vergemålsområdet fortsetter å være under press. Økonomien var i 2016 noe bedre enn i 2015, men budsjettet for 2017 skaper stor bekymring for håndtering av arbeidsoppgavene og uro for restanser framover.

Embetet fortsetter sitt strategiske utviklingsarbeid på området barn og unge fra 0-24 år. I 2016 har prosjektet "Talenter for fremtida" gått over i en ny fase der kommunene tar større ansvar for videreføring. Barnefattigdom og utenforskap er hovedfokus for videre satsing.

Økonomien oppleves som stram. I 2016 avsluttet vi regnskapet med et overskudd på kr. 1.911.381. Overskuddet ble noe høyere enn forventet mot slutten av året, i hovedsak grunnet forsinkelser på noen prosjekter. Vi vil søke om å få dette beløpet overført til 2017.

Når det gjelder oppdraget om å effektivisere driften vil jeg vise til at embetet har tatt i bruk de digitale verktøy som er utviklet for embetene. Vi har startet et prosjekt for å bli bedre til å utnytte digital kommunikasjon med våre samarbeidspartnere, særlig kommuner, direktorat/departement og andre embeter. Dette har en teknisk komponent, opplæringskomponent og ikke minst holdnings- og handlingskomponent. Vi vurderer dette også som viktig verktøy i forbindelse med regionaliseringsprosessen.

Embetet har i 2016 blitt tilknyttet Engerdal telefonsentral.

Embetet har for 2016 utgitt tilstandsrapport for fylket der utviklingen på ulike saksfelt beskrives og kommenteres. Dokumentet er en viktig del av vår formidling av Regjeringens politikk og distribueres til politisk og administrativ ledelse i kommunene, media og publikum.

Embetet har hatt en stabil bemanning gjennom hele året med ca. 100 fast ansatte og 10-15 på midlertidig kontrakter. Vi har relevant kompetanse på alle kjerneområder. Ved nyrekruttering har vi hatt tilfredsstillende tilfang av søknader med god kompetanse.

Sykefraværet har vært på ca. 4,7 %, lite korttidsfravær og ingen med arbeidsrelatert begrunnelse.

Vi har et godt samarbeid med tillitsvalgt og har sammen testet det nettbaserte opplæringsprogrammet om hovedavtalen og partssamarbeidet. Dette har vært vellykket. Årets arbeidsmiljøundersøkelse viste stor grad av tilfredshet, men uttrykte også noe usikkerhet om ledelsen/ledergruppens kapasitet til å gjennomføre en kompleks regionreform.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for løsning av embetsoppdraget har vært:

Rettsikkerhet (Klagesaker, tilsyn og kontroll), Samfunnsikkerhet og beredskap, Veiledning og informasjon, Samordning og Utviklingsoppgaver.

I 2016 var i stor grad preget av arbeidet med kommunereform og forberedelse til regionreformen for embetene.

Kommunereformen krevde mye av embetet første halvdel av 2016. Ledelsen brukte mye tid på veiledning i innspurten av reformen. Vi hadde mange møter med formannskap og kommunestyre og også deltakelse på folkemøter. Vår oppsummering informerte om en frivillig sammenslåing (Bø og Sauherad) og et forslag om sammenslåing mot flertall i folkeavstemning, nemlig Nome kommune til Bø/Sauherad. Det var skuffende for oss at mange og lovende prosesser ikke førte til flere sammenslåinger. Vi har gjennom prosessen utarbeidet et framtidig kart for kommunene i fylket, basert på kriteriene reformen. Det er behov for fortsatt arbeid for å få hensiktsmessige kommuner, særlig i Grenland.

Internt på embetet har vi lagt stor vekt på å forberede ansatte på den kommende regionreformen. Vi har blant annet gjennomført et to dagers embetsmøte for alle ansatte der behovet for omstilling, erfaring med omstillingsprosesser og vanlig reaksjoner ved endring besluttet utenfra ble tatt opp. Embetsledelsen har også økt antall allmøter og prioritert deltakelse på avdelingsmøter for å være

tilgjengelig og for å fange opp signaler.

Samordning med eksterne partnere har vært viktig i en tid med forberedelser til reformer. Vi har hatt faste møter med ledelsen i fylkeskommunen og samlet regional stat for å utveksle informasjon om egen status og drøfte hvordan ulike reformer virker inn på hverandre. Årets brukerundersøkelse med kommunene som målgruppe viste høy grad av tillit og et godt helhetsinntrykk for vårt embete. Dette gjelder også for vår rolle i arbeid med kommunereformen.

2016 har også krevet mye tid og engasjement fra ansatte og ledelsen for å ferdigstille Jomfruland Nasjonalpark. Arbeidet har også vært preget av usikkerhet og kritiske spørsmål fra de som er mest berørt. Ledelsen som prosjekteier har derfor brukt mye tid for å løse uavklarte spørsmål nå i slutfasen. I desember 2016 var tilslutt alle enig og saken ble behandlet i statsråd. I ettertid har det vært glede og stolthet lokalt og i fylket over vår maritime nasjonalpark.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Vi kan ikke peke på verken interne eller eksterne forhold som har vært så spesielle at de har hatt vesentlig innvirkning på resultatoppnåelsen.

Kommunereformen var en stor utfordring som krevde mye ressurser, men den ble løst innenfor gitte rammer og forutsetninger. Det samme gjelder for hendelser på området samfunnsikkerhet og beredskap. Med små ressurser blir det hektisk mens det står på, men vi har så langt håndtert de situasjoner som har oppstått.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Kari Nordheim - Larsen

Skien 24. februar 2017

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og Regjeringen. Embetets samfunnsoppdrag er hovedsakelig gitt gjennom Fylkesmannsinstruksen, fastsett ved kgl. res 7. august 1981, endret ved kgl. res 10. november 1988 og 6. juli 1999, og Instruks for fylkesmannens og Sysselmannen på Svalbards arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering, fastsatt ved kgl. res. 19. juni 2015.

Styringen av fylkesmannsambetet bygger på at ansvaret for virksomheten er delt mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og oppdragsdepartementene.

KMD har det administrative etatsstyringsansvaret for fylkesmannen, i tillegg til å ha samordningsansvaret overfor de øvrige departementene som legger oppgaver til fylkesmannen. KMD har også rollen som fagdepartement på noen saksområder. Det enkelte fagdepartement har finansieringsansvaret for oppgaver innen eget saksområde. Likeledes har de direkte faglig instruksjonsmyndighet overfor fylkesmannen innen vedkommende departements saksområde. Den enkelte fagstatsråd er konstitusjonelt ansvarlig overfor Stortinget på sine fagområder hvor oppgaver er lagt til fylkesmannen, jf. *Fylkesmannsinstruksen*.

Fylkesmannen utfører også enkelte oppgaver for kongehuset og Stortinget. Fylkesmannen utfører fagoppgaver for til sammen elleve departementer og ti direktorater/tilsyn.

Grunnlaget for fylkesmannens arbeid ligger i de oppgavene som embetene skal løse i henhold til lover, forskrifter og særlige politiske prioriteringer i de årlige styringsdokumentene. Fylkesmannens faste og lovbestemte oppgaver beskrives i virksomhets- og økonomiinstruksen, mens tildelingsbrevet gir føringer for årlige prioriteringer og styringskrav.

Bevilgning og finansiering

Fylkesmannens faste oppgaver finansieres over det felles budsjettkapitlet 0525. Finansieringen skjer i hovedsak gjennom overføring av midler fra departementenes fagkapitler til kap. 0525 i tråd med gjeldende finansieringsordning for Fylkesmannen. Det fagdepartementet som har instruksjonsmyndighet på et område har også ansvaret for ressursituasjonen der. Dette ansvaret omfatter nye oppgaver som legges til fylkesmannen, men også endringer i eksisterende oppgaver, samt endringer i underliggende behov som for eksempel når flere klagesaker gjør at arbeidsmengden øker. Kontorer og støttefunksjoner som IKT, arkiv, personal, regnskap mv er en forutsetning for at arbeidsoppgavene kan utføres på de ulike fagområdene. Finansieringsansvaret til oppdragsgiverne omfatter således en forholdsmessig andel av administrative kostnader i fylkesmannsambetene.

Fylkesmannens myndighets- og ansvarsområder er:

Iverksetter av nasjonal politikk i fylket

Fylkesmannen skal som sektormyndighet medvirke til iverksetting av nasjonal politikk. Dette gjøres gjennom veiledning, dialog og tilsyn med kommunene, fylkeskommunene, innbyggere og berørte virksomheter.

Samordningsmyndighet

Fylkesmannen skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylket. Fylkesmannen skal ta samordningsinitiativ i fylket overfor andre statlige virksomheter og andre aktører der det er aktuelt, for å sikre at nasjonale mål nås på tvers av nivå og sektorer, og for å sikre samordning av statens styring av kommunene.

Rettsikkerhetsmyndighet

Fylkesmannen har klagemyndighet for kommunale enkeltvedtak og vedtak gjort i spesialisthelsetjenesten, og tilsynsmyndighet etter særlovgivingen. I tillegg har fylkesmannen førstelinjeansvaret på flere områder. Fylkesmannen skal sikre likebehandling og rettsikkerhet for alle parter i sin forvaltning av lover og forskrifter.

Informasjon, kunnskapsinnhenting, initiativ for forslag

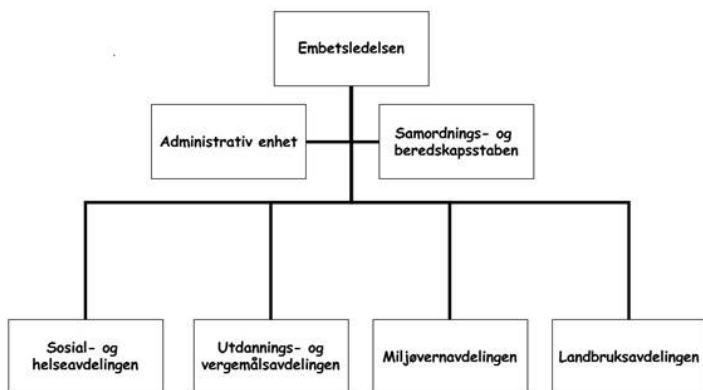
Fylkesmannen skal holde regjeringen og sentraladministrasjonen orientert om viktige spørsmål i fylket. Fylkesmannen skal ta de initiativ som er påkrevd, og fremme forslag til løsninger i den utstrekning fylkesmannen finner det formålstjenlig. Fylkesmannen skal formidle informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organ om forhold som antas å berøre deres virksomhet.

Fylkesmannen er et ordinært statlig forvaltningsorgan.

2.2 Organisasjon og ledelse

FYLKESMANNEN I TELEMAR

Fylkesmannen i Telemark er lokalisert på Statens Hus i Skien. Embetet er organisert i 4 fagavdelinger, en administrativ enhet og en stab, og ledes av fylkesmann, assisterende fylkesmann, avdelingsdirektører og underdirektører. Underdirektørene er nestleder i hver sin fagavdeling. Ledergruppen består av embetsledelse og avdelingsdirektører.

Vi har fokus på strategisk ledelse, og har i 2016 og med planer for 2017, engasjert en prosessveileder, som skal løse oss gjennom omstillingsprosessene som kommer, samtidig med at han skal hjelpe oss med bygge ledergruppen som et team. Ledergruppa møtes annenhver uke.

4 ganger i året har vi utvidet ledermøte med nestlederne tilstede. da er tema ofte økonomi, bemanning og utvikling.

Vi har 109 ansatte, fordelt på 40 menn og 69 kvinner, ellers henviser vi til tabellene for dette.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Nøkkeltallene i årsrapporten er beskrevet nærmere i tabellene. Vi mener at tallene taler for seg og ikke krever utdypende forklaringer.

Presiseringene av nøkkeltall fra SAP har gjort at uttak av data er noe forenklet, men her bør det fortsatt jobbes videre med forbedringer, slik at dataene blir mer pålitelige. Det er ingen god løsning å bearbeide tallene manuelt.

Kommentarer til årsresultatet finnes i ledelseskommentarene i årsregnskapet.

Andel administrasjon av totalt antall årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum, andel administrasjon	Økonomi	Lønn	IKT	Personal	Arkiv	Resepsjon og sentralbord	Antall årsverk totalt
Antall årsverk	100.0 %	1.8	0.0	2.3	2.2	3.8	2.0	12.1

Personal har lønn interne og økonomi har lønn eksterne

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	7 577

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	1 911.0
Budsjettavvik (%)	2.9 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	64 088.0
Lønn 052501	53 664.0
Lønnsandel av driftsutgifter	83.7 %

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	8 958
Husleie (% av driftsutgifter)	14 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	57 681	30 390	27 291

Medarbeiderundersøkelsen

Betegnelse på rapporteringskrav	Differanse 2016-2014	Gjennomsnittlig score for 2016	Gjennomsnittlig score for 2014
I vårt embete stimuleres det til læring og samarbeid på tvers av avdelingene	3.8	3.8	0.0
I vårt embete utvikler vi oss faglig ved gjensidig kontakt med andre embeter	3.7	3.7	0.0

Da disse spørsmålene ikke var med i MU for 2016. Har vi tatt "I vårt embete utvikler vi oss faglig gjennom læring og erfaringsutveksling med andre embeter" og "I vår virksomhet er det tilrettelagt for god samhandling på tvers"

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2016
052501	64 174
052521	3 997
Post 01 (unntatt 052501)	15 425
Post 20-29 (unntatt 052521)	39 387
Post 30-39	2 417
Post 40-49	0
Post 60-69	77 863
Post 70-79	10 156
Post 80-89	2 730

Aldersfordeling

Totalt antall ansatte pr. 31.12	Antall ansatte under 20 år	Antall ansatte 20 - 29 år	Antall ansatte 30 - 39 år	Antall ansatte 40 - 49 år	Antall ansatte 50 - 59 år	Antall ansatte over 60 år
109	0	4	10	29	34	32

Årsverk og lønnsutgifter

Betegnelse på rapporteringskrav	Rapporteringsåret
Gjennomsnittlig totalt antall årsverk for aktuelt år	91.37
Gjennomsnittlig årsverk for kvinner	55.75
Gjennomsnittlig årsverk for menn	35.62
Gjennomsnittlig årsverk for faste stillinger	82.56
Gjennomsnittlig årsverk for midlertidige stillinger	8.81
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk	53 954.00
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk for kvinner	53 570.00
Gjennomsnittlig lønnsutgifter per årsverk for menn	54 554.00

Tallene som er rapportert inn er årsverk kvinner og menn, og ikke gjennomsnittlig årsverk kvinner og menn, som det bes om i rapporten. Det er tallene for 31.12.16 som er lagt inn, men sammenlignet med tall for hele året er det et avvik på 1,3 årsverk.

Turnover

Turnover i prosent	Gjennomsnittlig antall ansatte i rapporteringsåret	Totalt antall ansatte som har sluttet (ekskludert naturlig avgang) i løpet av rapporteringsåret og ble erstattet	Totalt antall ansatte som har sluttet (inkludert naturlig avgang) i løpet av rapporteringsåret
1.80 %	111.00	2.00	11.00

Tilstandsrapportering om likestilling i embetet

Betegnelse på rapporteringskrav:	2015	2016
Sum Antall ansatte	0.00	109.00
Grunnlagstall 1: Antall menn		40.00
Grunnlagstall 2: Antall kvinner		69.00
Grunnlagstall 3: Gjennomsnittlig månedslønn for menn		48 580.00
Grunnlagstall 4: Gjennomsnittlig månedslønn for kvinner		43 283.00
Sum antall deltidsansatte	0.00	18.00
Sum prosent andel deltidsansatte		16.51 %
Grunnlagstall 5: Antall menn i deltidsstilling		3.00
Grunnlagstall 6: Antall kvinner i deltidsstilling		15.00
Sum antall midlertidige ansatte	0.00	11.00
Sum prosent antall midlertidig ansatte		10.09 %
Grunnlagstall 7: Antall menn i midlertidig stilling		6.00
Grunnlagstall 8: Antall kvinner i midlertidig stilling		5.00
Sum personer i foreldrepermisjon	0.00	1.00
Grunnlagstall 9: Antall menn i foreldrepermisjon		0.00
Grunnlagstall 10: Antall kvinner i foreldrepermisjon		1.00
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	0.00	1 054.00
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	0.00	176.00
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	0.00	878.00
Sum andel legemeldt sykefravær menn	0.00 %	0.97 %
Sum andel legemeldt sykefravær kvinner	0.00 %	3.86 %
Grunntall 11: Antall legemeldte sykedager for menn		93.00
Grunntall 12: Avtalte arbeidsdager for menn		9 636.00
Grunntall 13: Antall legemeldte sykedager for kvinner		641.00
Grunntall 14: Avtalte arbeidsdager for kvinner		16 605.00
Sum andel egenmeldt sykefravær menn	0.00 %	0.86 %
Sum andel egenmeldt sykefravær kvinner	0.00 %	1.43 %
Grunntall 15: Antall egenmeldte sykedager for menn		83.00
Grunntall 16: Antall egenmeldte sykedager for kvinner		237.00

Tilstandsrapportering om likestilling på leder- og medarbeidernivå

Betegnelse på rapporteringskrav:	2016	2015
Antall ansatte i embetet	109.00	0.00
Antall kvinnelige ansatte	69.00	0.00
Antall mannlige ansatte	40.00	0.00
Antall kvinner med personalansvar	3.00	0.00
Antall menn med personalansvar	4.00	0.00
Sum antall ansatte med personalansvar	7.00	0.00
Andel kvinner med personalansvar	2.75 %	
Andel menn med personalansvar	3.67 %	
Andel ansatte med personalansvar	6.42 %	
Antall ansatte uten personalansvar	102.00	0.00
Antall kvinnelige medarbeidere uten personalansvar	66.00	0.00
Antall mannlige medarbeidere uten personalansvar	36.00	0.00
Andel kvinnelige medarbeidere uten personalansvar	60.55 %	
Andel mannlige medarbeidere uten personalansvar	33.03 %	
Gjennomsnittlig månedslønn for kvinnelige ledere	73 092.00	0.00
Gjennomsnittlig månedslønn for mannlige ledere	74 771.00	0.00
Gjennomsnittlig månedslønn for kvinnelige medarbeider	45 232.00	0.00
Gjennomsnittlig månedslønn for mannlige medarbeidere	51 046.00	0.00

Gjennomsnittlig månedslønn for kvinnelig og mannlige medarbeider, her er alle ansatte tatt med, også leder med personalansvar.

Gjennomsnittlig månedslønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Årstall	Prosent menn av alle ansatte pr. 31.12.	Prosent kvinner av alle ansatte pr. 31.12.	Månedslønn menn pr. 31.12	Månedslønn kvinner pr. 31.12	Prosentandel kvinners månedslønn av menns månedslønn pr. 31.12
Totalt i virksomheten	2016	37 %	63 %	48 580	43 283	89
Totalt i virksomheten	2015					0
Embetsledelse / dir. / adm.sjef	2016	57 %	43 %	77 687	74 711	96
Embetsledelse / dir. / adm.sjef	2015					0
Seksjonssjef / ass. dir.	2016	43 %	57 %	54 169	61 887	114
Seksjonssjef / ass. dir.	2015					0
Saksbehandler 1	2016	32 %	68 %	48 340	47 175	98
Saksbehandler 1	2015					0
Saksbehandler 2	2016	50 %	50 %	42 621	41 547	97
Saksbehandler 2	2015					0
Kontorstillinger	2016	13 %	87 %	24 182	32 325	134
Kontorstillinger	2015					0
Fagarb.stillinger	2016					0
Fagarb.stillinger	2015					0
Læringer	2016					0
Læringer	2015					0

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samfunnssikkerhet og beredskap

De faste og innarbeidede møteplassene som beredskapsseminaret vårt, møter/øvelser i fylkesberedskapsrådet og den kvartalsvise øvings-/treningsaktiviteten og vår oppfølging av kommuner og regionale samarbeidspartnere gjennom informasjonsbrev rettet mot begge målgrupper sikrer en god kommunikasjon/dialog om den nasjonale politikken og forventningene på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet.

Helse, omsorg, sosial og barnevern

På førerkortområdet ble det innført viktige endringer i regelverket for helsekrav til førerkort fra 1.10.2016. Fylkesmannens oppgaver har blitt endret med det nye regelverket, blant annet har saksmengden minket betraktelig. Vi bruker nå det meste av tiden på veiledning overfor fastleger og publikum. Fylkesmannen har gjennomført to kurs (ett heldagskurs og ett halvdagskurs) for fastleger i det nye regelverket, hvor halvparten (80 av 160 av fylkets fastleger) deltok. I tillegg deltok en del apotekansatte. Vi har også hatt fem halvdagsmøter med spesialisthelsetjenesten om det nye regelverket, hvor det til sammen deltok ca. 110 legespesialister.

Gjennom tilsyn og klagesaksbehandling formidler Fylkesmannen regelverksforståelse og faglige normer innenfor fagområdene barnevern, NAV, barn- og familiesaker. Vi formidler nasjonale satsninger og er pådriver for å utvikle helhetlige velferdstjenester gjennom mange aktiviteter, som spenner fra møter, kurs og konferanser til råd og veiledning ved enkelthenvendelser og i kontaktnettverk, særlig overfor kommunene.

På omsorgsområdet jobber Fylkesmannen aktivt med å sette fokus på innovasjon og velferdsteknologi. Det er etablert et kompetansenettverk for velferdsteknologi hvor alle kommunene er invitert inn.

Barn og unge

Utsatte barn og unge har vært et satsningsområde for embetet siden 2015. For å ivareta det likelydende embetsoppdraget med å bidra til å forbedre den koordinerte innsatsen rettet mot barn og unge, herunder 0-24 års samarbeidet, ble det opprettet en barn- og ungegruppe. Gruppen består av representanter fra Utdannings- og vergemålsavdelingen og Sosial- og helseavdelingen. Dette ble gjort for å bidra til intern koordinering av arbeidet med barn og unge innenfor områdene; barnevern, helse, sosiale tjenester, barnehage og opplæring. Gruppen har også hatt ansvar for å samordne tiltak overfor kommuner og andre samarbeidspartnere.

Arbeidet med barnekonvensjonen har vært et av fokusområdene i 2016. Vi har i år hatt fokus på å implementere barnekonvensjonen på embetet. For å få til dette på en god måte ble det etablert en egen gruppe bestående av en person fra hver avdeling og det er avholdt månedlige møter. Som et ledd i satsningen ble det avholdt en fagdag med innleid foredragsholder.

I tillegg har embetet fokus på barnekonvensjonen i settinger hvor dette ikke er like selvsagt, eksempelvis i kontakt med personell innen pleie og omsorg.

Barn og unges rettigheter som pårørende har eksempelvis vært tema på konferanse for personell i pleie og omsorg.

Barnehage og skole

Fylkesmannen har gjennom kontaktmøter med kommunene bidratt til at nasjonal politikk er kjent på barnehage og skoleområdet. Vi synes vi har en god og jevnlig kontakt med kommunene. Vi har kontaktmøter med kommunene som skoleeier og barnehagemyndighet ca. 5 ganger pr. år.

Vi deltar i regionsamarbeidet i Forum for utdanning i fylkets tre regioner og i fylkesforum. Alle disse foraene er arenaer for å informere om og reflektere rundt nasjonal utdanningspolitikk. Fylkesforum utformer og er med å iverksette felles satsinger i fylket.

På bakgrunn av utfordringer knyttet til barn- og unges levekår har vi fra 2010 hatt et langsiktig samarbeid i prosjektet Talenter for framtida. Vi er nå i driftsfasen.

Miljø

Klimaarbeidet er styrket siste året. Fylkesmannen tok i 2016 initiativ til at det ble utarbeidet en klimaprofil for fylket som gir prognoser for utviklingen framover mot 2100. Klimaprofilen er presentert både i fylkestinget og i fylkesberedskapsrådet. Dette vakte stor interesse både blant politikere og medier. Tilskuddsordningen Klimasats er formidlet både gjennom samlinger og gjennom de regionale medier og gjennom direkte veiledning til kommunene. Det er etablert et samarbeid mellom fylkeskommunen, Høgskolen i Sørøst-Norge om planlegging og gjennomføring av ulike tiltak på klimaområdet. Sammen er det arrangert en større klimakonferanse og Fylkesmannen har fått en sentral rolle i arbeidet med regional klimaplan for fylket.

Kunnskap om naturmangfoldloven er presentert i dialogmøter med kommunale politikere og deres administrasjon.

Gjennom både møter med kommunene og i møter i vannregionene/-områdene er nasjonal miljøpolitikk formidlet. Arbeidet med naturvern har vært prioritert og gitt gode resultater i 2016. Jomfruland nasjonalpark ble opprettet i desember 2016 etter en bred prosess med stor grad medvirkning fra kommunen og andre lokale aktører. Aktiviteten innen skogvern har vært høy, ikke minst som

følge av godt samarbeid med grunneierne og deres organisasjoner.

De siste årene fra 2013 har vi hatt en markant økning i arbeidet med kommunale avløpsanlegg, både renseanlegg og ledningsnett.

Planlegging, jordvern, naturmangfold m.m.

Nasjonal politikk og prinsippene i nasjonale planretningslinjer er formidlet gjennom møter og samlinger for kommunale- og private planleggere. Det er gjennomført dialogmøte med planutvalg og administrasjon i 14 av 18 kommuner om nasjonal arealpolitikk der jordvern, klima, og hensyn til naturmangfold har vært sentrale tema. Samme tema har også vært formidlet i oppstartskonferansen for den regionale planstrategien der både fylkestinget og representanter for næringsliv og frivillige organisasjoner var til stede.

Vi registrerer likevel at nasjonale interesser stadig blir utfordret av kommunene. Det gjelder både strandsonevernet, jordvernet og hensynet til tap viktig naturmangfold. Vi opplever likevel at politikkgrunnlaget her er sterkere og bedre kjent enn på en del andre områder. God areal- og transportplanlegging som gir konkrete resultater både i form av reduserte klimagassutslipp og redusert utbyggingspress på gode jordbruksarealer og viktige miljøverdier, er vanskelig å få gjennomslag for. Gjennom innsigelsesprosjektet har vi lagt vekt på tidlig medvirkning i planprosessen. Det er likevel krevende å nå fram med faglige råd uten at disse er knyttet opp mot en mulig innsigelse.

Vi ser også at respekten for de regionale planene er svak ute i mange kommuner. Ofte blir Fylkesmannen stående som den eneste aktøren som følger opp retningslinjene som disse planene legger opp til. Det gjelder særlig planene for villrein fjella, men også regional plan for ATP.

Det er satt fokus på KOSTRA-rapportering på areal. Denne har hatt større mangler og feil, men vi forventer at rapportene fra 2016 har akseptabel kvalitet. Fylket omdisponerte 95 da jordbruksareal, 45 da mer enn året før men fremdeles innenfor aksetable rammer i forhold til nasjonale mål.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samfunnsikkerhet og beredskap

Vi har gode og innarbeidede samarbeidsarenaer og godt etablerte relasjoner som fungerer under hendelser og i det daglige arbeidet vårt. De regionale samarbeidspartnerne våre har vært aktive deltakere i arbeidet med revisjon av FylkesROS, og lista er lagt lavt for å holde hverandre gjensidig oppdatert om hendelser/aktivitet.

Helse, omsorg og sosial

Fylkesmannen har et omfattende samarbeid knyttet til de nasjonale strategiene Bolig for velferd, Barn som lever i fattigdom og Utsatte barn og unge 0-24 år. Strategiene omfatter flere samfunnssektorer, og medfører også et samarbeid på tvers av fagavdelingene i embetet. Det er etablert et samarbeid med NAV fylke gjennom samordningsforum.

På initiativ fra KomUT og Fylkesmannen ble det i 2015 startet opp et kompetansenettverk for velferdsteknologi for kommunene i Telemark. Nettverket finansieres av Fylkesmannen og driftes av Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester. KS var invitert med fra starten av men hadde ikke mulighet til å delta. I arbeidsutvalget sitter representanter fra kommuner i Grenland, Midt- og Vest-Telemark, KomUT, USHT og Fylkesmannen. Alle kommunene har utpekt en kontaktperson til nettverket. I 2016 har nettverket fungert som en informasjonskanal og en arena for læring og erfaringsutveksling mellom kommunene.

Barn og unge

Barn- og ungegruppa har representanter fra alle avdelinger og har i oppgave å løse 0-24 oppdraget. Sosial- og helseavdelingen og Utdannings- og vergemålsavdelingen samarbeider om konkrete saker. Avdelingsledelsen i de to avdelingene har jevnlig møter for å samordne arbeidet internt i embetet.

Landbruk

På landbruksområdet har Fylkesmannen et utstrakt samarbeid med regionale aktører, næringsorganisasjonen, KS, kommunene, IN og fylkeskommunen gjennom kontaktmøte for landbruket som møtes 3-4 ganger i året. Vi har halvårige møter med Mattilsynet, og gjennom Viken-samarbeidet har vi opprettet kontakt med NIBIO og NMBU.

Miljø

Arbeidet med koordinering av plansaker og uttalelser til dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven er fordelt mellom landbruk og miljø, også de andre avdelingene bidrar. Samlet sett er det vår vurdering at embetet framstår enhetlig og samordnet utad i disse sakene. Deltagelse i prosjektet knyttet til samordning av statlige innsigelser bidrar også til god samordning på planområdet. Fylkesmannen deltar i Miljøforum i Telemark der ulike statlige etater utveksler kunnskap og erfaringer og planlegger eventuelle felles aksjoner. Vi har løpende og god kontakt med NVE både i plansaker og ikke minst i arbeidet med oppfølging av de regionale vannforvaltningsplanene. Vi har årlige dialogmøter med NVE og de viktigste energiselskapene for å drøfte oppfølging av pålegg i regulerte vassdrag. Vi har også et godt samarbeid med Statens Kartverk når det gjelder arbeidet med digitale planer og oppfølging av saker knyttet til Matrikkelen. I 2016 har vi også hatt et fruktbart samarbeid med Høgskolen i Sørøst-Norge og Telemark fylkeskommune om klimaarbeidet i fylket.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

SOSIAL- OG HELSEOMRÅDET:

Rettsikkerhetsarbeidet har en bred plass i avdelingens arbeid.

Tilsynssaker og rettighetsklager

I tilsynssakene ligger antallet tilsynsmessige vurderinger mellom 150 og 200 årlig. Av disse er det i de siste tre år stabilt ca. 25 % hvor det er konkludert med «ingen bemerkning», mens tilsvarende tall på landsbasis i den samme perioden ligger på gjennomsnittlig 31 – 33 %. Dette innebærer at Telemark i flere år har hatt en større andel vurderinger som konkluderer med «Råd/veiledning gitt», «Påpekt lovbrudd» og «Oversendt Helsetilsynet» enn landsgjennomsnittet. Vi tror ikke at dette betyr at vi praktiserer helse- og omsorgslovgivningen strengere enn i andre fylker. En mulig årsak kan være at vi er noe forsiktige med å starte tilsynssaker på grunnlag av klager som åpenbart ikke vil kunne føre frem. Ved årets slutt var det 49 tilsynssaker under behandling.

Antall ferdigbehandlede rettighetsklager i 2016 teller 78 saker. Uavsluttede rettighetsklager ved årets slutt var 22 saker. Statistikk for klager som gjelder rett til kommunale tjenester viser at Telemark fylke ligger nær landsgjennomsnittet i andel stadfestede, opphevede og endrede vedtak i 2016.

Som en viktig faktor for sikring av rettsikkerhet i behandlingen av tilsynssaker og rettighetsklager på området for helse, omsorg og sosial er praktisk talt alle sakene undergitt tverrfaglig behandling av ansatte med juridisk og helsefaglig kompetanse, i tillegg med sosialfaglig kompetanse der dette er relevant ut fra sakens innhold.

Avdelingen har ellers i 2016 hatt et særlig fokus på bruken av vanedannende legemidler og legers praksis med hensyn til rekvirering av slike preparater. Dette er et meget aktuelt tema i både tilsynssaker og stedlige tilsyn hvor både fastleger og kommunale sykehjem er særlig aktuelle tilsynsobjekter. For 2017 planlegges utvidelse av denne delen av virksomheten, bl.a. med egenmeldingstilsyn hos alle fastleger i utvalgte kommuner.

Kontroll, tilsyn og opplæring vedrørende vedtak om tvungen helsehjelp etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A

I 2016 behandlet Fylkesmannen i Telemark 207 vedtak om kroppslig helsehjelp under tvang til demente og andre personer uten samtykkekompetanse som motsatte seg helsehjelpen. Antall slike vedtak har vært økende, fra 94 i vårt fylke i 2010, 107 i år 2014 og 199 i år 2015. De fleste vedtakene i 2016 gjaldt pasienter i sykehjem. Samtidig hadde vi i 2016 en oppgang i antall vedtak fra spesialisthelsetjenesten og fra tannhelsetjenesten i forhold til tidligere år.

Vi mener nå å se en stabilisering av antall årlige vedtak. Fylkesmannen i Telemark holdt i 2016 flere uanmeldte tilsyn og utførte dessuten en systemrevisjon etter kap 4A. I tillegg har det vært fokus på undervisning; seks ulike kommuner, sykehjem og arbeidsgrupper som jobber med Demensomsorgens ABC fikk undervisning og veiledning fra Fylkesmannen. Vi har også hyppig veiledning per telefon og har vært tilgjengelig ved nettverkssamlinger.

Vi ser store forskjeller i hvilke kommuner som fattet vedtak. To av 18 kommuner har ikke fattet vedtak om tvungen helsehjelp etter kap 4A i 2016, og 2 av 18 kommuner har bare fattet ett vedtak. Gjennom undervisning, veiledning og tilsyn tilstreber vi å få til en mer ensartet praktisering i våre kommuner.

Gjennomsnittsalder for kvinner med vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A er 88 år i Telemark, mens for menn er det 68 år.

Fylkesmannen i Telemark har fremdeles grunn til å tro at det gjennomføres ulovlig tvang i den somatiske helsetjenesten, da spesielt med tanke på skjult medisiner, hygienetiltak og tilbakeholdelse i institusjon. Vi ser at det for helsepersonell i noen sammenhenger er vanskeligheter med å skille pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A og lov om psykisk helsevern. Både gjennom vedtak, telefonhenvendelser og ved tilsyn ser vi at noe helsepersonell finner det vanskelig å skille hva som er somatisk helsehjelp og hva som er psykisk helsehjelp. Her er det imidlertid også forskjeller mellom kommunene. Fylkesmannen tilstreber en enhetlig praksis, og bruker både tilsyn, veiledning (pr telefon og annet) og undervisning for å oppnå dette. Når det gjelder bruk av psykofarmaka under tvang på sykehjem, har vi bragt noen spørsmål videre til Statens helsetilsyn for å bidra til en enhetlig praksis på tvers av embedene.

Fylkesmannen har fått tilbakemelding fra helsepersonell som ønsker å fatte vedtak, men som ikke får fristilt tid av ledelsen til å utføre jobben.

Vi ser at rutine rundt oppfølgingen av vedtakene, herunder journalføring og rapportering til Fylkesmannen, er mangelfulle flere steder i fylket.

Som nevnt i tidligere årsrapport er dette fortsatt Fylkesmannens forventninger til helsetjenestene;

Vi forventer at lederne i helsetjenesten har etablert et system som sikrer at ansatte har kompetanse til å møte utfordringene innen området tvungen helsehjelp.

Dette omfatter:

- at pasientens motstand mot helsehjelp blir identifisert og samtykkekompetanse blir vurdert
- at tillitsskapende tiltak forsøkes før tvungen helsehjelp gjennomføres
- at det gjøres helsefaglige vurderinger om den aktuelle helsehjelpen faktisk kan gjennomføres med tvang
- at vedtak om tvungen helsehjelp blir fulgt opp

Rettsikkerhet til psykisk utviklingshemmede

Rettsikkerheten til psykisk utviklingshemmede er under et særlig stort press. Det å sikre forsvarlige tjenester til denne gruppen ved å ha nok personale og tilstrekkelig fagkompetanse, viser seg å være utfordrende i mange kommuner. Behovet for kompetanseheving er stort, og enkelte saker krever kompetanse langt ut over det kommunene er rustet til. Spesialisthelsetjenestens kompetanse og kapasitet til å følge opp i enkeltsaker er også begrenset. Vårt inntrykk er at flere psykisk utviklingshemmede på grunn av et sviktende tilbud utvikler et atferdsmønster som fører til bruk av tvang og makt i et alt for stort omfang. Fylkesmannen følger opp med tilsyn, og setter vilkår i vedtakene, men vi har begrensede sanksjonsmuligheter. Kommunene er presset på økonomi, og bruker fellesløsninger der de burde gitt individuelt tilpassede tjenester. Pårørende til disse brukerne er ofte slitne, og har kjempet en lang kamp, og relativt få av dem klager. Det er i liten grad mulig for disse brukerne å bosette seg der de ønsker, og bofellesskapene likner mer og mer på institusjoner. I forbindelse med at pårørende og verger er blitt invitert inn i forberedelsene til stedlige tilsyn på kapittel 9-området, har vi fått økt innsikt i hvordan tjenestene oppleves, og hvordan utfordringsbildet er.

Kravet til saksbehandling innen 3 måneder for vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9 har blitt overholdt i 94% av sakene. Vi har hatt en betydelig økning i antall meldte beslutninger om bruk av tvang (fra 122 i 2015 til 258 i 2016). Vi har gjennomgått beslutningene innen fristen på én måned i 99% av sakene (mot 74% i 2015). Økningen i antallet meldte beslutninger skyldes i hovedsak at vi i 2016 hadde økt fokus på å informere om det aktuelle regelverket. En annen grunn er redusert kapasitet i spesialisthelsetjenesten, noe som har forsinket vedtaksprosessen hos kommunene i enkelte saker. I påvente av et godkjent vedtak avtales i enkelte tilfeller at kommunen kan iverksette tvangstiltak mot at de sender beslutninger dersom de må benytte tvang. Vi har registrert at det i 2016 var 4 (av 18) kommuner som ikke sendte inn vedtak eller beslutninger.

I 2016 har vi doblet antallet stedlige tilsyn med vedtak etter kap 9, sammenliknet med året før. For å øke rettsikkerheten til personer med psykisk utviklingshemming har vi også på en mer systematisk måte involvert brukere og de pårørende/verger i tilsynene. Vi har snakket med dem i forkant, slik at de har kunnet påvirke fokuset/tema for tilsynene. Vi har også innhentet deres synspunkter etter at tilsynene er gjennomført og avsluttet, for at vi skal forbedre oss. Vi har gjennomført en systemrevisjon med Habiliteringstjenesten for voksne i spesialisthelsetjenesten, der vi blant annet hadde fokus på vurdering av samtykkekompetanse og involvering av pårørende/verge.

Fylkesmannen gjennomfører jevnlige møter med spesialisthelsetjenesten, og deltar på samlinger med andre embeter for å snakke om vår behandling av kapittel 9-sakene og for å bidra til en enhetlig praksis i embetene imellom. Vi gjennomfører også samlinger for kommunene, og støtter faglige nettverk for å heve kompetansen i de kommunale tjenestene i fylket.

Fokus på andre svake grupper:

Både i tilsyn og i andre sammenhenger har Fylkesmannen et særlig fokus på rettsikkerheten til grupper som har begrensede ressurser til å tale sin egen sak. Dette gjelder blant annet ved behandling av klager på tvangsmedisinering i psykiatrien.

Sosiale tjenester i NAV

Antall klagesaker etter sosialtjenesteloven viser en liten nedgang i 2016 sammenlignet med 2015. Saksbehandlingstiden har vært innenfor kravet.

Barnevern

Antall saker på barnevernsområdet viser en nedgang i 2016 sammenlignet med 2015. Det er etablert nettverk på tvers av embetene i regionen på barnevernsområdet.

UTDANNING OG VERGEMÅL:

Tilsyn- og klagebehandling er de viktigste redskapene for å ivareta barn og unges rettsikkerhet. Fylkesmannen i Telemark har en intern prioritering der klagesaksbehandling prioriteres foran tilsyn. Klagesakene haster og er avgjørende for å få avklart enkeltpersoners rettsikkerhet.

Utdanningsgruppa har et godt samarbeid med region sør-øst (Buskerud, Akershus, Oslo, Østfold). I dette samarbeidet drøftes og samordnes arbeid på bl.a. rettsikkerhetsområdet. Utover dette ivaretar fagmøtene i Utdanningsdirektoratets at fylkesmennene har en enhetlig praksis.

På vergemål bidrar Statens sivilrettsforvaltning til samordning på tvers av embetene. Embetene har også mer uformell kontakt seg imellom. For å ivareta rettsikkerheten for de som har verger har vi bl.a. hatt en forenklet kontroll av alle regnskaper. Vi har funnet flere

feil og synes ikke at et uttrekk på 15 % av regnskapene er tilstrekkelig til å ivareta rettsikkerheten på dette området.

KLAGESAKER ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN:

Rettsikkerheten for borgerne er et viktig perspektiv i arbeidet med klagesaker etter plan- og bygningsloven. Vi ser at kompetansen både innen plan- og bygningsrett og generell forvaltningsrett er mangelfull i mange kommuner. Dette gjør saksbehandlingen krevende og medvirker sterkt til at vi ikke når målene for saksbehandlingstid. Vi legger derfor stor vekt på målrettet veiledning. I 2016 har vi hatt to av strandsonevern som tema med særlig oppfølging av to av kystkommunene våre. For disse har vi både deltatt på internseminar i kommunen og gitt ekstra individuell veiledning. Temaet er også tatt opp i dialogmøter med de nye planutvalgene i de fleste av kommunene.

Vi deltar i faglig nettverk med embetene rundt Oslofjorden for å utveksle erfaringer og dele kompetanse innen dette faget.

MILJØVERN:

Lik praksis har vært et viktig tema innen forurensingsområdet. Vi har deltatt både på sentrale samlinger og i faglige nettverk for samordne oss innen dette fagområdet.

En kommune har vedtatt plan for snøskuterløyper. Vi har fulgt dette arbeidet tett med veiledning. Vi sendte klage på en bestemmelse i denne planen noe som førte til endret vedtak i kommunen.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Et særlig fokus på barnehagemyndighetens ansvar for å påse regelverksetterlevelse

Tidligere erfaringer med- og kunnskap om barnehagemyndighetenes virkemiddelbruk gjorde at vi i 2016 tok initiativ til tiltak for å styrke myndighetenes forståelse og bruk av tilsyn i sitt arbeid.

Av tiltakene nevner vi spesielt:

- Generell veiledning i vårt tilsyn med kommuner
- Veiledning rettet direkte mot enkeltkommuner
- Innført før-veiledning i vårt tilsyn med kommuner når vi fører tilsyn på særlige bestemmelser i barnehageloven
- Felles gjennomgang av metodikk, virkemiddelbruk, støtteressurser og regelverksforståelse i kontaktmøte med barnehagemyndighetene

Spesialpedagogisk hjelp i barnehage

Opplæringsloven regler om spesialpedagogisk hjelp i barnehage ble flyttet fra opplæringsloven til barnehageloven fra 01.08.2016. Oppdraget har blitt endret til også å omfatte PP-tjenestens plikt til systemrettet arbeid i barnehagen. Det betyr at PP-tjenesten skal bistå barnehagen i arbeide med kompetanse- og organisasjonsutvikling i tilrettelegging av tilbudet til barn med særlige behov - slik som i skolen. Dette medfører en omlegging av PP-tjenestens arbeid med sakkyndige vurderinger. Loven gir også føringer for hva enkeltvedtaket om spesialpedagogisk hjelp skal inneholde.

For å bidra til at den nye politikken på dette området blir oppfattet og behandlet likt ute i kommunene, har Fylkesmannen informert ei brei målgruppe om de nye reglene. Vi har hatt møter med kommunene og informert på andre måter. Oppslutningen har vært stor. Vi har fått gode tilbakemeldinger på det arbeidet vi har gjort.

Vergemål

Vi har tatt initiativ til en forenklet kontroll av alle vergeregnskaper, se hovedmål 3.

Miljø

Fylkesmannen har trappet opp innsatsen knyttet til tilsyn og veiledning rettet mot de kommunale avløpsanleggene. Som nevnt i kap. 3.1. så står kommunene overfor formidable investeringsoppgaver innen denne sektoren for å ta igjen mange års forsømt vedlikehold på ledningsnett og ikke minst møte fastsatte utslippskrav sett i lys av klimaendringen med stadig hyppigere situasjoner med ekstrem nedbør.

Fylkesmannen tok i 2016 initiativ til at det ble utarbeidet en klimaprofil for fylket som gir prognoser for utviklingen framover mot 2100. Klimaprofilen er presentert både i fylkestinget og i fylkesberedskapsrådet.

Innen vannforvaltningen har vedtaket av de regionale planene skapt forventninger om konkrete oppfølgingstiltak på miljøområdet i alle

våre regulerte vassdrag. Telemark har mange regulerte vassdrag og det derfor viktig at de blir holdt et høyt tempo på gjennomføring av de planlagte miljørevisjonene. Det er krevende å komme med nye pålegg i disse vassdragene når miljørevisjonene ikke er gjennomført.

Det er foreløpig bare en av kommunene i fylket som har vedtatt en motorferdselsplan med utgangspunkt i lovendringen som løyenet for fritidskjøring. Vi har fulgt denne kommunen tett både med veiledning og klage på deler av vedtaket. For de andre kommunene har vi fulgt opp både med lovlighetskontroll og veiledning.

Sosial- og helseavdelingen:

Fylkesmannen har i 2016 levert rapport om Kompetanseløftet 2015 i vårt fylke, dessuten innspill til Helsedirektoratets analyserapport for utviklingstrekk innen helse- og omsorgstjenestene, og vi har gjort en kartlegging av antallet årsverk innen skolehelsetjenesten i vårt fylke i 2016. Fylkesmannen har registrert at både fagpersonell og elevgrupper har tatt til orde for en styrking av skolehelsetjenesten, og vi har brakt disse opplysningene videre til sentrale myndigheter med Fylkesmannens anbefalinger.

Videre har Sosial- og helseavdelingen de senere årene vært bekymret for den reduserte satsingen på rusbehandling og psykisk helse både i Sykehuset Telemark HF og i flere av fylkets kommuner. År etter år har det blitt gjort innsparinger i helseforetakets psykiatriske klinikk, til dels store innsparinger. Ytterligere nedskjæringer er planlagt for 2017. Fylkeslegen har mange ganger uttrykt bekymring for dette, både overfor helseforetakets ledelse, i media, i møter med representanter for sentrale myndigheter og på andre måter. Vi har flere ganger framhevet helse- og omsorgsministerens bestilling til helsevesenet; at rusbehandling og psykiatri skal være satsingsområder. Fylkeslegen har særlig framhevet betydningen av et godt psykisk helsevern for barn og ungdom, og at et manglende tilbud her kan få store følger for hele framtiden til dem det gjelder.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Fylkesmannen har god dialog med kommunene i dette arbeidet, gjennom uttalelser til enkeltsaker, gjennom møter og samlinger, og gjennom informasjon og dialog om overordnet planarbeid og landbruks- og miljølovgivningen til politiske plan- og landbruksutvalg i kommunene. Vi ser at behovet for dialog og veiledning er stort, særlig i små kommuner med begrenset kompetanse og ressurser.

Særlig krevende for kommunene å følge opp er konsekvensene av klimagassutslipp i planvedtak. Også føringene i SPR for BATP, som er videreført i Regional plan for samordna areal og transport i Telemark, er vanskelig å få gjennomslag for særlig politisk. Ønsket om aktivitet og utvikling som innebærer bilbasert utbygging av boliger og handel kommer i ofte konflikt med klima- og miljøhensyn. Også naturmangfold og jordvern er hensyn som ofte er gjenstand for diskusjon i løpet av planprosessen.

I løpet av 2016 har det vært flere store samferdselsprosjekt under planlegging. Fylkesmannen har deltatt i to KVVU-prosesser, som omhandlet E134 Gvammen-Vågslid og Grenlandsbanen. Også planlegging av E18 gjennom fylket innebærer planprosess med mange konfliktpunkter og avveininger mellom ulike hensyn.

Fylkesmannen deltar i forsøket med samordning av statlige innsigelser. Det ble fremmet innsigelse til i alt 11 planer fra regionale statsetater i 2016, Fylkesmannen hadde innsigelse til 6 av disse planene. Konflikt med hensyn til naturmangfold, strandsonehensyn, jordvern, klima/BATP og samfunnsikkerhet er hovedbegrunnelser for innsigelsene. Vi viser for øvrig til punkt 7.3.6.11 med oversikt over planbehandlingen.

Planregister: I fra 2016 har **alle** kommuner i Telemark tilgang til digitalt planregister. Det er 3 kommuner som rapporterer at de ikke har tatt det i bruk. I samarbeid med Kartverket planlegges det en workshop for disse for å komme i gang.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Vi har i alle år prioritert arbeidet med oppfølgingen av samfunnsikkerhet og beredskap i alle kommunale planer, og denne prioriteringen er videreført i 2016 med en saksbehandler som har fulgt opp alle plansakene. Vi deltar også aktivt i samordnet aktivitet på planområdet gjennom å arrangere kurs/seminar, delta i alle planforum i regi av fylkeskommunen og understøtte det regionale klimaarbeidet. Nylig vedtatt regional planstrategi inneholder en klimaplan, og vi deltar/skal delta aktivt ifm klimatilpassingsdelen av denne.

Resultatmål 3.1.1.1.1

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Fylkesmannen formidler nasjonale og regionale hensyn til kommunene gjennom uttalelser i enkeltsaker, og gjennom møter og samlinger. Vi har hatt samlinger der nasjonale og regionale hensyn i planleggingen har vært formidlet. Vi har videre gitt tilbud til alle plan- og landbruksutvalgene i kommunene om informasjon og dialog om overordnet planarbeid og landbruks- og miljølovgivningen, noe i alt 14 av kommunene har takket ja til. Vi deltar aktivt i planforum, som avholdes ca. en gang i måneden.

Resultatmål 3.1.1.2.1

Rapportere på

Prinsippene i de statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Fylkesmannen formidler nasjonal politikk, herunder også prinsippene i de statlige planretningslinjene, gjennom tilbakemelding i alle plansaker. Dette gjelder reguleringsplaner, kommunedelplaner, kommuneplaner og regionale planer, både i tidlig planfase og ved offentlig ettersyn. Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og Rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre er videreført i Regional plan for samordna areal og transport i Grenland og Regional plan for samordna areal og transport i Telemark. I løpet av 2016 har det vært fremmet innsigelse til 1 reguleringsplan og 1 kommuneplan pga. strid med statlige planretningslinjer.

Resultatmål 3.1.1.1.3.1**Rapportere på**

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100%

Fylkesmannen har bidratt i 100 % av relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning.

Resultatmål 3.1.1.1.3.2**Rapportere på**

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100%

Fylkesmannen har i løpet av 2016 meklet i 2 plansaker, begge gjaldt reguleringsplaner. I en av sakene ble det funnet en løsning, mens i den andre saken kom partene ikke til enighet. Denne siste saken ble sendt til KMD til avgjørelse i januar 2017.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	- 50 %	50 %

2 plansaker ble meklet i 2016. En av disse ble sendt til KMD til avgjørelse i januar 2017.

Resultatmål 3.1.1.1.4.1**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til klimaendringer.

Fast saksbehandler fra fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap inngår i embetets tverrgående plangruppe, og samtlige planer som kommer inn til embetet blir vurdert med hensyn på klimaendringer.

Vurdering av konsekvenser av klimaendringer i planer

Er alle planer etter plan og bygningsloven vurdert med hensyn til klimaendringer?
Ja

Resultatmål 3.1.1.1.5.1**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnssikkerhet.

Fast saksbehandler fra fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap inngår i embetets tverrgående plangruppe, og samtlige planer som kommer inn til embetet blir vurdert med hensyn på samfunnssikkerhet.

Vurdering av konsekvenser av samfunnssikkerhet i planer**Er alle planer etter plan og bygningsloven vurdert med hensyn til samfunnssikkerhet?**

Ja

Resultatmål 3.1.1.1.6.1**Rapportere på**

Landbrukets og reindriftens arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Landbrukets arealressurser er tatt opp og vurdert i alle planprosesser, både på reguleringsplannivå, og i vårt arbeid med kommunedelplaner og kommuneplaner. Særlig føringene i nasjonal jordvernstrategi er viktige i plansakene. Saksbehandler på landbruksavdelinga deltar i tverrfaglig plangruppe, og vurderer alle saker. Vi oppfordrer også til og påser at de kommunale landbrukskontorene blir involvert i planprosessene.

Resultatmål 3.1.1.1.6.2**Rapportere på**

Reduksjon i omdisponering av dyrket mark sammenlignet med 2014.

I følge KOSTRA var det i 2014 omdisponert totalt 226 daa, derav 50 daa dyrka jord. Til sammenligning var det i 2015 omdisponert 312 daa, derav 95 daa dyrka mark. Det er særlig innenfor samferdsel at vi ser en økning, også noe til bolig. Over en ti års periode har vi sett at omdisponering av dyrka mark har variert, og 2014 tallene var de laveste siden 2008. Økningen i 2015 er derfor relativt liten sett i forhold til dette tidsintervallet. Fylkesmannen jobber aktivt på dette området jf. punkt 3.1.1.1.6.1. Jordvernet balanseres mot øvrige samfunnshensyn, og vil kunne gi utslag i omdisponeringstallene. En økning kan også skyldes andre faktorer, deriblant at arealene blir først synlige det året reguleringsplanene blir vedtatt. Der disse følger av eldre kommuneplaner, med andre føring for jordvernet ser vi areal som er omdisponert de siste årene. Det er derfor nyttig å se omdisponeringstallene over et større tidsintervall.

Et annet forhold som bør nevnes er ajourhold av AR5 og arbeidet som Fylkesmannen i Telemark har nedlagt et stort arbeid i, sammen med kommunene jf. punkt 7.3.9.10. KOSTRA rapporteringen blir ikke rett dersom grunnlagsdata ikke er oppdatert. Kommunens ajourhold av AR5 er derfor helt sentralt. Likeledes gode rutiner for rapportering på omdisponering i enkeltsaker. Vi har gjennom kvalitetssikring av dette sett at det forekommer visse avvik i rapporteringen i KOSTRA. At dette nå arbeides aktivt med gir forventinger om at rapporteringstallene i KOSTRA gir et rett bilde. Til tross for økt omdisponering av dyrka jord i 2015 er trenden for omdisponering av jordbruksareal sterkt nedadgående, jordvernpolitikken er på politisk dagsorden i kommunene, og vi har god måloppnåelse på området.

Ut fra statlige signaler og nye måltall for jordvernet gjennom jordvernstrategien vil vi forvente en ytterligere nedgang i omdisponeringstallene framover. Det jobbes med jordvernstrategi for Telemark.

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

Vi veileder kommunene gjennom bl.a. kontakt i møter, på telefon, på nett og i forbindelse med konkrete klagesaker. Generelt opplever vi å få en del henvendelser fra kommuner som ønsker veiledning. Vi skreddersyr opplegg og strekker oss langt for å imøtekomme henvendelsene.

Veiledning er en viktig del av særlig FNT-tilsynene våre. Dette er omfattende tilsyn der kommunene må inn i krevende prosesser både underveis i tilsynet og i en opprettingsfase etterpå. Vi bruker veiledning i forkant av selve tilsynet der vi i møtet med kommunene forsøker å verdiforankre tilsynet ved å forklare vår rolle, tilsynsgangen, tilsynstemaene og spørsmålene. Dette for å få kontakt med og tillit i kommunene, og for å gjøre dem best mulig i stand til å få et utbytte av tilsynet. I etterkant av foreløpig tilsynsrapport bruker vi igjen mye tid på veiledning. Nå for å gjennomgå rapporten muntlig, rydde opp i eventuelle uklarheter og bidra til god lovforståelse der vi ser dette mangler. Dette mener vi bidrar til at kommunene bedre blir i stand til å se hva de skal gjøre videre, og slik sikrer at tilsynet oppleves som positivt og viktig. Dette bidra til å sikre god regelverksetterlevelse hos kommunene og et tillitsfullt forhold mellom oss og kommunene.

I 2016 har vi sørget for å gi veiledning for å bidra til at nytt regelverk om spesialpedagogisk hjelp i barnehage blir oppfattet og behandlet likt ute i kommunene. Både barnehagemyndigheter, skoleeiere og PPT har deltatt i kompetanseheving på området.

Resultatmål 3.1.1.2.1.1

Rapportere på

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

Barnehagemyndighetene i Telemarks tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetansehevingstiltak var i 2016 på 3,62. Det er litt lavere enn hva alle barnehagemyndigheter i Norge vurderte i 2015 på dette området. Gjennomsnittstallet da var 3,67.

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
0.0	3.6	3.6

Resultatmål 3.1.1.2.1.2**Rapportere på**

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

Andelen som krysser av for at dette virkemiddelet er viktig er lavere i 2016 enn i 2015. Svarene tyder likevel på at skoleeierne oppfatter Fylkesmannens virkemidler som relativt stabile fra 2015 til 2016. I Telemark er det bare 4 skoleeiere som har besvart undersøkelsen. Tendensen på landsbasis er at andelen som mener de ulike virkemidlene er viktige er høyere blant de minste kommunene enn blant de største.

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
58.0 %	- 11.0 %	47.0 %

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har forsterket den kommunerettede innsatsen i 2016, og fulgt særskilt opp bruken av krisestøtteverktøyet CIM og aktiviteten i kommunale beredskapsråd. Som for tidligere år innhenter vi rapportering fra kommunene på aktivitetene på samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet, og rapporteringen for 2016 viser en solid bedring i resultatene. Vår kommunerettede tilsyns- og øvingsaktivitet følger en langtidsplan med rene tilsyns- og øvingsår, og de to siste årene har vært øvingsår. Dette forklarer avviket på resultatmålet på antall tilsyn.

Resultatmål 3.1.1.3.1.1**Rapportere på**

Gjennomført tilsyn i ¼ av kommunene.

Vi jobber med tilsyn og øvelser i kommunene etter en 4-årssyklus der vi øver alle kommunene i løpet av to år og gjennomfører tilsyn i alle kommunene i løpet av to år. 2015-2016 var øvingsår, og 2017-2018 er tilsynsår. Dermed gjennomførte vi ikke noen tilsyn i 2016.

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	- 25.00	0.00 %	18.00	0.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Opplæringen har vært gitt innenfor ulike temaområder.

Opplæringen har vært gitt på følgende måter:

- Samhandling med NAV fylke
- Deltakelse på fagnettverk

- Temadager for alle NAV-kontor
- Opplæring ute i det enkelte kontor og/eller for grupper av kontorer som ellers samarbeider.
- Fortløpende veiledning pr. telefon/e-post.

Det er god deltagelse på opplæring som gis fra Fylkesmannen.

Resultatmål 3.1.2.1.1.1

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Økonomisk rådgivning Det er arrangert oppfølgingskurs/ekspertkurs for rådgivere på NAV-kontor, kreditorer og namsmenn. Det er i tillegg arrangert 2-dagers grunnkurs i økonomisk rådgivning og 2-dagers fagsamling, begge i samarbeid med Fylkesmannen i Telemark. Det er etablert et faglig forum for økonomiske rådgivere i Vestfold og Telemark. Forumet møtes et par ganger i året, vekselvis hos Fylkesmannen i Telemark og Fylkesmannen i Vestfold. Deltakerne selv lager dagsorden og innkaller. Regionkontaktene i Oslo og Akershus deltar på samlingene når de har anledning. Fylkesmannen sender jevnlig ut aktuelt fagstoff til alle kontaktpersoner på NAV-kontorene, bl.a. statistikk på gjeldsordningsloven og artikler fra media.

Generelt om økonomisk sosialhjelp: NAV arrangerte, med midler fra Fylkesmannen, opplæring for nyansatte i NAV. Store deler av opplæringen ble holdt av ansatte i NAV, mens Fylkesmannen gikk gjennom de viktigste bestemmelsene i sosialtjenesteloven og forvaltningsloven.

Fylkesmannen arrangerte fagdag i sosialtjenesteloven. En dag ble holdt i Skien, den andre i Bø. Halve dagen ble benyttet til en gjennomgang av reglene om sosialhjelp, ulike caser angående dette, samt vilkår. Regelverket knyttet til kvalifiseringsprogrammet ble også gjennomgått. Den andre halvdel av dagen fortalte ansatte fra NAV Porsgrunn om hvordan de arbeider med kvalifiseringsprogrammet.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	18	18

3.1.1.5 Øke tilgjengelighet og kapasitet, samt styrke kvalitet og innovasjonsevne i helse- og omsorgssektoren og i folkehelsearbeidet

Folkehelsearbeid:

De fleste kommuner i Telemark (14 av 18) har opprettet frisklivssentral, evt. frisklivstilbud. De fleste er etablert i løpet av de siste 3-4 år.

I folkehelsearbeidet har Fylkesmannen samarbeidet med bl.a. Telemark fylkeskommune om å stimulere kommunene til et langsiktig, systematisk folkehelsearbeid. Fokus i 2016 var på oversiktsarbeid, jfr. § 5 i folkehelseloven. En undersøkelse ved årsslutt viser at halvparten av kommunene har laget det fireårige oversiktsdokumentet.

Ett eksempel på folkehelseiltak der alle kommunene deltar, er etableringen av sentrumsnære turveger med universell utforming. Her samarbeider mange fagområder og skaper nye tverrsektorielle arenaer for utvikling av inkluderende, helsefremmende tiltak.

Psykisk helse og rus:

Tilskudd til kommunalt rusarbeid over statsbudsjettet kapittel 765 post 62 ble gitt til 11 av 18 kommuner i Telemark i 2016. De aller fleste av tiltakene det ble gitt tilskudd til, var videreføring av tiltak fra året før. En kommune fikk tilskudd til nytt tiltak mens tre kommuner fikk avslag på tilskudd til nye tiltak i 2016. Tilskudd til tilbud for voksne med langvarige og sammensatte behov for tjenester og barn og unge med sammensatte hjelpebehov over statsbudsjettet kapittel 765 post 60 ble gitt til 10 kommuner. Av disse var det 5 nye tiltak i 2016.

Helse- og omsorgssektoren

Kompetanseløftet 2015 har vært et viktig tiltak for å øke kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene i Telemark. Alle kommunene har benyttet seg av kompetansemidler i planperioden. I 2016 var det kun 14 av 18 kommuner som søkte om kompetansemidler, noe som kan ha forskjellige årsaker. En av kommunene mente å ha tilstrekkelig med personell og kompetanse, mens to av kommunene har fått innovasjonsmidler. Det er dermed kun to kommuner som ikke søkte om tilskuddsmidler fra Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd i 2016.

Flere av kommunene i fylket jobber med å endre tjenestene innenfor helse og omsorg for å kunne imøtekomme de økte behovene i

framtiden. Alle kommunene har utpekt en kontaktperson for *Kompetansenettverk for velferdsteknologi*, og flere kommuner bidrar aktivt inn i nettverket. Seks kommuner har fått midler fra Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd til å jobbe med velferdsteknologi og 7 har fått tilskudd til innføring av hverdagsrehabilitering.

I 2016 gjennomførte Fylkesmannen en kartlegging av kommunenes behov for kompetanse. Elleve av 18 kommuner svarte. Kartleggingen viste at kommunene har et stort behov for sykepleiere og helsefagarbeidere, med mest fokus på høyskoleutdannede.

Fylkesmannen ser at kommunene i fylket har fokus på nye arbeidsmetoder og velferdsteknologi, men det er stor variasjon mellom kommunene når det gjelder hvor langt de har kommet. Kompetansekartleggingen viser at det fremdeles er behov for å styrke kapasiteten og kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten. Spesielt gjelder dette tjenester til personer med utviklingshemming, demens, psykisk helse og rus, og som følge av tidlig utskriving fra sykehuset.

Resultatmål 3.1.3.1.1

Rapportere på

Alle kommuner har utarbeidet lokale helse- og omsorgsplaner som del av det helhetlige kommuneplanarbeidet.

I Telemark har 10 av 18 kommuner en overordnet plan for helse og omsorg. Av disse har 2 av kommunene planer om å revidere helse og omsorgsplanen sin i løpet av 2017. Av de 8 som ikke har en omsorgsplan, er 5 kommuner i gang med arbeidet og vil bli ferdig i løpet av 2017, eller de har planer om å lage en plan i løpet av 2018. 3 av kommunene har ingen overordnet plan for helse og omsorg og har heller ingen planer om å starte med planlegging i løpet av planperioden. Det er i hovedsak de mindre kommunene som mangler en overordnet helse og omsorgsplan.

Resultatmål 3.1.3.1.2

Rapportere på

Alle kommuner har iverksatt tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet til personer med demens.

Alle kommunene i Telemark har gjennomført arbeid med å forbedre kvaliteten på tjenestetilbudet til personer med demens. Flere kommuner har demensteam eller demenskoordinator. Samtlige kommuner deltar i demensnettverk som USHT driver. 7 kommuner har søkt om tilskudd til dagaktivitetsplasser i 2016 og 2 kommuner har etablert nye dagaktivitetstilbud. Samtlige kommuner har ansatte som har gjennomført eller er i gang med ABC opplæring. 6 kommuner hadde deltagere i ABC opplæringen i 2016.

Samtlige kommuner har fått tilbud om å delta i kompetansenettverk for velferdsteknologi og alle kommunene har pekt ut en kontaktperson i kommunen. Alle kommunene har deltatt på ett eller flere møter i løpet av 2016. 4 kommuner jobber med velferdsteknologiske løsninger som vil kunne bedre hverdagen for personer med demens. Det er løsninger som GPS, GPS såle, mobilitetssensor i seng på sykehjem, optisk sengevakt, Room mate og elektronisk medisindispenser. I tillegg er flere kommuner i gang med å innføre mobil omsorg i hjemmesykepleien, slik at de ansatte til enhver tid er oppdatert på pasientenes tilstand.

Resultatmål 3.1.3.1.3

Rapportere på

Alle kommuner har oppnådd en økt andel ansatte med relevant utdanning sammenliknet med 2015.

Besvares av Helsedirektoratet når oppdaterte Kostra/SSB-data for 2016 foreligger (juli 2017).

Resultatmål 3.1.3.1.4

Rapportere på

Alle kommuner skal ha deltatt i kompetansehevende program.

I Telemark har 14 av 18 kommuner søkt og fått tilskudd til kompetansehevende tiltak i 2016. Fire kommuner, Hjarthdal, Kviteseid, Nissedal og Fyresdal søkte ikke. Alle fire er små distriktskommuner. De har under Kompetanseløftet 2015 søkt og fått tilskudd til kompetanseheving for sine ansatte.

3.1.1.6 Økt kapasitet og kompetanse om psykisk helse og rus, med satsing på bedre forebygging og sammenhengende tjenester

Kommunene i Telemark har regionale fagfora for rus og psykisk helse. Det arrangeres jevnlig møter samt årlige fagkonferanser i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Fylkesmannen deltar også i både fagfora og på konferansene, og inntrykket er at dette er viktige møteplasser for kompetanseheving i tjenestene. Økning av kapasitet og kompetanse innenfor psykisk helse og rus diskuteres også på Fylkesmannens årlige samling med helselederne, og alle kommunene oppfordres til å søke aktuelle tilskudd.

Alkoholoven

Fylkesmannen i Telemark har i samarbeid med Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder og KoRus Sør avholdt en nettverkskonferanse for saksbehandlere og ledere for salgs- og skjenkebevillinger i kommunene. Dette er en årlig konferanse som ledd i å øke kommunenes kompetanse på alkoholoven.

Fylkesmannen i Telemark har hatt mange henvendelser fra kommunene i fylket på alkoholområdet i 2016. Vi har et stabilt, lavt antall klagesaker på området.

Resultatmål 3.1.3.2.1.1

Rapportere på

Alle kommuner i fylket har tatt i bruk BrukerPlan eller lignende kartleggingsverktøy i sitt planverk.

10 av 18 kommuner har gjennomført Brukerplankartlegging i perioden 2012 - 2015. I 2016 har det vært en del tekniske utfordringer med selve kartleggingsverktøyet og kun en kommune har derfor gjennomført kartleggingen siste år.

Resultatmål 3.1.3.2.2.1

Rapportere på

Alle kommuner i fylket har deltatt i kompetansehevende tiltak på rusfeltet.

Vi har et regionalt samarbeid med KoRus Sør og de andre embetene når det gjelder kompetansehevende tiltak i form av kurs og konferanser. I tillegg har embetet arrangert en konferanse i samarbeid med Forum for psykisk helse. og rusarbeid i Telemark.

16 av 18 kommuner hadde deltakere på kurs og konferanser i 2016.

Resultatmål 3.1.3.2.3.1

Rapportere på

Alle kommuner har dokumentert kapasitetsvekst i lokalt rus- og psykisk helsearbeid sammenliknet med 2015.

2 av 18 kommuner fikk tilskudd til psykologer i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene (til sammen 4 stillinger). Dette er en stilling mer enn i 2015. 12 av 18 kommuner har rapportert flere årsverk i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid i 2016 sammenliknet med 2015. Økningen utgjør ca 46 årsverk i tjenester til voksne og ca 16 årsverk i tjenester til barn og unge.

3.1.1.7 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Økosystemene i Telemark har vært utsatt for menneskelig påvirkning over lang tid, der den største trusselen for det biologiske mangfoldet er fragmentering av viktige leveområder, noe som gir forringelse i ulik grad og i ytterste konsekvens tap av leveområder for mange arter. Det er stort press på arealer til ulike formål (boliger, fritidsboliger, industri, næring med mer), spesielt i kyst-, by- og fjellområder. Samtidig er mange fremmede arter (planter, fisk, skalldyr m.fl.) på sterk frammarsj i ulike økosystemer. Dette skaper problemer for forekomsten av stedege arter og representerer derfor en stadig økende trussel for det biologiske mangfoldet. Fylkesmannen opplever denne situasjonen som uoversiktlig og vanskelig å ha kontroll på. For å unngå framtidig tap av biologisk mangfold er det nødvendig med langsiktig planlegging og gjennomføringsevne for å stoppe den uønskede utviklingen som truer viktige økosystemer.

Kystsonen: Gjennom mer enn 35 år har det blitt talt opp hekkende sjøfugl i nærmere 30 reservater langs Telemarkskysten. Tellingene viser at enkelte arter er i sterk nedgang, mens andre har vekst. Det er spesielt stor bekymring for den negative utviklingen i hekkebestanden av makrellterne, hette- og fiskemåke. Førstnevnte er nesten helt borte per 2016. I de samme områdene har stillehavsøsters etablert seg i stadig flere områder, og denne arten har for tiden en ukjent utbredelse som det vil være viktig å få oversikt over.

Fjellområdene: Telemark forvalter villreinen på Hardangervidda, Setesdal Austhei og Ryfylkeheiene sammen med nabofylkene. Vi har også et forvaltningsansvar for de mindre bestandene i Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Våmur-Roan. Det har over lang tid vært et stort press på arealene, spesielt i randområdene til disse leveområdene, på grunn av ulike menneskelige aktiviteter. Dette omfatter

turistutbygging (fritidsboliger, skitrekk, infrastruktur mm) som genererer en stadig økende ferdsel, herunder motorferdsel, inn i viktige leveområder for villreinen. I tilgrensende områder i Nordfjella villreinområde, nord for Hardangervidda, er det påvist skrantesyke hos villrein. Dette er noe vi frykter kan spre seg i bestanden i Nordfjella, og på lengre sikt til de andre bestandene. Dette kan dermed utgjøre en ny og farlig tilleggstrussel for villreinens levedyktighet.

Vannforekomstene: KLD har godkjent regional plan for vannforvaltning for Vannregion Vest-Viken for planperioden 2016-2021. Telemark har mange regulerte vassdrag. Det er utfordringer knyttet opp disse modifiserte vannforekomstene, og andre en del andre vannforekomster, som er påvirket av forsurening, landbruk og kommunale avløp. Grenlandsfjordene er fortsatt påvirket av miljøgifter og utslipp fra bl.a. industri. Tiltak for å forbedre tilstanden i vannforekomster som er i risiko vil bli igangsatt.

Resultatmål 3.1.4.1.1

Rapportere på

Restaureringsprosjekter skal være igangsatt i henhold til plan 2016-2020 for restaurering av myr og annen våtmark.

Fylkesmannen i Telemark fikk tilsagn om midler til to forprosjekter på restaurering av myr i 2016. I høst ga vi beskjed til Miljødirektoratet om at det ikke var mulig å få gjennomført disse. Det ble samtidig bedt om at midlene kunne overføres til 2017.

Resultatmål 3.1.4.1.2.1

Rapportere på

Overvåkingsprogram er igangsatt i alle vannregioner.

Overvåking er igangsatt i alle vannområder. Gjelder problemkartlegging og tiltaksovervåking.

Det er gjennomført overvåking/undersøkelser i forbindelse med kalking av forsurede innsjøer.

I Vannområde Skien- Grenlandsfjordene er det gjennomført overvåking i Grenlandsfjordene pålagt av Miljødirektoratet, betalt av industrien. Fylkesmannen har hatt bidratt i samordningen med industrien. Kommunene Skien og Porsgrunn deltar i overvåkingsprogrammet for Ytre Oslofjord som samordnes av "Fagrådet for Ytre Oslofjord".

I Vannområde Kragerøvassdraget er det gjennomført pålagt overvåking i fjordområdet og Kragerøvassdraget finansiert av lokal industri.

Resultatmål 3.1.4.1.3.1

Rapportere på

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2015.

Det ble ikke gitt nye pålegg i 2016. I dialogmøte med regulantene tidlig på året ble eksisterende og potensielle utsetningspålegg diskutert. Som et forberedende tiltak ble det planlagt en prosjektstilling som skal kartlegge status for eksisterende pålegg, samt vurdere behovet for nye pålegg. Dette prosjektet starter opp i februar 2017.

I 2016 anmodet Fylkesmannen om konsesjonsendring av Møllefossen (Eidet 1+2) i Skien. Dette vil på sikt gi påleggshjemmel som vil kunne styrke opp- og nedvandringen av anadrom fisk og ål i Skiensvassdraget.

3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring

Handlingsplanen for hubro er fulgt opp i 2016. Det gjelder planlegging av tiltak som skal minske risikoen for dødelighet hos hekkefugler ved en hekkeplass i Bamble kommune. Tiltakene omfatter isolering av 22 kV-kraftlinjer. Oppdraget er satt bort til ekstern konsulent.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er for øvrig ikke godt nok i dag. Kartleggingsomfanget er fortsatt for lavt. Mange av forekomstene er avhengig av en aktiv skjøtsel i kulturlandskap og i verneområder.

Vi har fått økt områdevern de siste årene gjennom frivillig vern av skog og opprettelsen av Jomfruland nasjonalpark, noe som styrker muligheten for økt måloppnåelse både for trua arter og naturtyper.

Resultatmål 3.1.4.2.1.1

Rapportere på

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Handlingsplaner relevante for fylket er fulgt opp, og tiltak som gjennomføres er i henhold til handlingsplaner/faggrunnlag, og bidrar til å oppfylle forvaltningsmålene.

Tilskuddsordningen for trua arter og naturtyper har bidratt til økt bevissthet om artene og til å få gjennomført tiltak i tråd med handlingsplaner. Det er fortsatt potensiale for å gjøre tilskuddsordningene mer kjent blant ulike lokale/regionale aktører.

Av kapasitetsgrunner har vi ikke greidd å oppdatere kultiveringsplanen for fisk og implementere retningslinjene. Vi tar sikte å få gjennomført dette i 2017.

Arbeid med og forvaltning av trua naturtyper og trua arter, inkludert utvalgte naturtyper og prioriterte arter

Hvilken art / naturtype	Type tiltak	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Der det er handlingsplan/faggrunnlag: Koordinerende FM oppgir hvilke fylker det var oppfølging av HP/FG i 2016?	Hvordan ble midler fra koordinerende FM fordelt til andre fylker?	Sum brukt	Ev. oppdragsnr.
Hul eik	Skjøtsel	Tilskudd til skjøtsel av 8 lokaliteter, derav tre enkeltrær og 5 eikemiljøer med flere trær. Enkeltrær: sikkerhetsbeskjæring. Eikemiljøer: fristillingshogst. Bør prioritere fristilling og beite i større eikemiljøer framover.		Annet	539 000	
Høstingsskog	Skjøtsel	Tilskudd til skjøtsel/restaurering i 15 lokaliteter, fordelt på 4 kommuner. Flest i Hjartdal/Svardal/Flatdal (Hjartdal og Seljord kommuner). Enkle skjøtelsplaner foreligger for alle. Behov for bedre dokumentasjon av naturverdier knytta til marksjikt og trær i de fleste lokaliteter. Mangler god oversikt for å prioritere videre arbeid, men trolig flere lok i kjerneområdet (bl.a. Svardal) som "mangler".		Annet	519 375	
Høstingsskog	Kartlegging	Tilskudd til utarbeidelse av enkle skjøtelsplaner for 5 lokaliteter. Videre planer bør være mer dekkende for artsmangfold i marksjikt og tresjikt (epifytter, insekter mv).		Annet	137 500	
Naturbeitemark	Skjøtsel	Tilskudd til skjøtsel i 1 lokalitet i Tinn kommune.		Annet	9 500	
Slåttemark	Skjøtsel	Tilskudd til slått og restaurering på 67 lokaliteter (noen lokaliteter består av mer enn én slåtteeng). Videre arbeid bør konsentrere seg om å komplettere med fuktige/spesielt artsrike enger (bl.a. på kalkfjell), samt i Nissedal og Siljan (mangler aktive lokaliteter nå).		Annet	826 850	
Slåttemark	Kartlegging	Tilskudd til utarbeidelse av skjøtelsplan for 13 lokaliteter.		Annet	352 775	

Slåttemark	Informasjon	Tilskudd til infotiltak rettet mot slåttemark og høstingsskog		Annet	115 000	
Slåttemark	Kartlegging	Utarbeidelse av skjøtselsplan for en lokalitet		Annet	30 000	
Kalkfuruskog, markboende sopp	Kartlegging	Kartlegging av markboende sopp i kalkfuruskog ifm restaureringsprosjekt i Røsskleiva NR. Utført av NINA.		Annet	38 000	
Strandtorn	Informasjon	En forekomst på Stråholmen som tidligere har vært utsatt for uhell/"luking" er merket opp i terrenget av lokale samarbeidspartnere (Stråholmen Vel). Ingen kostnad.		Annet	0	
					2 568 000	

3.1.1.9 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø

Det er særlig gjennom arbeidet med tilsyn og tillatelser Fylkesmannen kan påvirke utslippene av helse- og miljøskadelige stoffer. I 2016 er det gjennomført 54 inspeksjoner av mindre virksomheter og verksteder og to systemrevisjoner av avfallsanlegg med deponi. Det er gitt 21 tillatelser og endringer av tillatelser etter forurensningsloven. Det overordnede fokuset i alle disse saken er å redusere utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer. I dette arbeidet vil den enkelte virksomhet få nødvendig veiledning og informasjon om regelverket som virksomheten er omfattet av. Gjennom disse inspeksjoner har en rekke små og mellomstore virksomheter gjennomført forbedringer som gir en mer sikker håndtering og lagring av farlige stoffer. Vi har sikret at farlig avfall deklarerer og leveres som forutsatt i regelverket. De fleste virksomhetene forbedrer også sine internkontrollrutiner. I desember ble det gitt pålegg om opprydding i forurenset grunn ved et nedlagt skipsverft.

Resultatmål 3.1.4.3.1.1

Rapportere på

Alle industri- og avfallsvirksomheter driver i tråd med nye krav i industriutslippsdirektivet.

Industriutslippsdirektivet (IED) trådte i kraft i EU i 2011. Etter at direktivet ble innlemmet i EØS avtalen ble det vedtatt forskriftsendringer i det norske regelverket med virkning fra 1.08.2016.

Etter oppdrag fra Miljødirektoratet har vi startet opp arbeidet innenfor to bransjer og identifisert to virksomheter i disse bransjene som omfattes av det nye regelverket. Den ene virksomheten er et metallfragmenteringsverk som har egen tillatelse og har vært regulert gjennom denne i en rekke år og vi har jevnlig vært på tilsyn til virksomheten. Den andre virksomheten driver med impregnering av trevirke og er ikke regulert i en egen tillatelse, men vi har gjennomført tilsyn ved virksomheten. Begge virksomhetene må får oppdaterte tillatelser og vi vil starte dette arbeidet nå. Vi vil dessuten arbeide for å identifisere flere virksomheter som omfattes av det nye regelverket.

Resultatmål 3.1.4.3.2.1

Rapportere på

Avløpsanleggene skal ha lukket alle avvik som ble påvist i 2015.

I 2015 gjennomførte Fylkesmannen tilsyn ved 4 avløpsanlegg, hvorav et var systemrevisjon (Knardalsstrand, Salen, Kragerø og revisjon Seljord). Det ble påvist en rekke avvik. I 2016 er en stor del av avvikene rettet, men en del avvik som innebærer arbeid i kommunene over lengre tid trekker vi med oss i arbeidet med revisjon av tillatelsene. I nye tillatelser vil vi formulere nye krav i dialog med kommunene som sikrer at avvikene rettes innen rimelig tid.

Under **oppdrag** knyttet til finansiell garanti for private mottaksanlegg for farlig avfall må vi rapportere avvik: *Alle opplysningene for gjennomføring av oppdraget er samlet inn, men den formelle slutføringen av arbeidet gjenstår.*

Under **oppdrag** knyttet til forurenset grunn ved skipsverft må vi rapportere ett avvik: *Det gjenstår avklaring om opprydding i forurenset grunn ved ett skipsverft.*

3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene

Regnskapene for 2015 viser bedring med et par unntak. Det er bare Nome kommune som fikk økte underskudd og er skrevet inn i ROBEK. Bø og Sauherad kommuner vil etter foreløpige regnskapsresultater for 2016 være ute av ROBEK.

Netto driftsresultat for kommunene i Telemark var i snitt 2 % for 2015, tallet for 2014 var 1,2 %.

Langsiktig gjeld i % av inntektene gikk ned i 2015. Fylkesmannen følger opp kommuner med høy rentebærende gjeld.

Resultatmål 3.1.5.1.1.1

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2016 ikke skal overstige antallet ved utgangen av 2015.

Ved utgangen av 2015 var Sauherad og Bø kommuner registrert i ROBEK. Foreløpig regnskapsresultat viser at begge kommunene sannsynligvis vil være ute når regnskapet for 2016 er vedtatt.

Nome kommune ble registrert i ROBEK i 2016 på bakgrunn av regnskap 2015.

Det er altså tre kommuner som er registrert i registeret ved utgangen av 2016.

Antall kommuner i ROBEK

Kommuner per okt'15	Kommuner per okt'16	Avvik
2.00	3.00	1.00

3.1.1.11 Kommunereform

Fylkesmannen leverte sin tilråding om framtidig kommunestruktur i Telemark innen fristen 1. oktober 2016, med oppdatering 20. desember 2016.

Fylkesmannen mener arbeidet med kommunereformen har resultert i gode utredninger og bidratt til å løfte viktige diskusjoner i by- og kommunestyrene om samfunnsmessige utviklingstrekk og kvalitet i tjenesteproduksjonen.

Arbeidet med reformen medførte betydelig ressursbruk i embetet, med prosessveileder, kommunikasjonsrådgiver og juridisk kompetanse. Vi har gjennomført kommunekonferanser, møtt samtlige formannskap og deltatt på en lang rekke folkemøter over hele fylket. Vår kommunikasjonsrådgiver har ledet de fleste folkemøtene, etter ønske fra kommunene. Fylkesmannen har veiledet og støttet kommunene gjennom vanskelige prosesser, organisert og lagt til rette arenaer for drøftinger og gitt omfattende økonomisk og juridisk rådgivning og hjelp.

Fylkesmannen har anbefalt at kommunene Bø, Nome og Sauherad blir slått sammen til en ny kommune gjennom Stortingets behandling av kommunereformen våren 2017. I tilrådingen er det også pekt på flere andre kommuner i fylket, hvor det over tid bør utarbeides grunnlag for nye fornuftige strukturer. Dette gjelder i særlig grad Grenland, hvor det bør arbeides aktivt for at Bamble, Porsgrunn, Skien og Siljan utgjør en kommune. Fylkesmannen har også anbefalt at Vest-Telemark over tid finner fram til en kommunestruktur med færre kommuner enn i dag. Likeledes bør kommunene i øst, Hjartdal og Notodden finne sammen. Vi viser ellers til vår tilråding 28. september 2016 og vår oppdatering vedrørende fortsatte prosesser i brev 20. desember 2016.

3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket

Det er utarbeidet regional bygdeutviklingsplan i 2013 med tilhørende regionalt næringsprogram, regionalt miljøprogram og regionalt skog- og klimaprogram. Utarbeidelse av disse planverktøyene har skjedd i nært samarbeid med landbrukets organisasjoner, KS, Innovasjon Norge og Telemark Fylkeskommune.

Vårt regionale næringsprogram lister opp 8 satsingsområder, og det pågår for tiden ulike satsinger og tiltak innen alle de prioriterte satsingsområdene. Innovasjon Norge følger opp med å prioritere tilskuddsmidler til satsinger og prosjekter som er i tråd med våre program og strategier. Vi ser en stor investeringslyst og -vilje i landbruket i Telemark. Det er imidlertid ofte vanskelig å se konkrete effekter av tiltak og prosjekter kort tid etter gjennomføring siden mange av resultatene først kommer på sikt. Det er også slik at landbruket er i stor endring og mange små bruk legges ned og jord leies bort. Selv om vi får en vekst og utvidelse av produksjon på flere gårdsbruk, har vi samtidig en nedgang eller opphør av produksjon hos andre.

For skogbruket er skogsvegbygging og foryngelse viktige faktorer for verdiskaping. Fylkesmannens landbruksavdeling har gjort en stor innsats for å profesjonalisere forvaltning av tilskuddsordninga knyttet til skogsvegbygging. På grunn av stor etterspørsel, prioriterer vi helst tilskudd til bygging av skogsbilveger i klasse 3 og 4. Foryngelseskontroll er et viktig verktøy for å følge opp foryngelsesplikten og for å sikre framtidig produksjon i skogen.

Resultatmål 3.1.6.1.1.1**Rapportere på**

Regionalt bygdeutviklingsprogram er utarbeidet og fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Fylkesmannens landbruksavdeling har utarbeidet Regionalt Bygdeutviklingsprogram i samarbeid med fylkeskommunen, Innovasjon Norge, KS og landbrukets organisasjoner i 2013. I denne sammenheng ble også Landbruks- og Matmelding for Telemark, utarbeidet av Telemark fylkeskommune parallelt med vårt arbeid med RBU, brukt som en del av vårt regionale bygdeutviklingsprogram. Vi har videre utarbeidet Regionalt Miljøprogram (RMP), regionalt Skog- og Klimaprogram og Regionalt Næringsprogram (RNP). Både RMP og RNP er revidert i perioden etter at de ble ferdigstilte. Nasjonal politikk og signaler/føringer i ulike statlige meldinger vektlegges ved revisjoner og prioritering av satsingsområder. RNP legger grunnlag for prioritering av våre satsingsområder knytta til ressursbruk og UT-midler. RNP legges også til grunn for føringer og prioritering i vårt oppdragsbrev til Innovasjon Norge. Det er god kontakt mellom Fylkesmannens landbruksavdeling og Innovasjon Norge, og vi er godt omforente om satsinger og prioriteringer.

Vår bruk av UT-midler er i forhold til prioriterte satsingsområder i RNP brukt slik:

Område	Tilskudd kr	% av brukte midler i 2016
Grovføretende husdyr: melk- og kjøttproduksjon	540 000	23
Planteproduksjon	930 900	40
Lokal mat og grønt reiseliv	200 000	9
Andre produksjoner og satsingsområder (IPT, fjørfe, gris, honningproduksjon og andre bygdenæringer)	0	
Skogbruk	0	
Trebruk og Bioenergi	0	
Kompetanse og rekruttering	666 218	28
Bynært og urbant landbruk	0	
Sum	2 337 118	100

Det er i 2016 ikke brukt midler fra utrednings- og tilretteleggingsmidlene til "andre produksjoner", skogbruk, trebruk/bioenergi eller bynært/urbant landbruk. Dette skyldes at vi i 2016 ikke har hatt relevante søknader innen «andre næringer». Tiltak og satsinger innen skogbruk er finansiert med rentemidler fra skogfond. Vi har pågående prosjekter både innen bioenergi og trebruk. Det ble gitt støtte til disse satsingene på slutten av året i 2015, og ingen av prosjektene har bedt om mer penger i 2016. Aktuelle tiltak innen bynært og urbant landbruk er finansiert med klima-/miljømidler. Vi har egen strategi for bynært og urbant landbruk i Telemark 2015 – 2018 med egen handlingsplan for 2016.

Resultatmål 3.1.6.1.2.1

Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse av all hogst innen tre år etter hogst.

Måloppnåelse (status) for foryngelseskontroll av 110 skogeiere i 2016:

Ok (ferdig): 57 skogeiere

Skal kontrolleres/videre oppfølging: 6 skogeiere

Ok, bør følges opp: 11 skogeiere

Sendt egenmelding: 27 skogeiere

Kommune ikke sendt egenmeldingsskjema til skogeier: 7 skogeiere

Det er noen saker fra 2013 og framover som ikke er avslutta.

En kommune har sendt varsel til en skogeier med varsel om pålegg om foryngelse.

3.1.1.13 Bærekraftig landbruk

Formålet med regionalt miljøprogram (RMP) for Telemark er å bidra til et miljømessig bærekraftig jordbruk. RMP midlene benyttes målrettet ut fra våre regionale utfordringer. Spesielt har det i 2016 vært arbeidet aktivt med informasjon og mulighetene som ligger i ordningen i våre møter med kommunene, vannområdene og næringen.

Ivaretaking av kulturlandskap og en god bruk av arealressursene i grasområdene er en utfordring. En sterk ubalanse mellom dyretall og areal gir utfordringer for effektiv og god drift med omsyn til miljø og utslipp.

Fylkesmannens utviklingsmidler ble blant annet benyttet til gjennomføring av ØKO UKE 2016. mens Klima og miljømidlene ble benyttet målrettet mot ulike fagseminar og blant annet et større prosjekt vedr. karbonbinding.

I Telemark ligger vi på 4. plass nasjonalt hva gjelder størrelsen på økologisk areal med 6,4 % av totalarealet. Gras utgjør ca. 90 % av dette. Og det er liten tvil om at forutsetningene for økt økologisk drift er til stede i et fylke som Telemark. Fylkesmannen har i 2016 fulgt spesielt godt opp de økologiske melkeklyngene i Grenland som i sum produserer ca 1 million liter, og et aktivt og innovativt frukt- og bær-miljø i Midt-Telemark med et voksende økologisk areal. I tillegg har vi en god fremvekst av andelsgårder, noe som uten tvil bidrar til at etterspørselen etter økologisk og bærekraftig mat øker.

Gjennom ØKO-UKA 2016 fikk Fylkesmannen ansvar for to temakvelder.: Grasfôrbasert storfehold og økologisk korndyrking, knyttet til bevaringsverdige kornsorter. Møtene ble godt besøkt og oppfølging / forprosjekter blir igangsatt i 2017. Fylkesmannen gjennomførte også en 2 dagers kommunesamling hvor tema klima og miljø fikk stor oppmerksomhet.

Resultatmål 3.1.6.2.1.1**Rapportere på**

Andel kommuner som følger opp kontroll med foryngelseskravet: 100 pst i løpet av tre år.

15 av 18 kommuner har fulgt opp alle skogeierne i foryngelseskontrollen 2014-16. Ikke alle saker er avslutta.

17 av 18 kommuner har fulgt opp foryngelseskontrollen helt eller delvis 2014-2016. En kommune har ikke gjort tiltak på foryngelseskontroll 2016. Det er en skogeier på kontrollista. Denne kommunen har tidligere fulgt godt opp

Resultatmål 3.1.6.2.1.2**Rapportere på**

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

I 2016 blei det satt ut 154 250 planter på 871 daa med tilskudd til tettere planting. I 2015 blei det ikke planta med tilskudd til tettere

planting siden ordninga ikke fantes. Gjennomsnittlig plantetthet ved nyplanting har sunket fra 142 stk/daa i 2015 til 139 stk/daa i 2016. I 2016 blei det gjødsla 3 684 daa med tilskudd til gjødsling for klima. I 2015 var det gjødsla arealet 0 daa.

Resultatmål 3.1.6.2.2.1

Rapportere på

Alle miljøvirkemidlene er forvaltet i tråd med regionalt miljøprogram og nasjonale føringer.

Regionalt miljøprogram fordeler seg med knapt halvparten (47,5%) av tilskuddene til forurensingstiltak og resten til kulturlandskapstiltak (utbetalt tilskudd 2016). Av forurensingstiltak innen RMP, utgjør tilskudd til endra jordarbeiding 95% av tilskuddsbeløpet. Tilskudd til endra jordarbeiding er landbrukets viktigste virkemiddel i samband vannforskriften og vannforvaltningsplanene. For å få best mulig effekt av tilskuddsmidlene, er gode erosjonskart viktig. I Telemark er det ikke tilskudd til arealer i erosjonsklasse 1. Midlene blir benyttet på arealer der risikoen for avrenning er høyere, og effekten av tilskuddet blir større.

For Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), er andelen som går til forurensingstiltak i fylket som helhet 21%. I kornområdene i Midt-Telemark og Grenland er denne andelen 46%. Vi ser det som viktig at hydrotekniske tiltak prioriteres, og dette er et kriterie som vektlegges ved tildeling av SMIL-midler til kommunene.

En vesentlig del av RMP-midlene går til prioriterte kulturlandskap. Vi ser det som viktig hindre gjengroing i helhetlige kulturlandskap.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Godt tjenestetilbud for barn og unge

3.1.2.1 – Gode tjenestetilbud til barn og unge

Barn og unge har vært et av satsningsområdene i embetet fra 2015. For å ivareta det likelydende embetsoppdraget med å bidra til å forbedre den koordinerte innsatsen rettet mot barn og unge, herunder 0-24 års samarbeidet, ble det opprettet en barn- og ungegruppe. Gruppen består av representanter fra utdanningsavdelingen og sosial- og helseavdelingen. Dette ble gjort for å bidra til intern koordinering av arbeidet med barn og unge innenfor områdene; barnevern, helse, sosiale tjenester, barnehage og opplæring.

I mandatet står det følgende:

Fylkesmannen skal bidra til godt samarbeid om tjenester rettet mot utsatte barn og familier, og være lokal pådriver for at nasjonale mål og tiltak blir godt koordinert. Fylkesmannen skal gjennom sin rolle som samordningsorgan bistå kommunene med å videreutvikle og styrke kommunenes innsats for barn og unge.

- Fylkesmannen skal fortsette arbeidet med å bidra til å forbedre den koordinerte innsatsen rettet mot utsatte barn og unge.
- Fylkesmannen skal være pådriver for at kommunene utvikler et helhetlig og samordnet tilbud for utsatte barn og unge og deres familier.

Med utsatte barn og unge menes barn og unge med høy risiko for å utvikle problemer som kan lede til manglende kompetanseoppnåelse i skolen og framtidig marginalisering fra utdanning og arbeidsliv. Dette gjelder spesielt barn og unge utsatt for flere eller alvorlige risikofaktorer. Eksempler på risikofaktorer er levekårsutfordringer, sosiale problemer, helseutfordringer, vanskelig hjemmesituasjon og språkutfordringer.

Barn- og ungegruppen utarbeidet følgende tiltak for 2016:

Interne tiltak:

1. Barnekonvensjonen hos Fylkesmannen
2. Arbeide for å gjøre informasjon FM-hjemmeside mer tilgjengelig for barn
3. Vi skal alltid vurdere om andre fagområder bør være med inn på eksterne kurs, konferanser eller i møter med kommunene
4. Det skal utredes hvorvidt og eventuelt på hvilken måte barn- og ungegruppen skal ha et mandat i videreføringen av Talenter for framtida

Eksterne tiltak:

1. Vi skal i vår dialog med kommuner og fylkeskommunen gjøre skoleveilederen kjent og sørge for implementering til ansatte på alle nivåer i både skole- og barnevernsektoren

2. Minimum to fellestilsyn på omsorgssenter for enslige mindreårige i tråd med vårt oppfølgingsansvar med bofellesskapene, med fokus på barn og ungdoms skole- og helsetilbud.
3. Veilederen: *Barn og unge med habiliteringsbehov. Samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren om barn og unge som trenger samordnet bistand.*
4. Utrede på hvilken måte fylkesmannen skal bistå kommunene med implementering av barnekonvensjonen.
5. Rundskriv: *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykisk helsetjenester til barns beste*

Evalueringen viser at tiltakene, med unntak av tiltak 2 – Eksterne tiltak, er gjennomført i tråd med intensjonen. Dette tiltaket måtte dessverre utgå på grunn av kapasitetshensyn.

Vi har også deltatt i styringsgruppen til satsningen «Forsøk med NAV-veileder i videregående skole». Styringsgruppen jobber mot et mål om å integrere forsøket inn i ordinær drift ved allerede samarbeidende NAV kontor og med utvidelse til flere NAV kontor og kommuner på sikt.

Vi viser også til «Talenter for framtida» og «Nye Talenter» som er vårt store satsningsområde når det gjelder arbeidet med å gi et godt tjenestetilbud til barn og unge.

Talenter for framtida

På bakgrunn av felles utfordringer knyttet til barn og unges levkår tok Fylkesmannen i Telemark initiativ til et langsiktig samarbeid om utsatte barn og unge i 2010, kalt Talenter for framtida. I tillegg til Grenlandskommunene deltar også NAV Telemark og Telemark fylkeskommune. Talenter for framtida er forankret i kommunenes strategiske planer og i fylkeskommunens regionale plan for oppvekst og kompetanse.

Hovedmålsettingen for samarbeidssatsingen er formulert slik: «Gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, skal vi bidra til at flere unge gjennomfører skolen og kvalifiserer seg til arbeidslivet». Talenter for framtida-samarbeidet har fem satsingsområder. Også i 2016 har Talenter for framtida-samarbeidet fokusert særskilt på *Tidlig innsats* og *Tverrfaglig samarbeid*.

Grenlandskommunene har etablerte tverrfaglige arbeidsgrupper innenfor oppvekstsektoren, og jobbet intensivt i læringsnettverkene for å utvikle tiltak for å bedre det tverrfaglige samarbeidet og sikre tidlig innsats. Arbeidet ledes av en prosessleder fra kommunene. Det har vært gjennomført 1 samarbeidsmøte mellom prosesslederne i Grenlandskommunene for å sikre erfaringsutveksling i arbeidet. Fylkeskommunen og NAV er representert i arbeidsgruppene.

Talenter for framtida-samarbeidet i sin nåværende form ble avsluttet med en regional konferanse i september. Politikere, adm. ledelse og fagpersoner innen oppvekstsektoren i Telemark deltok.

Resultater av arbeidet med Talenter for framtida

Det er etablert et godt samarbeid med Kompetansesenter for rus, region sør (KoRus). På bakgrunn av undersøkelsen Fylkesmannen gjennomførte i 2015 i samarbeid med KoRus knyttet til tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid i oppvekstsektoren i Grenlandskommunene ble det identifisert sårbare områder. Videre dokumenterte undersøkelsen et behov for bedre oversikt over tjenestene til barn og unge. På bakgrunn av dette har kommunene i 2016 startet arbeidet med å utarbeide en tjenestebeskrivelse over alle tjenester og innsatser innen oppvekstsektoren, samt en handlingsveileder for tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Handlingsveilederen beskriver hvordan tjenestene skal gå frem når bekymring for barn og unge oppstår. Arbeidet bygger på *Bedre tverrfaglig innsats-modellen (BTI)*, utviklet av Helsedirektoratet. Enkelte kommuner har valgt å utarbeide en egen versjon av BTI modellen. Arbeidet med å implementere handlingsveilederen for tidlig innsats og bedre tverrfaglig samarbeid er påbegynt i kommunene.

Det er gjennomført en omfattende spørreundersøkelsen blant aktørene innenfor Talenter for framtida av Epinion om erfaringene med samarbeidet, om hva som er gjort, hvordan det er jobbet og om måloppnåelsen.

Undersøkelsen viser at det har vært en god utvikling både metodisk, kvalitetsmessig og resultatmessig gjennom hele prosessen fram til 2016. Rapporten fremhever særlig arbeidet med de to siste innsatsområdene i det som er kalt BTI-modellen som spesielt nyttig og lærerikt.

Nye talenter

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen og NAV fylke. Hovedvisjonen for tiltaket er at barn av personer som er mottakere av statlige og kommunale ytelser fra NAV unngår selv å bli framtidige mottakere av disse ytelsene. Hindre reproduksjon av stønadsmottakere.

Mål for tiltaket er økt overgang til utdanning og arbeid for barn av minoritetspråklige stonadsmottakere i kommunene Skien, Kragerø og Notodden.

3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid med Husbanken for å bidra til helhetlig boligsosial innsats. I samarbeid med Husbanken og Fylkesmannen i Aust og Vest Agder er det gjennomført en 2 dagers fagsamling for kommunene. Sammen med RVTS arrangerte Fylkesmannen samling for kommunenes politiske og administrative ledelse om flyktningssituasjonen og hvor Husbanken deltok.

Resultatmål 3.2.1.2.1.1

Rapportere på

Gjennomført minimum to kompetansehevede tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid, f.eks. bolig og integrering av flyktninger, bolig og tjenester til rusmiddelavhengige, helhetlig planlegging, bolig og folkehelse.

Representanter for flere kommuner i Telemark og Fylkesmannen i Telemark deltok på Husbankens regionale dagsseminar i Arendal om bolig og folkehelse.

Sammen med Husbanken og Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder arrangert boligsosialkonferanse.

Vi har informert om Boligsosial veiviser på våre hjemmesider og direkte til alle NAV kontor i deres interne ukes- mail. På fagsamling for veiledere i NAV er det informert om Strategien bolig for velferd.

Fylkesmannens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	- 1	1

3.1.2.3 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket

Fast aktivitet inkluderer minst ett årlig møte i Fylkesberedskapsrådet (to møter i 2016) og utsending av informasjonsbrev til Fylkesberedskapsrådet hvert halvår. Kommunene får kopi av disse informasjonsbrevene, på samme måte som Fylkesberedskapsrådet får kopi av de faste informasjonsbrevene til kommunene (kommunebrevene).

Fylkesberedskapsrådets medlemmer inviteres også til deltakelse og bidrag på vår årlige todagers samling (Beredskapsseminaret) som er rettet mot de kommunale beredskapskoordinatorene og andre aktuelle deltakere etter tema på de enkelte seminarer.

Under Fylkesberedskapsrådet er det etablert to nettverk (krisekommunikasjon og øvelser) som hver skal ha to møter i løpet av året. For 2016 ble det bare ett møte i hvert av nettverkene, på våren, blant annet pga omfattende møtevirksomhet gjennom høsten i forbindelse med arbeidet med revisjon av FylkesROS.

I 2016 gjennomførte vi to møter for Fylkesberedskapsrådet, ett i forlengelsen av Beredskapsseminaret og ett som del av og i forlengelsen av todagers øvelse for ABU.

Sosial- og helseavdelingen

Avdelingen har deltatt i utviklingen av mal for kommunenes helseberedskapsplaner sammen med representanter for kommunene, samhandlingskoordinatorene, kommuneoverleger og AMK. Malene og et e-læringsprogram ligger nå ute på KS-lærings hjemmeside.

Resultatmål 3.2.1.3.1.1

Rapportere på

Det er gjennomført minst en årlig øvelse av kriseorganisasjonen i embetet med grunnlag i ny samfunnssikkerhetsinstruks.

Embetets Krisestab øves fast to ganger i året, normalt i tilknytning til to av de kvartalsvise varslingsøvelsene/CIM-treningene som gjennomføres mot kommunene. I disse øvelsene trekkes også Fylkesberedskapsrådet inn. Dermed sikres tverrgående regional aktivitet og kommunerett aktivitet som gir staben god trening.

For 2016 ble staben øvd i juni og november, den siste øvelsen som del av første dag i en todagers atomberedskapsøvelse for ABU.

Evalueringen viser at vi må prioritere å jobbe ytterligere med presisjonen i planverksdokumenter og detaljene i tiltakskortene våre, for å sikre funksjonaliteten for den delen av Krisestaben (storparten) som ikke jobber med samfunnsikkerhet og beredskap til daglig.

3.1.2.4 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Det er etablert en tilsynsgruppe internt på embetet for koordinering av tilsyn. For samordning av statlig tilsyn mot kommunene er etablert tilsynsforum med fast møtestruktur. Her deltar Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Telemark kommunerevisjon, kontrollutvalgssekretariatet og Fylkesmannens tilsynsgruppe.

Tilsyn med sosiale tjenester i NAV er gjennomført med 1 systemrevisjon og 9 kommuner har gjort egentilsyn. Ved avslutning av egentilsynene har det vært avslutningsmøter hvor funn har blitt presentert og erfaringer delt. 2 av kommunene konkluderte med lovbrudd. Avvikene var rettet innen utgangen av året.

Resultatmål 3.2.1.4.1.1

Rapportere på

Alle tilsyn hvor det er funnet brudd på lov og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Helse og sosialsaker:

Ved alle tilsyn/systemrevisjoner der det blir påvist avvik (lovbrudd), får tilsynsobjektet en frist for å korrigere avvikene. Som regel er fristen 3-6 måneder. Fylkesmannen tilbyr råd og veiledning under prosessen med å lukke avvik. I noen tilfeller er de påviste avvikene store, og kan være krevende for kommunen/tilsynsobjektet både økonomisk og på andre måter. Vi har hatt tilfeller der lukkingen av avvik har tatt nærmere to år, på grunn av forhold hos tilsynsobjektet (sykdom, kommuneøkonomi, mangel på fagfolk m.m.).

Fylkesmannen prøver alltid å oppnå lukking av avvikene i en konstruktiv dialog med tilsynsobjektene, heller enn å oversende sakene til Statens helsetilsyn for å få vurdert mulkt, dagbøter eller andre reaksjonsformer. Hittil har vi de siste ca ti årene alltid kommet til målet på denne måten, selv om det noen ganger har tatt mye tid. Pr 20. februar 2017 er det to tilsyn (systemrevisjoner) holdt i 2015 eller tidligere som ikke anses avsluttet fra Fylkesmannen sin side, fordi vi ikke anser de påviste lovbruddene som korrigeret ennå. Vi er i dialog med tilsynsobjektene om disse tilsynene, og håper at de kan avsluttes i løpet av første halvår 2017.

Barnevern:

Fylkesmannen avsluttet i alt 13 tilsynssaker på barnevernsområdet i 2016. Det ble påpekt avvik ved 5 av tilsynene. Alle bruddene ble rettet innen avtalt frist. En sak ble sendt til lokal avklaring.

Saksbehandlingstid - median: 2,7 måneder

Vi ser at saksmengden har gått ned fra 2015 da vi hadde 36 tilsynsklager. (Det ble påpekt avvik i 11 av sakene.) Bakgrunnen for nedgangen er uklar for oss, men vi stiller oss spørsmålet om barneverntjenestene i tilstrekkelig grad informerer om klageadgangen til fylkesmannen. Vi vil derfor ta dette videre i vår dialog med barneverntjenestene i 2017

Resultatmål 3.2.1.4.2.1

Rapportere på

Alle tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav, er fulgt opp og avsluttet innen utgangen av 2016.

Kun en av fem kommuner som hadde tilsyn på folkehelsearbeid i 2014 fikk avvik. Avviket ble rettet i mars 2016.

Avslutning av tilsyn med folkehelsearbeid

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat	Antall tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav.	Antall tilsyn med folkehelsearbeid fra 2014 der det ble påvist brudd på lovkrav som er avsluttet.
100 %	0 %	100 %	1	1

Avvik lukket for Kviteseid kommune 15.03.2016

Resultatmål 3.2.1.4.3.1

Rapportere på

Krav til gjennomsnittsscore i spørreundersøkelse: 75 % svarer "FMs tilsynsvirksomhet er godt eller nokså godt samordnet".

Fylkesmannen gjennomførte en brukerundersøkelse i kommunene høsten 2016. Av 305 utsendte skjemaer fikk vi 135 svar. Undersøkelsen dekket fylkesmannens samlede innsats og ansvar med kommunene som målgruppe. Samordning av tilsyn var tatt opp, men med slik spørsmålstilling: "Bør fylkesmannen redusere, opprettholde eller styrke samordningen når det gjelder tilsyn. Svarene fordelte seg slik:

Kan reduseres: 21,6%

Fortsette som nå: 59,5%

Bør styrkes: 19,0%.

Resultatmål 3.2.1.4.4.1**Rapportere på**

Krav til gjennomsnittsscore i spørreundersøkelse - 75 % svarer at FMs tilsyn "i stor eller nokså stor grad har vært lagt til rette med sikte på læring og forbedring lokalt".

Viser til supplerende tildelingsbrev for 2016 om endring av rapporteringskrav ved at planlagt undersøkelse ikke ble gjennomført. Det vises ellers til pkt 3.1.2.4.

3.1.2.5 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vår viktigste kanal for formidling av forventningene til ivaretagelse av klimahensyn er gjennom uttaler til ulike typer planer, reguleringsplaner, kommuneplaner m.v. Klimatilpassing er også en viktig del av vårt arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap.

Klimahensyn er en viktig del av vårt arbeid med oppfølging av de regionale vannforvaltningsplanene samtidig som vi har dette perspektivet med oss i oppfølgingen av de kommunale avløpsanleggene.

Etter initiativ fra oss ble det utarbeidet en klimaprofil for Telemark som ble presentert i fylkestinget. Denne presentasjonen fikk også stor oppmerksomhet i lokale medier samtidig som den ble formidlet til alle kommunene i fylket.

Gjennom ulike konferanser og seminarer har vi også sett temaet på dagsorden ut fra et bredt perspektiv. I tillegg har vi gjennom den regionale presentasjonen av tilskuddsordningen Klimasats fokusert på en bredspektret inngang i til temaet.

I samarbeid med Telemark fylkeskommune har vi startet arbeidet med en regional klimaplan for Telemark. Her er det også lagt opp til en bred prosess der vi ønsker innspill fra ulike sektorer. Både sammensetning av prosjektgruppe og styringsgruppe gjenspeiler et slikt fokus.

Resultatmål 3.2.1.5.1.1**Rapportere på**

FM har hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Fylkesmannen har gjennom konferanser og seminarer samt gjennom uttaler til de kommunale planstrategiene, formidlet våre forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Resultatmål 3.2.1.5.2.1**Rapportere på**

Vurdering av effekt på klimagassutslipp, samt mål og tiltak for å redusere klimagassutslipp og energibruk, skal finnes igjen i alle relevante planer og enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven og annet lovverk.

Tiltak for å redusere utslipp tas opp med kommunene gjennom uttalelser i enkeltsaker etter plan- og bygningsloven, både dispensasjonssaker og reguleringsplaner samt ved uttalelser til kommuneplaner og i løpende dialog med kommunene. I tillegg har Fylkesmannen påpekt behovet for rullering av klima- og energiplaner ved uttalelse til de kommunale planstrategiene, samt informert om

ordningen med Klimasats. Vi opplever at kommunene til en viss grad inkluderer disse temaene i konsekvensutredningene til kommuneplanen.

Resultatmål 3.2.1.5.3.1

Rapportere på

FM har hatt dialog med kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, blant annet om nasjonale og fylkesvise klimaframskrivninger og den nye nettsiden klimatilpasning.no

Fylkesmannen hadde i siste halvdel av desember 2015 en samling for kommunene med hovedvekt på klima og klimautfordringer. Denne samlingen ble fulgt opp i 2016 ved å inkludere klima som en del av alle uttalelser til kommunale planer. Fylkesmannen har i 2016 bidratt med å presentere klimaprofilen for Telemark i fylkestinget. Det ble også planlagt en større konferanse med tittelen "Klimaet i Telemark er i endring - hvordan møte utfordringen?". Alt forarbeidet til denne konferansen ble gjennomført i 2016 og selve konferansen fant sted første halvdel av januar 2017.

3.1.2.6 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktnings situasjonen

Med den raske reduksjonen i tilstrømming av flyktninger og asylsøkere i løpet av 2016, har fokuset i Telemark etter hvert dreiet fra mottak til bosetting og integrering.

Alle midlertidige mottak er avviklet. Kommunene har jobbet videre med bosetting og integrering, det er ikke meldt om alvorlige problemer og kommunene har stort sett godt etablerte rutiner fra tidligere som håndterer også den økte bosettingen.

Fylkesmannen har arrangert 2 heldagsmøter i samarbeid med RVTS, NAKMI, DPS Øvre Telemark og UDI om flyktnings situasjonen, ett for helseledere og ledere av asylmottak og ett for personell på mottak og i kommuner.

Fylkesmannen samarbeider med KS om et læringsnettverk for kommunene. Innledningsvis ble det diskutert et velferdsnettverk i fylket med Fylkesmannen og KS som arrangører, men siden det allerede er dekkende fora i drift ble læringsnettverk driftet av KS funnet å være beste løsning. 6 kommuner deltar og Fylkesmannen bidrar etter behov med kompetanse og midler.

Fylkesmannen, sammen med DPS Øvre Telemark, Politiet og Notodden kommune er i planleggingsfasen av en oppfølgende konferanse hvor videre integrering og arbeid mot radikaliserings er fokus.

Fylkesmannen deltar i samarbeidet «Kontaktforum mellom politiet og innvandrersorganisasjonene». Dette forumet ble opprettet som et resultat av regjeringens «Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme». I forbindelse med dette arbeidet arrangerte Kontaktforumet en dialogkonferanse der målgruppen var kvinner med innvandrerbakgrunn i Telemark. Fokuset i konferansen var kvinners viktige rolle i kampen for forebygging av hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

Tilsyn med omsorgssentrene

Vi har ført tilsyn med fem omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere i Telemark. Omsorgssentrene eies og drives av to private aktører. Aleris Ungplan & BOI AS hadde fire omsorgssentre. Ett av dem ble avviklet sommeren 2016, ett senhøstes og ett rett før jul 2016. Aberia Ung Sætre hadde et omsorgssenter som ble avviklet i august 2016. Lovpålagte tilsyn ble gjennomført i tråd med dette. Alle beboerne ble tilbudt samtale med oss. Bare 2 av 35 barn på tilsynstidspunktene takket nei til samtale.

Resultatmål 3.2.1.6.1.1

Rapportere på

Andel flyktninger som er bosatt innen 6 mnd. etter at vedtak om opphold i Norge eller reisetillatelse er gitt: 55 % av IMDIs totale bosettingsanmodning til kommunene i fylket. Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

IMDi anmodet kommunene i Telemark om bosetting av 755 flyktninger, og det er fattet vedtak om bosetting av 693

Resultatmål 3.2.1.6.1.2

Rapportere på

Andel enslige mindreårige som er bosatt: 100 % av IMDIs totale bosettingsanmodning til kommunene i fylket.

IMDi anmodet kommunene i Telemark om å ta imot 200 mindreårige flyktninger og det er fattet vedtak om å ta imot 119.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling

Fylkesmannen i Telemark har stort fokus på å ha høy kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling. Dette sikres gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av alle ansatte på alle avdelingene. Våre ansatte deltar på alle nasjonale samlinger i regi av våre oppdragsgivere når det gjelder regelverk og generell kompetanseheving. I tillegg legger embetet selv til rette for kompetanseheving på bakgrunn av egen vurdering av behov i forbindelse utarbeidelse av virksomhetsplan.

På barnevernsområdet var antallet av klagesaker mindre i 2016 enn i 2015, selv om vi har økt fokus på individuelle rettigheter på flere saksområder. Reduksjonen kan skyldes at Fylkesmannen de senere årene har prioritert å gjøre kommunene bedre i stand til å løse utfordringer på egen hånd og på lavest mulig nivå. På barnevernsområdet har vi også tilpasset ordbruk til den målgruppen vi skriver for både i tilsynsrapporter og i klagesaker.

Ved behandling av klagesaker og tilsyn følges de rutiner som er utarbeidet, og sakene blir i stor grad drøftet av flere for å sikre at saksbehandlingen holder høyest mulig kvalitet. Vi har rutiner for klagesaksbehandling, tilsyn og tilsyns kontroll som er lagt i vårt kvalitetssystem.

På helseområdet har vi gjennom flere år i rekrutteringen av jurister og helsepersonell lagt vekt på å sikre oss en god og allsidig fagkompetanse, da vi anser dette som avgjørende for en god saksbehandling. For noen år siden hadde vi bare 2 all-round helsejurister, men har i dag 4 slike, noe som er oppnådd ved interne omdisponeringer og på tross av at avdelingen ikke har økt antallet stillingshjemler de senere år. Våre 4 helsejurister er erfarne (alle seniorrådgivere), og dekker helse helseerettssområdet. I tillegg har hver av dem et spesialområde (én har saker som gjelder rus, én har saker om kroppslig helsehjelp under tvang etter pasient- og brukerrettighetsloven kap 4A, én har saker om tvang overfor psykisk utviklingshemmede, og én har spesialkompetanse bl.a. når det gjelder økonomiske saker, helseregistre, journaler m.m.) Selv om alle helsejuristene behandler alle typer helsesaker, kan de i spesielle saker søke råd og veiledning hos kolleger som innehar spesialkompetanse. Avdelingen har også tre andre jurister (totalt 7), idet én arbeider særlig med saker som gjelder NAV, én med saker om fri retts hjelp og fritt rettsråd pluss alkoholloven, og én med øvrige forvaltningssaker pluss barnevern). Sosial- og helseavdelingen har et stabilt og godt juristmiljø, og finner dette av grunnleggende betydning for kvaliteten i tilsyn og klagesaker.

Også når det gjelder helsepersonell, har vi lagt vekt på en bred rekruttering og er i dag i stand til å behandle saker over et bredt spektrum. Vi har generell sykepleierkompetanse, helsesøster, og to fysioterapeuter. Sykepleierne våre har erfaring og kompetanse fra både kommunehelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste, den ene av dem betydelig erfaring fra begge felter. På legesiden har vi også lagt vekt på bred fagkompetanse pluss lederkompetanse. Avdelingen har en spesialist i allmenntilleggsmedisin i 40% stilling (som ass. fylkeslege), og vedkommende nærmer seg også å kunne søke spesialistgodkjenning i samfunnsmedisin. Av våre fulltids ansatte leger er det 2 ass. fylkesleger som er psykiatere, den ene med doktorgrad og betydelig erfaring også i arbeidsmedisin. Den andre psykiateren har dessuten over ti års erfaring som primærlege pluss betydelig lederkompetanse (gjennomgått topplederprogram, og hatt lederstilling). Fylkeslegen har erfaring fra kirurgi og gastroenterologi, er spesialist i patologi, har en del rettsmedisinsk erfaring, doktorgrad og har ca 20 års erfaring som overlege og avdelingsoverlege på sykehus. Han har også ca 24 års erfaring som professor ved norske universiteter, og innehadde også bistilling som professor ved UiO de første årene som fylkeslege inntil han sa opp denne bistillingen. Både ut fra klinisk erfaring, undervisningsbakgrunn og forsknings erfaring m.m. har avdelingen et bredt kontaktnett i norsk helsevesen (inkludert odontologi), noe som er til nytte i oppgaveløsningen. Vi knytter til oss sakkyndige eksperter i ulike spesialiteter og subspecialiteter der dette er nødvendig. Avdelingen har de siste årene hatt flere ganske store tilsynssaker som har krevd mye tid og ressurser både innad og hos oppnevnte sakkyndige (eksempler; "urologisak" med påstand om feilbehandling og forskningsjuks, "psykologsak" der Sykehuset Telemark selv hadde gått offentlig ut med mistanke om at en psykolog hadde stilt gale diagnoser hos et stort antall pasienter, videre bl.a. en sak som gjaldt behandling av et større antall pasienter hos en tannlege, pluss 10 saker som gjaldt legers reservasjon mot å gi pasienter prevensjon og/eller henviser til abort).

På tross av flere store og tidkrevende saker har Sosial- og helseavdelingen de siste 8-9 årene i store trekk oppfylt både volumkravene til tilsyn og kravene til saksbehandlingstid i tilsynssaker (median saksbehandlingstid ikke over 5 måneder).

Sosial- og helseavdelingen har gjennom årene lagt vekt på at nyansatte jurister og helsepersonell raskt skal få tilsynserfaring (først som observatør, deretter som revisor), at alle disse snarest skal gjennomgå grunnkurs i revisjonsmetodikk og flest mulig også revisjonslederkurs. Vi er i dag i den heldige situasjonen at omtrent alle jurister og helsepersonell på avdelingen er i stand til å ha oppgave som revisor eller revisjonsleder ved tilsyn.

Resultatmål 3.3.1.1.1

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn i hvert fylke per år.

Det er gjennomført ett tilsyn etter introduksjonsloven. Temaet var om programmet var helårlig og på full tid. Det ble ikke avdekket lovbrudd.

Resultatmål 3.3.1.1.2.1**Rapportere på**

Det enkelte embedets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2015, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Avvik: Totalkravet for skole er ikke oppnådd. Begrunnelse for avviket: se pkt. 7.3.8.3.

Aktivitetskravene for tilsyn i 2016 er 46 poeng, fordelt på 32 poeng på opplæring og 14 poeng på barnehage. Ytterligere krav er at minst tre av tilsynene på barnehage skal være stedlige, mens det på utdanning skal være minst 16 poeng på FNT. I tillegg kommer krav for fireårsperioden på FNT om at minst 60 prosent av kommunene (inkludert fylkeskommunen) skal ha hatt tilsyn. På barnehage er det utført fire tilsyn, og til sammen er det oppnådd 14 poeng som er kravet. Kravet om stedlige tilsyn er også ivaretatt. På utdanning er det utført FNT-tilsyn i tre kommuner: tre med utbytte-del samt to forvaltningstilsyn, til sammen 16 poeng. Kravet om andel FNT-tilsyn er oppnådd. I tillegg er det utført fem skriftlige tilsyn med forskjellige temaer: totalt 10 poeng. Totalkravet på utdanning er altså ikke oppnådd, da det mangler 6 poeng.

Resultatmål 3.3.1.1.3.1**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015, Rapport 19/2015 NIFU»

Tilsyn: 72 prosent av de spurte skoleeierne svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet tilsyn som viktig.

Barnehagemyndighets tilfredshet med Fylkesmannens tilsyn i Telemark var i 2016 3,31. Det er lavere enn hva alle barnehagemyndigheter i Norge vurderte i 2015. Gjennomsnittet var da 3,83.

I «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016, Rapport 2016:16 NIFU» fremkommer det at 73 prosent av de spurte skoleeierne svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet tilsyn som viktig. Dette er en økning fra 72 prosent i 2015.

Det er også vår oppfatning fra møter med sektoren at det store flertallet av skoleeiere og skoler opplever tilsyn som både nyttig og viktig, selv om de også gir uttrykk for at tilsyn er krevende. Vi benytter i stor grad veiledning i tilknytning til tilsynene, og mener det både bedrer tilliten mellom fylkesmannen og kommunene - samt at det fører til bedre regeletterlevelse etter tilsynet.

Resultatmål 3.3.1.1.4.1**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015, Rapport 19/2015 NIFU»

Klagesaksbehandling: 52 prosent av de spurte skoleeierne svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet klagesaksbehandling som viktig.

Jf. «Spørsmål til barnehage – Norge høsten 2015», Trøndelag Forskning og Utvikling.

Barnehagemyndighets tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling i Telemark var i 2016 3,23. Det er lavere enn hva alle barnehagemyndigheter i Norge vurderte i 2015. Gjennomsnittet var da 3,63. Til orientering hadde vi 1 klagesak etter Barnehageloven i 2016.

Vi er bedt om å svare på skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens klagesaksbehandling. På nasjonalt nivå svarte 62 prosent av skoleeierne at de opplever Fylkesmannens klagesaksbehandling som viktig i svært stor grad eller i stor grad, mens 42 prosent svarte dette i 2015.

Resultatmål 3.3.1.1.5.1**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015.

Barnehagemyndighets tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverk i Telemark var i 2016 3,62. Det er lavere enn hva alle barnehagemyndigheter i Norge vurderte i 2015. Gjennomsnittet var da 3,75.

Skoleeiers rapportering på nasjonalt nivå fra 2015 viste at 73 prosent i stor eller svært stor grad opplevde Fylkesmannens veiledning som viktig. For 2016 rapporterte 74 prosent at veiledningen er viktig i stor grad/svært stor grad. Vi opplever av kommunene i Telemark ønsker seg veiledning fra Fylkesmannen på ulike områder, og vi strekker oss langt for å imøtekomme kommunene på dette.

Resultatmål 3.3.1.1.6.1**Rapportere på**

Andel klagesaker som er behandlet innen 12 uker: 100%.

Vi må dessverre rapportere om avvik på dette resultatmålet. Avviket på 44 % er i snitt relativt høyt selv om fristbruddet er moderat i mange av sakene. Vi har i 2016 prioritert veiledning av kommunene. Blant annet har vi hatt et særskilt oppfølgingsprosjekt knyttet til to av våre kystkommuner som har mange klager. I tillegg har vi også har bidratt betydelig med direkte veiledning til de andre kommunene. Samlet sett har dette gått ut over vår saksbehandlingskapasitet, men vi håper at dette på sikt vil gi som resultat færre og bedre saker fra kommunene.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 44 %	56 %	137	77

Resultatmål 3.3.1.1.6.2**Rapportere på**

Andel klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, som er behandlet innen 6 uker: 100%.

Alle saker er behandlet innen fristen.

BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Resultatmål 3.3.1.1.7.1**Rapportere på**

Andel ekspropriasjonssaker i førsteinstans eller som klageinstans på plan- og bygningsrettens område, som er behandlet innen 12 uker: 100%.

Ingen saker

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

For å sikre en effektiv og korrekt lovforvaltning har Fylkesmannen gjennomført en rekke opplæringstiltak både ovenfor kommunepolitikere og kommuneansatte på landbrukskontorene.

Fylkesmannen har gjennomført dialogmøter med i alt 14 av 18 kommuner hvor tema blant annet har vært landbrukslovgivning og forvaltningsrett. Fylkesmannen har også gjennomført "Bli kjent dag" for nye kommunale saksbehandlere, og en 2 dager kommunesamling hvor tema har vært rettspraksis, fylkesmannens kontroll av kommunenes forvaltning, samt orientering av nye lovforslag.

Fylkesmannen har i år hatt fokus på kommunenes lovforvaltning. Riktig lovforvaltning og god saksbehandling sikres gjennom juridisk veiledning, møter og samling, samt gjennom klagevedtak i enkeltsaker og ved omgjøring av vedtak.

Fylkesmannen har i all hovedsak overholdt saksbehandlingstiden i henhold til serviceavtalen dvs. innen 4 uker i jord- og konsesjonssaker. Juristen følger også opp enkelte tilskuddsaker.

Fylkesmannen har i 2017 ikke tatt i bruk kontrollhjemmelen i § 3 i jordloven, men vurderer det fortløpende.

Fylkesmannen har også hatt fokus på effektiv og korrekt tilskuddsforvaltning. Fylkesmannen har løpende kontakt med alle kommuner og har hatt fokus på kontroll og avkorting.

Fokuset på avkorting gjør at samtlige kommuner nå har saker der tilskudd avkortes. Dette er en forbedring i forhold til tidligere år og tema avkorting vil bli fulgt opp framover.

I flere tilfeller har en sett at forholdet til habilitet i saksbehandlingen ikke er i orden. Dette er tatt opp med aktuelle kommuner, men synes å være en gjenganger.

Resultatmål 3.3.1.2.1.1

Rapportere på

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

For kontroll i 2016 er det tatt inn 3 typer foretak i kontrollplanen.

1: Produksjonstilskudd der søker er saksbehandler i egen kommune. Fyresdal kommunen er valgt ut - her gjelder det 2 foretak. Kontroll er utført. En av søknadene er avkortet pga. mangelfull gjødslingsplan.

2: Husdyrkonsesjon av fjørfeproduksjon.

3: Skogsveger. Kontroll er utført i henhold til plan - se tabellen under.

I tillegg er et foretak med husdyrbesetning plukket ut for kontroll og tatt ut av ordinær saksbehandling.

Når det gjelder kontroll av fjørfeproduksjon/husdyrkonsesjon, er ikke dette utført i 2016 som planlagt i kontrollplanen.

Kontroll av foretak i samsvar med kontrollplan

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A - skogsveg Notodden	Kontroll av skogsveger som er ferdig godkjent av kommunen i 2015 eller 2016.	ingen	ingen
B - skogsveg Notodden	Kontroll av skogsveger som er ferdig godkjent av kommunen i 2015 eller 2016.	ingen	ingen
C - skogsveg Notodden	Kontroll av skogsveger som er ferdig godkjent av kommunen i 2015 eller 2016.	ingen	ingen
D - skogsveg Seljord	Kontroll av skogsveger som er ferdig godkjent av kommunen i 2015 eller 2016.	ingen	ingen
E - husdyrbesetning Kragerø	Produksjonstilskudd	Leveranseregisteret 2015 viser 0 dyr levert til offentlig slakteri samtidig som foretaket søker PT for 216 voksne sauer/vær pr. januar 2016 mens søknaden pr. august var på 268 dyr. Mattilsynet er varslet om mulige uregelmessigheter i sauehold til foretaket.	Søker har fått varsel om mulig omgjøring av vedtak og krav om tilleggsopplysninger med frist i januar 2017.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

A. Kontroll utført i hht rundskriv RS 2016-17. B. Det er ikke avdekket avvik, og følgelig ikke innhentet ytterligere informasjon eller annen oppfølging.

Resultatmål 3.3.1.2.1.2**Rapportere på**

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 pst. av kommunene.

Forvaltningskontrollene er utført i tråd med planen. Fylkesmannen har vært i 8 av 18 kommuner eller 44 % av kommunene. Alle kontrollrapporter er lagt ut og er tilgjengelig på vår hjemmeside.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Nome	Tilskot til forureiningstiltak etter § 5 i SMIL-forskriften og vurdering opp mot samtidig bruk av tilskot til drenering i same sak. Dokumentgjennomgang.	ingen	ingen
Bø	Tilskot til forureiningstiltak etter § 5 i SMIL-forskriften og vurdering opp mot samtidig bruk av tilskot til drenering i same sak. Dokumentgjennomgang.	ingen	ingen
Sauherad	Tilskot til forureiningstiltak etter § 5 i SMIL-forskriften og vurdering opp mot samtidig bruk av tilskot til drenering i same sak. Dokumentgjennomgang.	ingen	ingen
Nome	Tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket, Telemark, FOR-2015-07-03-839, delordning beite av lokalt verdifulle kulturlandskap. Stedlig kontroll hos kommunen	ingen	ingen
Hjartdal	NMSK Skogkultur - rutinar for sakshandsaming, habilitet, kommunen sin kontroll av foretak og feltkontroll av nokre. Stedlig kontroll hos kommunen	ingen	ingen
Skien	Bruk av SMIL-tilskudd til hydrotekniske anlegg (HTA) og samtidig bruk av tilskudd til Dreneringssaker. Stedlig kontroll hos kommunen	Samarbeidstiltak mangler samarbeidsavtale/skriftlig fullmakt.	Grenland Landbrukskontor har kontaktet grunneierne og innhentet samarbeidsavtalen. Kopi av avtalen er mottatt. Avvik lukket.
Siljan	Bruk av SMIL-tilskudd til hydrotekniske anlegg (HTA) og samtidig bruk av tilskudd til Dreneringssaker. Stedlig kontroll hos kommunen	ingen	ingen
Vinje	Produksjonstilskot i jordbruket (PT) med hovedvekt på husdyrsaker og tilskot til lammeslakt. Regionale miljøtiltak i jordbruket, Telemark (RMP) med hovedvekt på beite av lokalt verdifulle jordbrukslandskap, tema knytte til beiting og synfaring av utvalde areal i Grungedal og Smørklepp. Stedlig kontroll hos kommunen	ingen	ingen
Vinje	NMSK - skogkultur. hovedvekta blei lagt på rutinar for sakshandsaming, habilitet, kommunen sin kontroll og feltkontroll. Stedlig kontroll hos kommunen	Avvik 1: Søknadsskjema LDIR-909 blir ikke brukt. Avvik 2: kommunen har ikke laget overordnede retningslinjer for prioritering av søknader i 2015.	Avvik 1: kommunen krever fra nå at søkere om tilskudd til skogkultur bruker skjema LDIR-909. Avvik 2: ved framtidig tildeling av NMSK-midler vil kommune sørge for at det skjer etter overordnede retningslinjer. Begge avvik er lukket.
Tinn	Produksjonstilskot i jordbruket (PT) med hovedvekt på husdyrsaker og tilskot til lammeslakt. Regionale miljøtiltak i jordbruket, Telemark (RMP) med hovedvekt på beite av lokalt verdifulle jordbrukslandskap, tema knytte til beiting og synfaring av utvalde areal i Tessungdalen. NMSK skogkultur med hovedvekt på rutinar for saksbehandling, utbetaling av tilskot og feltkontroll av gjennomførte tiltak. Stedlig kontroll hos kommunen	ingen	ingen

Resultatmål 3.3.1.2.1.3

Rapportere på

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %

Det har vært avdekket 3 avvik fra forvaltningskontrollene i 2 kommuner. Alle avvik er blitt fulgt opp i kommunene. Kommunene har gitt skriftlige tilbakemeldinger. Vi har vurdert tilbakemeldingene som tilfredsstillende og ha svart begge kommuner med brev om at avvik er lukket. Det er ingen oppfølgingsaker over til 2017.

Det har ikke vært avdekket avvik fra foretakskontrollene. Utført arbeid på skogsveger har vært i henhold til plan og standarder satt for vegklassen. Det har ikke vært behov for oppfølging av enkelt saker. Dette er forhåpentligvis et signal om at et flerårig arbeid for å bedre kvalitet og standard på skogsvegnettet gir resultat, og at målet om bygging av veier i henhold til standardkrav er i ferd med å bli oppnådd.

Et foretak med husdyrproduksjon er tatt ut av ordinær saksbehandling pga. mistanke om brudd på annet regelverk for jordbruksvirksomhet. Søker er varslet om mulig omgjøring av kommunes vedtak av produksjonstilskudd. Saken er ikke avsluttet og må følges opp i 2017.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Fylkesmannen i Telemark har i 2016 gjennomført en brukerunder-søkelse om Fylkesmannsembetet. Undersøkelsen var kun rettet mot kommunene, og ble sendt 305 adressater. Vi har fått 135 svar.

Resultatet av undersøkelsen gir en indikasjon på hvordan kommunene opplever kvaliteten på vårt arbeid. Resultatet vil bli benyttet i utvikling av embetets dialog med kommunene og forbedring av vår daglige oppgaveløsning. Kvalitativt godt arbeid bygger tillit. Fylkesmannen er avhengig av slik tillit for å kunne fylle sin rolle og funksjon.

Resultatene er i hovedsak tilfredsstillende. Svarene avdekker også forbedringspunkter. Dette gjelder bl.a. løpende veiledning, kursvirksomhet og saksbehandlingstid. Det er ingen dårlige resultater på disse områdene, men Fylkesmannen bør ha et høyere ambisjonsnivå.

Av særlig interesse har det vært å se om en krevende kommunereform har hatt negativ innvirkning på tilliten til Fylkesmannen. Undersøkelsen synes å bekrefte at dette ikke har vært tilfelle.

Resultatmål 3.3.2.1.1.1

Rapportere på

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale barneverntjenester: 3 per fylke. Dette innebærer 6 revisjoner for FMOA og FMAV (3 per fylke).

I forbindelse med Landsomfattende tilsyn med kommunale barneverntjenester i 2016 er det gjennomført tilsyn som systemrevisjon i en kommune. I tillegg er det gjennomført tilsyn etter egenrevisjonsmetoden i fire kommuner.

Tema for årets tilsyn var "Barneverntjenestens arbeid med meldinger og tilbakemeldinger til melder". I to kommuner ble det funnet avvik på grunnlag av manglende oppfyllelse av krav i medhold av lov eller forskrift. Forholden som lå til grunn for disse avvikene ble raskt rettet, og begge tilsynene ble avsluttet i løpet av 2016.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale barneverntjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
3	1	4

Resultatmål 3.3.2.1.2.1

Rapportere på

Andel nye tvangstiltak regulert i godkjente vedtak som er fulgt opp med stedlige tilsyn: 100%.

Det har kommet inn ett førstegangsvedtak i 2016, og vi planlegger å gjennomføre stedlig tilsyn innen fristen, som er sommeren 2017.

Vi har jobbet systematisk med å redusere etterslepet vi har hatt når det gjelder stedlige tilsyn i Telemark. Vi har gått igjennom og vurdert behovet for tilsyn i alle saker, og gitt dem en prioritet fra 1-3. Vi lager tilsynsplan for et halvår av gangen på bakgrunn av disse vurderingene. Vi har per i dag 8- 10 eldre saker (fra 2007-2014) der vi ikke har vært på tilsyn. Flere av disse har pri. 3. Vi jobber oss gradvis nedover på listen, men prioriterer hele tiden ut fra en risikovurdering, og ved bruk av skjønn.

Resultatmål 3.3.2.1.2.2

Rapportere på

Antall stedlige tilsyn i hvert embete skal økes sammenlignet med 2015.

Vi har intensivert tilsynsaktiviteten vår i 2016. Vi gjennomførte 9 stedlige tilsyn, mot 6 året før. Vi hadde imidlertid planlagt 13 tilsyn i 2016. Ett tilsyn utgikk p.g.a. sykehusinnleggelse hos brukeren. Et annet utgikk på grunn av at brukeren døde. De to siste utgikk på grunn av uforutsette hendelser hos ett av medlemmene av tilsynsteamet. På så kort varsel var det ikke mulig å sette en annen tilsynsperson inn i saksfeltet, og vi fant det hensiktsmessig å overføre tilsynene til starten av 2017.

Stedlige tilsyn etter kap. 9

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat	Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2015	Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2016
101 %	49 %	150 %	6	9

Resultatmål 3.3.2.1.3.1

Rapportere på

Fylkesmannen skal ha tatt kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale.

I 2016 gjennomførte Fylkesmannen 44 beboersamtaler på institusjonene. Til sammen bodde det 92 beboere på de tidspunktene tilsynene fant sted. Mange av de samme beboerne bodde på institusjonen under flere tilsynsbesøk. Det betyr at vi snakket flere ganger med noen av de samme barna.

Tilsynsbesøkene ble i all hovedsak lagt til etter skoletid, men i forkant av beboernes ettermiddagsaktiviteter. I de tilfellene beboeren ikke var hjemme, ble det formidlet at vi kunne komme på nytt besøk hvis de ønsket samtale med oss. Samtalenes form blir tilpasset beboernes ønsker. I all hovedsak ønsket de fleste å samtale alene, i noen få tilfeller har beboere ønsket å ha personal til stede. I samtalene ga vi informasjon om vår rolle og oppgaver, og vi leverte ut brosjyrer med kontaktinformasjon.

Resultatmål 3.3.2.1.3.2

Rapportere på

Fylkesmannen skal ha gjennomført samtale med alle barn som ønsker det.

I 2016 gjennomførte Fylkesmannen 44 beboersamtaler på institusjonene.

I de tilfellene beboere ikke ønsket samtale og vedkommende var nyinnflyttet, har vi likevel spurt om lov til å hilse på vedkommende. Dette gjør vi fordi vi tror og erfarer at det da er lettere for vedkommende senere å ta kontakt med oss for spørsmål og eventuelle klager.

Vi har organisert tilsynet på en slik måte at det er faste team som gjennomfører tilsyn på de samme institusjonene. Dette gjør at de fleste beboerne er «kjent» med oss, og de vet hvordan vi kan kontaktes dersom de ønsker kontakt utenom våre besøk. Selv om vi på forskjellige måter tilrettelegger for disse samtalene er det beboere som ikke ønsker å snakke med oss.

I 2016 startet vi opp en tilsynsrunde hvor tilsynsbesøkene var fordelt over to dager. Den første dagen spiste vi middag sammen med beboerne for så å delta på deres Husmøte/Ungdomsmøte. Dagen etter gikk vi gjennom dokumentene og hadde samtaler med avdelingsledelsen. Dette ble gjort for å styrke beboerens involvering/plass i tilsynet.

Resultatmål 3.3.2.1.4.1

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

For 105 avsluttede tilsynssaker på saksområdet **Helse/omsorg** var median saksbehandlingstid 4,8 måneder. For 60 av sakene (dvs. 57 %) var saksbehandlingstiden mindre enn 5 måneder.

Av 2 avsluttede tilsynssaker på saksområdet **Sosial** var saksbehandlingstiden for 1 sak mindre enn 5 måneder.

Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	7 %	57 %
Sosial	50 %	0 %	50 %

Resultatmål 3.3.2.1.4.2**Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: minst 90 prosent innen 3 måneder eller mindre.

Av 72 avsluttede, realitetsbehandlede saker om rettighetsklager på saksområdet **Helse/omsorg** var behandlingstiden for 18 saker mer enn 3 måneder. I 4 av disse sakene ble det innhentet ytterligere dokumentasjon (uten purring).

Av 94 avsluttede, realitetsbehandlede saker om rettighetsklager på saksområdet **Sosial** var behandlingstiden for samtlige saker mindre enn 3 måneder.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Helse/omsorg	90 %	- 15 %	75 %
Sosial	90 %	10 %	100 %

Resultatmål 3.3.2.1.4.3**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: 100%

Vi overholder saksbehandlingstiden i langt de fleste saker, slik det fremgår av tabellen, og vi bestreber å behandle sakene så raskt det lar seg gjøre. Spesialisthelsetjenesten har nå forbedret sine rutiner hva gjelder å komme med uttalelse i sakene, noe som er med på å redusere vår saksbehandlingstid. I 2016 ble 23 av 39 vedtak behandlet i løpet av 0-2 mnd. Tidsfristen på 3 mnd. er overskredet i 2 saker. I begge sakene handlet overskridelsen om å sikre en så forsvarlig saksbehandling som mulig. I den ene saken ville vi avvente og se hvordan kommunen rettet opp avvik gitt i tilsyn angående bemanning og kompetanse rundt brukeren, før vi kunne behandle vedtaket. Vi hadde flere møter med kommunen og samtaler med spesialisthelsetjenesten og verge i forløpet, og det endte med at vi ikke fant det forsvarlig å godkjenne tvangsvedtaket. I den andre saken klaget vergene på innholdet i tvangsvedtaket. I den saken hadde vi også på gang et stedlig tilsyn, og vi ville harmonisere eventuelle vilkår i det nye vedtaket opp mot funnene fra tilsynet, og opp mot hvordan kommunen fulgte opp avvikene.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
100 %	- 5 %	95 %

Resultatmål 3.3.2.1.4.4**Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: 100%

Vi behandler dispensasjonssakene sammen med vedtakene, så det er samme saksbehandlingstid som for 3.3.2.1.4.3.

Resultatmål 3.3.2.1.5.1**Rapportere på**

Andel ajourførte tilsyn (planlagte og gjennomførte) og saker i NESTOR per 31.12, 30.4. og 31.8.: 100%

Status i planlagte tilsyn oppdateres fortløpende i NESTOR.

Registrering av saker i NESTOR skjer ved oppstart. Registrering/oppdatering skjer umiddelbart ved avslutning av sakene.

Resultatmål 3.3.2.1.6.6

Rapportere på

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 13.

Avdelingen oppfylte i 2016 nesten hele kravet til antall tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester. Vi utførte 12 systemrevisjoner med disse tjenestene. Kravet fra Statens helsetilsyn var 13, og vi hadde egentlig planlagt et par flere men måtte på grunn av sykdom utsette to tilsyn hos fastleger til 2017. Hvilke tilsyn vi har utført, framgår av registreringssystemet NESTOR hos Statens helsetilsyn.

Blant annet gjennomførte vi i vårt fylke i 2016 tre systemrevisjoner som ledd i landsomfattende tilsyn til mennesker med utviklingshemming. Tema for tilsynene var om kommunene gjennom systematisk styring og ledelse sikrer at personer over 18 år med utviklingshemming som bor i egen bolig, får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Vi undersøkte om mennesker med utviklingshemming fikk personlig assistanse (tilsyn og bistand til å ivareta egenomsorg, bistand til aktivisering samt opplæring i dagliglivets gjøremål og personlig stell og egenomsorg), helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og utredning og behandling. Disse tilsynene ble i Telemark utført i 3 kommuner, og i disse kommunene ble det påvist henholdsvis 4, 5 og 6 avvik, altså totalt 15 lovbrudd. Kommunene har fått frister for å korrigere de påviste avvikene. Fylkesmannen oppfatter flere av de påviste avvikene som ganske alvorlige. Som nevnt i denne årsrapporten under "hovedmål 3", er det mye som tyder på at rettssikkerheten til psykisk utviklingshemmede er under press. Vi har en nøy dialog med kommunene som nå skal korrigere de påviste lovbruddene.

Videre har vi i 2016 holdt tilsyn med flere sykehjem, der temaet har vært kroppslig helsehjelp under tvang til demente og andre uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen. Også dette saksområdet er nærmere omtalt under "hovedmål 3" i denne årsrapporten. I 2016 utførte vi blant annet også en systemrevisjon som gjaldt skolehelsetjeneste, og en som gjaldt rutiner ved legevakta i en av byene i fylket. I to kommuner gjennomførte vi systemrevisjon der temaet var saksbehandlingsprosessen ved søknad om sykehjemsplass og oppfølging av pasienter som venter på plass.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
13	- 1	12

Resultatmål 3.3.2.1.7.3

Rapportere på

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3.

Hvilke tilsyn som vi utførte med spesialisthelsetjenestene i 2016, framgår av registreringssystemet NESTOR hos Statens helsetilsyn.

Embetet hadde med en fast revisor (sykepleier, seniorrådgiver) i det regionale tilsynsteamet for det landsomfattende tilsynet med sepsisbehandling (blodinfeksjon, blodforgiftning). I tillegg hadde vi med en av embetets egne leger i den delen av tilsynet som gjaldt Sykehuset Telemark HF. Dette tilsynsteamet gjennomførte i 2016 systemrevisjon av sepsisbehandling ved 4 sykehus i vårt område; Sykehuset Telemark HF i Skien, Sykehusene i Vestfold HF i Tønsberg, Sørlandet Sykehus HF i Arendal og Sørlandet Sykehus HF i Kristiansand. I henhold til direktiver fra Statens helsetilsyn gis hvert av disse 4 tilsynene en vektning på 1.5, noe som fører til at Fylkesmannen i Telemark i 2016 oppnådde en vektning på 6.0 for utførte systemrevisjoner som gjaldt sepsisbehandling. Tilsynene var omfattende og arbeidskrevende, og følges i 2017 opp med journalgjennomgang ved sykehusene for å se om disse har forbedret sine rutiner og for å se hvor stor effekt som tilsynene har hatt (forskningsprosjekt om effekt av tilsyn, i regi av Statens helsetilsyn). Sykehuset Telemark HF var det av de fire sykehusene i vårt område som kom best ut av disse sepsistilsynene.

I tillegg har Fylkesmannen i Telemark i 2016 gjennomført systemrevisjon med Habiliteringstjenesten for Voksne (HAVO) ved Sykehuset Telemark HF. Tilsynet skjedde i perioden fra 5. juli til 22. desember 2016. Selve tilsynsbesøket foregikk i dagene 31. oktober - 2. november. Tilsynet ble utført med revisjonsleder og revisor fra eget embete, pluss en innleid fagrevisor. Det ble påvist 2 avvik i tilsynet. Det ene avviket var at sykehuset ikke sikrer at henvisningene til HAVO blir vurdert med tanke på om annen spesialisthelsetjeneste kan være nødvendig, og at de blir videreformidlet i samråd med pasient og pårørende. Helseforetaket har således ikke sikret en samlet og forsvarlig utredning av de ulike symptomene som pasienten er henvist for. Det andre avviket var at sykehuset ikke sikrer at samtykkekompetanse blir vurdert for pasienter i HAVO. HAVO er blant annet sentral i rådgivning overfor kommunehelsetjenesten når det gjelder tjenester til personer med psykisk utviklingshemming. Fylkesmannen har bedt sykehuset om å utarbeide en plan for retting av avvik med frist 01.03.17.

En av de mer krevende tilsynsoppgavene som embetet utførte i 2016, var et uanmeldt tilsyn fulgt av en systemrevisjon ved Sykehuset

Telemark HF, ut fra bekymringsmelding fra ansatte og spesielt fra Yngre Legers Forening ved helseforetaket. Temaet var påstander om uforsvarlig overbelegg og korridorpasienter. Vi hadde fått bekymringsmeldinger om at antallet pasienter på flere sengeposter var alt for høyt i forhold til antall personale, slik at det ikke ble tid til å gi pasientene forsvarlig pleie, overvåking og behandling. Dette falt i tid sammen med at Fylkesmannen høsten 2015 behandlet 3 tilsynssaker som gjaldt uventede dødsfall hos inneliggende pasienter i Kirurgisk klinikk, og der Fylkesmannen konkluderte med uforsvarlig pasientbehandling og at de tre dødsfallene kunne vært unngått. Vi gjennomførte et uanmeldt tilsynsbesøk på Sykehuset Telemark HF den 22. januar 2016, og fant da overbelegg ved flere sengeposter i både Kirurgisk klinikk og Medisinsk klinikk. Den uanmeldte befaringen viste også at det ikke var tatt inn tilstrekkelig personale for å ta hånd om overbelegget. Fylkesmannen fulgte opp med en større systemrevisjon ved både Kirurgisk Klinikk og Medisinsk klinikk. Ved systemrevisjonen ble det konstatert 2 avvik. Disse gjaldt blant annet at det periodevis var et uforsvarlig høyt pasientbelegg i forhold til bemanningen, at sykehuset ikke hadde IT-systemer eller andre verktøy som ga god nok oversikt over pasientbelegget fra dag til dag, og at det var mangelfulle systemer for å sikre forsvarlighet i pasientmengden i forhold til bemanningen. Spesielt konstaterte vi at helseforetaket ikke sikret en forsvarlig oppfølging av pasienter som av kapasitetsgrunner ble lagt på andre sengeposter enn der de skulle være ut fra sykdomsbildet (såkalte satellittpasienter). Den endelige rapporten fra systemrevisjonen ble sendt ut den 31. mai 2016. Helseforetaket iverksatte forbedringsarbeid helt fra tidlig på våren 2016 og i økende grad etter at den endelige rapporten var klar, og dette var en krevende prosess for helseforetaket som på denne tid var i en meget vanskelig økonomisk situasjon. Fylkesmannen bidro med råd og veiledning, og senhøstes 2016 kunne vi konstatere at de påviste avvikene var rettet slik at det krevende tilsynet kunne anses som avsluttet. Det forbedringsarbeidet som ble utført, resulterte blant annet i at den mest utsatte sengeposten (gastrokirurgi) ble styrket med flere nye sengeplasser og med mer personell, dessuten at det ble utarbeidet et nytt og langt bedre dataverktøy for overvåking og kontroll med pasientmengden, pluss at det ble utarbeidet nye rutiner for oppfølging og behandling av satellittpasienter. Etter at systemrevisjonen med sykehuset i Skien ble holdt våren 2016, har Fylkesmannen heller ikke hatt alvorlige klagesaker eller tilsynssaker om uventede dødsfall på Kirurgisk klinikk ved Sykehuset Telemark slik vi hadde i 2015. Overbeleggstilsynet på sykehuset i Skien var krevende, utløste også stor oppmerksomhet fra media, og virket noe begrensende på embetets kapasitet til andre tilsynsoppgaver på helse- og omsorgsfeltet i 2016.

Samlet sett har embetet derved i 2016 utført tilsyn med spesialisthelsetjenesten svarende til en vekting på 8.5, mens kravet var bare 3.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
3	5	8

7 gjennomførte tilsyn/systemrevisjoner med helseforetak i 2016 er vektet med totalt 8.5.

Resultatmål 3.3.2.1.8.3

Rapportere på

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester: 4.

Fylkesmannen har gjennomført landsomfattende tilsyn med kommunens ansvar for å sikre at de sosiale tjenestene opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad for personer mellom 17 og 23 år er tilgjengelig, og at tildeling og oppfølging er forsvarlig. Det har vært benyttet to ulike metoder for tilsyn. Ni kommuner har hatt tilsyn gjennom egenvurdering, og det er gjennomført systemrevisjon i en kommune. Ved egenvurderingen avdekket to av kommunene lovbrudd. Begge er rettet.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
4	0	4

3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende

Vi har gjennom 2016 jobbet målrettet for å nå de mål som er satt og for å gi best mulig bistand og hjelp til våre brukere og verger. Sammen med de økte ressursene vi hadde i 2016, har det gitt gode resultater.

Arbeidsbelastning for vergemålsområdet har vært meget stor. Vi har disponert 8,2 årsverk og har behandlet 14.200 inngående dokumenter og sendt ut 11.932 utgående vedtak / svar på henvendelser. Vergemålsområdet alene står for over halvparten av embetets utsendte dokumenter, dette til tross for at vi kun er få årsverk. Det er ingen tvil om at vergemål er en meget travel førstelinjetjeneste, og vi har også stor pågang på telefonhenvendelser og en del besøkende.

Vi har oppnådd resultatmålene våre når det gjelder opprettelse av vergemål, søknader om bruk av kapital og for søknader om vergegodtgjøring. Når det gjelder EMA har vi ikke helt nådd målene, hvilket for vår del i hovedsak skyldes hvordan disse sakene teknisk ble registrert i første halvdel av 2016.

Vi har fulgt opp de pålagte oppryddingsoppgaver vi har fått fra SRF med tanke på opprydding i VERA i 2016, samt gjennomgått de umyndiggjøringsaker som var opprettet før 2013. I noen av disse sakene var det ikke behov for fratakelse lenger og disse ble omgjort

til ordinære vergemål, mens tre av saken ble sendt til retten for ny behandling. I disse sakene ble vår påstand tatt til følge.

Gjennom regnskapskontrollen har vi avdekket flere uregelmessigheter og det er mye arbeid med å følge opp funn fra regnskapskontrollen. Fylkesmannen i Telemark har tatt en forenklet kontroll av alle regnskap også i 2016. Dette avdekker svært mye som ikke tilfredsstillende de kravene som er satt til vergeregnskapene. Vi har fattet vedtak om fratakelse av vergeoppdrag i mange saker. Men vi er ennå ikke helt ferdige med oppfølgingsarbeidet etter regnskapskontrollen for 2016 pga. ressursmangel.

Vi er bekymret for at vi i 2017, hensett til de budsjetter som er gitt, vil få problemer med å klare resultatkravene og å følge opp regnskapskontrollen slik vi har gjort tidligere.

Resultatmål 3.3.3.1.1.1

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi alle nye oppnevnte verger og representanter opplæring i form av kurs og/eller individuelle samtaler.

Fylkesmannen har gitt alle nye verger og representanter opplæring i form av tilbud om kurs. Vi har også ved oppnevningen gitt veiledning til en del verger. Alle verger får også informasjon om å ta det elektroniske vergekurset på nettet, samt å gå gjennom Håndbok for verger på Vergemålsportalen. Alle faste verger er på intervju og får inngående veiledning før oppstart som verge. Alle verger får naturligvis også oppfølging underveis om de har ulike spørsmål i tilknytning til utøvelse av vergeoppdraget.

Alle vi benytter som representanter har deltatt på opplæring i form av kurs og har også fått individuell veiledning ved oppstart og oppfølging underveis når de har hatt spørsmål i tilknytning til oppdragene.

Resultatmål 3.3.3.1.1.2

Rapportere på

Alminnelige og faste verger skal ha tilbud om å delta på minst ett kurs/samling for verger i løpet av året.

Fylkesmannen har arrangert kurs for alle alminnelige og faste verger høsten 2016. Det ble arrangert heldagskurs i Skien og i Vrådal, og kveldskurs i Bø i Telemark, for å dekke hele fylket og legge til rette for at flest mulig kunne delta.

I tillegg har vi arrangert halvdagsmøte med diverse opplæringstema for de faste vergene i november 2016. Vi har ca. 35 faste verger / representanter. Videre bestemte vi desember 2016 at vi fremover skal avholde «medarbeidersamtaler» eller samarbeidssamtaler med de faste vergene / representantene, om ikke årlig, så hvert annet år. Vi rakk å avholde dette med en fast verge i desember 2016 og fortsetter i 2017. Dette er nyttige samtaler for begge parter.

Resultatmål 3.3.3.1.2.1

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 2 måneder.

Dette resultatkravet ble oppnådd med god margin – 92%. Vi har prioritert dette området og jobbet målrettet med rutiner for saksbehandlingen og våre maler. Der hvor fristen er overskredet, skyldes det i hovedsak manglende dokumentasjon i saken og at det tar tid for oss å få nødvendig informasjon inn, som f.eks. samtykker fra den som skal ha verge eller legeerklæringer.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål, andel vedtak fattet innen 2 måneder

Resultat	Resultatmål	Differanse
92 %	80 %	12 %

Resultatmål 3.3.3.1.2.2

Rapportere på

Oppnevning av representant for enslig mindreårig asylsøker – 90 % av vedtakene skal være fattet innen 5 dager.

Kommentar til dette er lagt inn under tabellen.

Saksbehandlingstid - Oppnevning av representant for enslig mindreårig asylsøker, 90% innen 5 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
68 %	90 %	- 22 %

Resultatet henger for en stor del sammen med hvordan sakene teknisk er innregistrert i vårt saksbehandlingssystem VERA. Når EMA kommer flyttende til vårt fylke får vi meldinger fra ulike instanser om dette. Vi kan ikke behandle sakene før vi får melding fra mottakene om at EMA faktisk er ankommet hit, da det skjer mye endringer. Om melding fra UDI, tidligere representanter eller andre kom tidlig og ble registrert inn som søknad, måtte vi likevel avvente bekreftelse / begjæring fra mottak. Dette kunne ta tid og saksbehandlingstiden begynte å løpe før vi egentlig kunne behandle saken. Etter hvert registrerte vi de første henvendelsene inn som brev, frem til vi fikk den "korrekte" begjæringen fra mottaket. Da ble også saksbehandlingsfristene korrekt beregnet. Men dette tok noen måneder, og derfor hadde vi "dårlige" resultater fra de første månedene og det slår ut på statistikken.

Resultatmål 3.3.3.1.2.3**Rapportere på**

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital -gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 4 uker.

Dette målet ble oppnådd med et snitt på 10 dager.

Saksbehandlingstid - Samtykke til bruk av kapital, snitt ikke over 4 uker

Resultat	Resultatmål	Differanse
10	28	18

Resultatmål 3.3.3.1.2.4**Rapportere på**

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter - gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke over 6 uker.

Dette målet ble nådd med et snitt på 11 dager slik at vi også her er godt innenfor målkravet. For å kunne rekruttere og beholde verger og representanter er det viktig å ha gode rutiner for disse sakene, med tanke på forutsigbarhet for utbetalinger. Vi har mange verger og representanter som har dette som fulltidsjobb, og det er viktig at disse får sine utbetalinger regelmessig.

Vi har derfor jobbet målrettet med ulike tiltak for å gjøre saksbehandlingstiden så raskt som mulig.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter, under 6 uker

Resultat	Resultatmål	Differanse
11	42	31

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk**3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene**

For barnehage og skole: Se pkt. 7.3.8.8.

Resultatmål 3.4.1.1.1.1

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2015 [1].

[1] jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2015», Rapport 19/2015 NIFU 76 % av kommunene svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever Oppvekst- og utdanningsavdelingen som en viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i barnehagen og opplæringen.

I spørsmål til Skole-Norge er det kun 4 kommuner i Telemark som har svart på om Fylkesmannen oppleves som en viktig medspiller. Telemark har en skår på 3,5 som er noe under landsgjennomsnittet på 3,8. Det er vanskelig å trekke noen slutninger av tallene siden det er få respondenter.

Alt i alt opplever kommunene og fylkeskommunene at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en nokså viktig medspiller for kommunen for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen. Vi finner også at de minste kommunene har en noe større andel som svarer at de i svært stor grad eller i stor grad opplever at Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller, sammenliknet med de mellomstore og de store kommunene.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Fylkesmannen gjennomførte en brukerundersøkelse mot kommunene høsten 2016. Undersøkelsen omfattet embetets samlede oppgaver og ansvar overfor kommunene. Spørreskjema ble sendt 305 adressater. Vi fikk 135 svar. Resultatet vil bli brukt i utvikling av embetets dialog med kommunene og forbedring av våre tjenester.

I regi av Difi ble det også gjennomført en slik undersøkelse i 2010. Denne ga i hovedsak gode tilbakemeldinger. Undersøkelsen i 2016 viser i store trekk en fortsatt positiv utvikling. På overordnede, sammenfattende spørsmål om tillit, får Fylkesmannen i hovedsak svært gode tilbakemeldinger. Det er verdt å merke seg at dette positive bildet ikke er forstyrret av den krevende rollen Fylkesmannen ble tildelt i forbindelse med kommunereformen.

3.1.6 Særskilt om oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i Virksomhets- og økonomiinstruks

Ikke noe spesielt å rapportere her ut over det som allerede er omtalt andre steder i årsrapporten

3.2 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Rapporteringskrav 7.3.1.1.1

Rapportere på

Kort beskrivelse av aktiviteten på området «Bolig for velferd»

Fylkesmannen deltar i et Samordningsutvalg Bolig for velferd i Sør (tidligere Regionalt råd) hvor regionale etater i region Sør deltar, sammen med Agderforskning. Utvalget er etablert etter initiativ fra Husbanken Sør og har som formål å oppnå en mer helhetlig og effektiv innsats i arbeidet med strategien Bolig for velferd. Det var planlagt en samling i november som ble avlyst.

Fylkesmannen har deltatt i flere samarbeidsmøter med Husbanken om planlegging av boligsosial fagdag i samarbeid med Fylkesmannen i Aust - og Vest Agder.

Gjennom klagesaksbehandling, henvendelser fra tjenestemottakere eller ander kilder, f.eks. media, følger vi med på hvordan kommunen ivaretar boligbehovet til den enkelte. Vi vurderer behovet for å opprette tilsynssaker fortløpende.

Rapporteringskrav 7.3.1.1.2

Rapportere på

Hvordan har FM bistått i arbeidet med å koordinere og samordne de boligsosiale tilskuddsmidlene ut mot kommunen/NAV-kontor?

Tilskudd til boligsosialt arbeid koordineres og samordnes med øvrige tilskuddsordninger fra Helsedirektoratet. Det blir gitt råd og veiledning og oppfølging av tilskuddskommunene i e- post og telefon.

Husbanken har også fått alle tilskuddssøknader til uttalelse. Vi har også gitt innspill til Husbanken i forbindelse med at de skulle velge ut satsningskommune. Vi har deltatt på samling som Husbanken arrangerte for satsningskommunene.

Rapporteringskrav 7.3.1.1.3

Rapportere på

Hvilke kompetansehevende tiltak er gjennomført på det boligsosiale feltet?

Det har i samarbeid med Husbanken og Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder blitt arrangert 2 dagers boligsosial fagsamling. Se ellers rapportering på øvrige rapporteringspunkter knyttet til boligsosialt arbeid.

Rapporteringskrav 7.3.1.2.1

Rapportere på

Beskriv situasjonen for KVP i fylket, i tillegg:

- Får de som har krav på det, tilbud om program?
- Hva kjennetegner kontor som arbeider godt med ordningen?
- Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP?
- Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP?

FM har i 2016 hatt opplæring overfor NAV der KVP var en av temaene.

Får de som har krav på det, tilbud om program?

I kontakt med NAV-kontorene gjennom fagnettverk og opplæringstiltak oppfordrer vi NAV-kontorene til å ha god oversikt over gruppen langtidsmottakere av sosialhjelp med tanke på om NAV-kontoret i tilstrekkelig grad klarer å identifisere personer som kan være aktuelle for KVP. Det er fortsatt slik at det er få brukere som på eget initiativ søker om deltakelse i KVP uten at NAV-kontoret har vært i kontakt og informert om tjenesten. Fylkesmannen har ikke anledning til å gjennomgå lister eller oversikter over person som har mottatt sosialhjelp over lengre tid sammen med NAV-kontorene, med mindre dette skjer i forbindelse med tilsyn. Det er derfor vanskelig for Fylkesmannen å svare på om alle med rett til program får tilbud.

Hva kjennetegner kontor som arbeider godt med ordningen?

Kontorer som arbeider godt med ordningen kjennetegnes ved at de har god oversikt over gruppen langtidsmottakere av sosialhjelp og at kontorene ivaretar oppfølgingsarbeidet i stor grad selv. Vi har sett at det har vært utfordringer knyttet til oppfølgingsarbeidet der NAV-kontoret har overlatt store deler av oppfølgingen av deltakerne til eksterne tiltaksarrangører.

Hvilke utfordringer opplever Fylkesmannen at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP?

Det er ressurskrevende å iverksette og følge opp tjenesten KVP. For å ha rett til KVP, må det ha vært gjennomført en behovs- og arbeidsevnevurdering. Dersom KVP innvilges, har deltaker rett til individuell plan. Aktiviteten som tilbys skal være individuelt tilpasset. Det er store krav til saksbehandling, administrasjon og oppfølging knyttet til igangsetting, gjennomføring og evaluering av deltakere i program. Det er mange skjemaer som skal fylles ut, det er krevende å følge opp registrering av fravær og rapportering til avdelingen i kommunen som utbetaler KVP -stønad.

Hva er de viktigste utfordringene for Fylkesmannen i arbeidet med KVP?

Vi er opptatt av hva den store variasjonen mellom antall deltakere i de store kommunene i fylket skyldes. Beror ulikhetene på varierende kunnskap om KVP, ulikheter knyttet til å holde tilstrekkelig oversikt over langtidsmottakerne og dermed kunne identifisere aktuelle deltakere, ulikheter knyttet til intern organisering eller er årsaken til ulikhetene knyttet til mangel på tid til oppfølging da ordningen er ressurskrevende å igangsette, følge opp og evaluere? Det er også store ulikheter kommunene imellom hvilke lokale arbeids- og aktivitetstiltak som er tilgjengelig for denne gruppen. Det kan være at enkelte kommuner heller setter vilkår om deltakelse i disse tiltakene for utbetaling av økonomisk sosialhjelp enn å oppfordre til å søke KVP. Vi vil fortsette å ha fokus på dette i kontakt med kommunene i 2017.

Rapporteringskrav 7.3.2.1

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Det ble gjennomført tilsyn med Skien kommune, som vertskommune for krisesentertilbud til 17 av 18 kommuner i Telemark, i 2016. Notodden kommune har inngått samarbeid med krisesentertilbudet på Kongsberg.

Systemrevisjonen ble gjennomført ved befarings på krisesenteret, gjennomgang av innhentede dokumenter og ved intervjuer.

Det ble ikke funnet avvik, men vi fant grunn til å gi en merknad:

Kommunene i Telemark deltar ikke i tilstrekkelig grad aktivt i oppfølgingen av krisesentertilbudet i Telemark.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	18
Antall krisesentertilbud i fylket	1
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2014	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2014	0
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2015	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2015	0
Antall tilsyn med kommuner som er vertskommuner 2016	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke er vertskommuner) 2016	0

Rapporteringskrav 7.3.2.2

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på status når det gjelder tilbudet i kommunene til voldsutsatte med problemer knyttet til rus og/eller psykiatri, voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne og tilbudet til voldsutsatte menn.

Kommunenes tilbud til voldsutsatte med problemer knyttet til rus og/ eller psykiatri, voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne og tilbud til voldsutsatte menn gis via Krisesentertilbudet i Telemark. De åpnet nye lokaler i 2013 og har adskilt kvinne- og mamsavdeling. Det er også lagt til rette for funksjonshemmede som for eksempel bevegelsehemmede og hørselshemmede. Krisesenteret tar i mot voldsutsatte med problemer knyttet til rus og / eller psykiatri. I slike saker er de tydelige på behovet for tett kontakt med hjelpeapparatet for øvrig og samarbeid med andre krisesentre.

Krisesenteret opplyser at de har et godt samarbeid med krisesentre i andre fylker og at de så langt det er mulig finner gode løsninger for den enkelte voldsutsatte og eventuelle barn. Alle med behov for hjelp fra krisesenteret får hjelp dersom de ønsker det.

Krisesenteret i Telemark opplyser å ha et godt samarbeid med alle kommunene i Telemark i den enkelte sak.

Rapporteringskrav 7.3.2.3

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det er ikke gjort endringer i krisesentertilbudet i Telemark i 2016.

Rapporteringskrav 7.3.2.4

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på erfaringene med gjennomføring av opplæringsprogram og antall deltakere i opplæringstilbudet for ulike faggrupper i å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep.

Fylkesmannen gjennomførte dagskurs i samarbeid med RVTS i samtaler med barn om vold og seksuelle overgrep i 2014. Kurset for 2015 ble utsatt til 05.04.16 grunnet sykdom hos foredragsholdere. Begge kursene var fulltøgn og vi vurderte derfor behovet for å arrangere det samme kurset på nytt i 2016 som lite hensiktsmessig. Vi tok kontakt med RVTS for å diskutere muligheten for å arrangere et kurs som bygger på innholdet i det første kurset. RVTS hadde ikke kapasitet til å bistå med dette.

Fylkesmannen mottok en fellessøknad fra barneverntjenestene i Telemark om støtte til i en videreføring av kursrekken -Gamst og Langballes "Barnesamtalen DCM." Vi valgte å bruke de ubenyttede midlene til å støtte søknaden da vi mente at dette var i tråd med intensjonen om å stimulere til bedre samtaler med barn og unge om blant annet vold og overgrep. Kursrekken som startet opp i 2016 omhandlet basisopplæring av nye deltagere og opplæring av lokale kursledere. Kursrekken har 6 samlinger med "hjemmearbeid" i periodene mellom samlingene.

28 nye deltagere fikk tilbud om å delta i dette opplæringstilbudet. Alle kurslederne er fra de kommunale barnverntjenestene. I basisopplæringen er det i tillegg til ansatte fra barnverntjenesten representanter fra helsesøstertjenesten samt ansatte og pedagogiske ledere fra noen barnehager. DCM -opplæringen avsluttes i november 2017.

Rapporteringskrav 7.3.2.5

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova i årsrapporten.

Økning i separasjoner og skilsmisser

I 2016 er det gitt 418 separasjonsbevillinger og 324 skilsmissebevillinger. I fjor ble det gitt 390 separasjonsbevillinger og 290 skilsmissebevillinger. Det er en økning i antall separasjoner og skilsmisser.

Antall godkjente utenlandske skilsmisser er 63 mot 40 i fjor, og 27 skiftefritak mot 8 i fjor.

Fylkesmannen har ikke mottatt søknader om inngåelse av ekteskap for personer under 18 år i 2016. Vi har heller ikke hatt henvendelser på telefon på dette området.

Rapporteringskrav 7.3.2.6

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Det er ikke fattet noen vedtak etter barneloven i 2016.

Rapporteringskrav 7.3.2.7

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling.

Vi har hatt en del veiledning på telefon om reisekostnader ved samvær, jf. barneloven § 44 og spørsmål om avtaler om hvor barnet skal bo fast og samvær, jf. barneloven § 55 første ledd.

Tilsvarende gjelder for hva foreldre uten foreldreansvar har rett på av informasjon om barnet sitt, jf. barneloven § 47. Disse henvendelsene har kommet både fra helsetjenesten, skole, barneverntjenesten, besteforeldre og foreldre.

Fylkesmannen har imidlertid ikke hatt saker etter barneloven med tilhørende rundskriv til behandling i 2016.

Rapporteringskrav 7.3.2.8

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Fylkesmannen behandlet 2 saker i 2016 om ettersøking av biologisk opphav.

Rapporteringskrav 7.3.2.9

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på tilsyn med familievernkontorene.

De ble gjennomført systemrevisjon ved de to familievernkontorene i Telemark i 2016. Familievernkontoret i Øvre Telemark gir tilbud til ti kommuner i Øvre Telemark mens *Familievernkontoret i Grenland* gir tilbud til kommunene i Midt-Telemark og Grenlandsregionen.

Revisjonen ble gjennomført ved befarings, dokumentgjennomgang og intervju. Vi fant ikke avvik og ga ingen merknader.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015	Antall gjennomførte tilsyn i 2014
2	2	0	0

Rapporteringskrav 7.3.2.11**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Innad i fylkesmannsembetet er det Sosial- og helseavdelingen som har en koordinerende rolle og er pådriver for universell utforming. Administrasjon har tilrettelagt for hørselshemmede på møterom, med gode høyttalere og teleslynge i 2 møterom. Det er tilgang for bevegelsehemmede til alle etasjer og rom blant annet med installert heis, og vi har redusert bruken av dørterskler.

Fylkesmannen har vært leder av det tverretatlige prosjektet "Sentrumsnære turveger med universell utforming i Telemark" 2012-15. Dette fortsatte i 2016, der fylkeskommunen, vegvesenet og Fylkesmannen utgjør arbeidsgruppa. Vi har løpende kontakt med alle 18 kommuner, som enten planlegger, bygger eller forvalter gode turveger i tettstedene. Flere temadager, befaringer og møter er gjennomført, der veiledning om universell utforming var tema. Egen rapport sendt til Bufdir fordi de ga tilskudd.

Ved uttalelser til reguleringsplaner m.v. gjøres krav om universell utforming kjent.

Internt i embetet er det i en av de øvrige avdelingene (utenom Sosial og Helse) avholdt en orientering for ansatte om universell utforming.

Rapporteringskrav 7.3.2.12**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Internt i embetet er det opprettet en tverrfaglig gruppe for saker som berører barn og unge. En viktig oppgave har vært implementering av FNs Barnekonvensjon i kommunene. Sammen med likestillingsutfordringene, har dette vært tema på våre samlinger med barnehagemyndighetene, skoleeierne og barnevernlederne. Vi har lagt vekt på likestillingsregelverket knyttet til funksjonshemmede, og vist fram sammenhengen mellom rettigheter knyttet til dette regelverket og oppgavene vi har med utsatte barn og unge.

Rapporteringskrav 7.3.3.1.1**Rapportere på**

Antall årsverk fordelt på ulike personellgrupper og antall personell som har deltatt i kompetansehevende tiltak jf. tidligere års rapporteringer.

Besvares av Helsedirektoratet når oppdaterte Kostra/SSB-data for 2016 foreligger (juli 2017).

Rapporteringskrav 7.3.3.1.2

Rapportere på

Gi en samlet vurdering av utviklingen for kompetanse og årsverk for kommunene i fylket for det tidligere Kompetanseløftet 2015s planperiode.

Fylkesmannen rapporterte på dette i 2016. Det var en engangsrapportering. I følge Helsedirektoratet v. Sigrun Heskestad skal vi ikke rapportere på dette nå.

Rapporteringskrav 7.3.3.2.1**Rapportere på**

Planlagte tilsyn etter forskrift om tilsyn med barneverninstitusjoner skal rapporteres i årsrapport for fylkesmannens tilsyn med barnevernet innen 20. januar 2017, jf. forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling, § 14.

Fylkesmannens tilsyn med barnevernsinstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn er omhandlet i egen rapport oversendt BLD. Vedlagt følger link til Fylkesmannens nettsider hvor rapporten kan leses: www.fylkesmannen.no/telemark Den ligger under tema Barn og Foreldre, Barnevern.

Rapporteringskrav 7.3.4.1**Rapportere på**

FylkesROS og oppfølgingsplan:

- Når ble siste analyse gjennomført?
- Foreligger oppfølgingsplan, i så fall når ble den sist oppdatert?
- Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

- FylkesROS er revidert i 2016
- Oppfølgingsplan ble sist revidert i 2016
- Beredskapsseminar for kommuner/fylkesberedskapsråd, kvartalsvise varslingsøvelser/prosedyretrening, øvelse for egen krisestab og ABU/Fylkesberedskapsråd, utsending av 3 informasjonsbrev, deltakelse på 3 sivil/militære møter, arrangert samling for beredskapsmiljøene i embetene på Østlandet, samling for regionale nettverk innen krisekommunikasjon og øvelser, deltakelse på øvelse Omega og annen aktivitet i Katastrofeberedskapsrådet i Grenland

FylkesROS og oppfølgingsplan

Når ble siste fylkesROS gjennomført?	Foreligger oppfølgingsplan?	Hvis ja, når ble den sist oppdatert?
2016	Ja	2016

Arbeidet med FylkesROS pågikk ut hele 2016, så gjeldende oppfølgingsplan (handlingsplan) er fra februar 2016 og forholder seg til forrige utgave av FylkesROS. Ny oppfølgingsplan med utgangspunkt i ny FylkesROS er under utarbeidelse, og vil være på plass i første tertial 2017.

Rapporteringskrav 7.3.4.2**Rapportere på**

Kort beskrivelse av etablerte ordninger for raskt å kunne motta og videreformidle varsel om uønskede hendelser og beredskapsmeldinger.

Vi har utarbeidet egne regionale retningslinjer for varslingslinjer i fylket.

Disse sikrer at embetet og våre regionale samarbeidspartnere kan benytte varslingslinjer via 110 Telemark dersom egne varslingsløsninger er ute av drift eller det er tidskrittisk å få varslet og det vil ta noe tid å få tilgang til egne verktøy. Kommunale kriseledelser utgjør for dette formålet egne varslingsgrupper som er lagt inn hos 110.

Varslingsordningene mot kommunene testes/øves hvert kvartal, og mot Fylkesberedskapsrådet hvert halvår. Vi har anskaffet mobil klientløsning for CIM og kan dermed iverksette varslingslinjer fra mobil.

Embetet har ingen formell vaktordning, men fleksibilitet og positiv innstilling, intern ferieplanlegging blant beredskapspersonellet, jevnlig trening og avtale om gjensidig varsling til/fra politiet iht sentrale retningslinjer gir en så god sikkerhet som vi vurderer at det er mulig å få til ut fra forutsetningene (ikke midler til formell vaktordning).

På varslingslistene våre inngår totalt 10 personer (ledergruppa og beredskapspersonellet).

Vi har 6 personer som er utdannet, autorisert og jevnlig trent for å kunne motta graderte varsler.

Satelittefon er på plass, og telefonliste for satelittefoner utarbeidet og distribuert regionalt.

Rapporteringskrav 7.3.4.3

Rapportere på

Gjennomført revisjon av beredskapsplan.

Overordnet beredskapsplan, plan for Krisestaben og plan for FM-info (krisekommunikasjonsplan) er revidert. Disse planene ligger i CIM, og følges også opp løpende med oppdatering, blant annet i forbindelse med kvartalsvise varslingsøvelser og andre øvelser.

Gjennomført revisjon av beredskapsplan

Når ble siste revisjon av beredskapsplanen gjennomført?

2016

Rapporteringskrav 7.3.4.4

Rapportere på

Hovedfunn fra øvelse av kriseorganisasjonen i embetet, og hvordan følges disse opp.

Hovedfunn fra øvelsene i 2016 er knyttet til behovet for ytterligere spissing/presisering av planer (inkl tiltakskort) for tilpassing til den delen av kriseorganisasjonen ved embetet som ikke jobber med samfunnssikkerhet og beredskap til daglig.

Et større revisjonsarbeid er startet opp, og skal fullføres innen 1/7-2017.

Ellers så trengs det ytterligere mengdetrening, både i bruk av CIM og i grunnleggende aktiviteter i Krisestaben (utsending av varsler og innkallinger, utarbeidelse av rapporter, bruk av GIS-verktøy og produksjon av hendelsesspesifikke kart).

Som ett av tiltakene blir det månedlig CIM-trim for ledergruppa og Krisestaben i tillegg til de kvartalsvise øvelsene.

Hovedfunn fra øvelse i kriseorganisasjonen i embetet, og hvordan disse er fulgt opp

Når ble siste øvelse med embetets kriseorganisasjon sist gjennomført?

2016

Rapporteringskrav 7.3.4.5

Rapportere på

Status revisjon av underliggende planverk i regionen knyttet til nasjonale beredskapstiltak

Vi har deltatt på innledende oppstartsmøte i Oslo. Nå avventer vi resultatene av et felles/samordnet arbeid med maler, koordinert av DSB - slik som avtalt i 2016 - før vi starter det lokale revisjonsarbeidet.

Rapporteringskrav 7.3.5.1

Rapportere på

Opplys hvilke tiltak som er gjennomført i tabellen for prioriterte skipsverft i 2016. Kommentarer til de ulike lokalitetene må legges i den store tekstblokk.

Annen rapportering knytta til økonomi må ved behov gjøres i den store tekstblokk.

Økonomirapportering pr 31.12.16 til Miljødirektoratet er utført.

For lokaliteten Smietangen Eiendom AS, tidligere Agility Group i Langesund er det i 2016 lagt frem en tiltaksplan for opprydding i forurenset grunn. På bakgrunn av denne er det gitt pålegg om opprydding i desember 2016.

Detaljerte kommentarer til hver enkelt lokalitet fremgår av den jevnlig rapporteringen til Miljødirektoratet på oppfølging av skipsverft.

Prioriterte skipsverft

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
Hansen & Arntzen	Varsel, Pålegg	Sjø	Varsel, Pålegg			
Smietangen Eiendom AS, tidl. Agility Group*	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg		
Ekstrand Mekaniske Verksted, tidl. Nils Edward Larsen	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg			
KS Vestsidan Eiendom, tidl. Porsgrunn Mekaniske Verksted	Varsel, Pålegg		Varsel, Pålegg			
KU Kragerø Utvikling AS, tidl. Tangen Verft	Varsel, Pålegg	Sjø	Varsel, Pålegg			
Vard Brevik, tidl. Trosvik Verksted/STX/Vard	Varsel, Pålegg	Sjø	Varsel, Pålegg			
Trio montasje & utleie AS, tidl. Knardalstrand Slipp & Verft**	Varsel, Pålegg		Varsel, Pålegg			

*Pålegg om tiltak på land for Smietangen ble sendt ut des 2016. ** Uavklarte forhold på land - saken er satt på vent inntil videre pga. omstendigheter rundt virksomheten.

Rapporteringskrav 7.3.6.1.3

Rapportere på

Fylkesmannen skal med samme frist som årsrapporten, sende en egen rapport om sikkerhetstilstanden til KMD. Rapporten skal særskilt redegjøre for oppfølgingen av de eventuelle mangler og avvik som embetet har identifisert ved forrige rapportering. Fylkesmannen må vurdere nivå på sikkerhetsgradering på rapport om sikkerhetstilstand som sendes KMD.

Det vises til rapportering pr 30.09.2016, vårt journalnr 2012/1455-5 (ugradert følgeskriv) og S-3/2016 (gradert vedlegg - selve rapporten).

Det vurderes at rapporteringen nedenfor ikke må sikkerhetsgraderes.

Det er ingen store/vesentlige endringer å rapportere på, så i denne rapporteringen tar vi utgangspunkt i de 5 fokusområdene i rapporten (pkt 3.3.) med tilbakemeldingen nå i uthevet skrift.

1. Styrking av sikkerhetskulturen hos alle ansatte

- Dette følges opp med fortsatt NANO-learning for alle ansatte. Ellers fokus på samordning av sikkerhetsarbeidet med faste møter med sikkerhetsutvalget lagt inn i årshjulet. Sikkerhet tas inn som tema på halvårslige orienteringer for ledermøtet.

2. Økt bruk av ROS som grunnlag for tiltak/dimensjonering

- Det er fra årsskiftet lagt opp til økt bruk av ROS-analyser knyttet til virksomhetsplanleggingen på alle områder i embetet. ROS er tatt inn i VP-malen med en innledende SWOT-analyse og en enkel ROS-vurdering med tre fargekoder for risiko for hvert av oppdragene.

3. Samarbeid med naboembeter mtp personellmessig redundans til sikkerhetsorganisasjonen.

- Tett samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold er startet opp fra årsskiftet på beredskapsområdet. Nå avventer vi beslutning om eventuell sammenslåing av embeter før vi gjør eventuelle konkrete grep, blant annet innenfor sikkerhetstjenesten.

4. Utdanning av nytt personell for å opprettholde en komplett sikkerhetsorganisasjon

- Dette fokusområdet kan vi la ligge en stund, da forventet frafall i organisasjonen i løpet av våren ikke blir noe av. Vi har også bygd opp noe redundans i løpet av høsten.

5. Jevnlig aktivitet for nytt personell med opplæring på gradert samband

- En fast rotasjon som innebærer trening for den enkelte hver 3. uke er etablert fra årsskiftet

Rapporteringskrav 7.3.6.3.1

Rapportere på

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEEK-kommunene.

Fylkesmannen har faste oppfølgingsmøter med de kommunene som er i ROBEEK slik at de rapporterer på situasjonen i forhold til forpliktende plan etter første og andre tertial.

- avvik i forhold til forpliktende plan
- risikomomenter
- hvordan gjenopprette balanse

Fylkesmannen har dialog og møter med kommuner som er i faresonen for å bli registrert i ROBEEK.

Rapporteringskrav 7.3.6.4.1

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Fylkesmannen i Telemark har utarbeidet et eget strategiskriv på følgende programområder:

- Tjenesteproduksjon
- Organisasjonsutvikling.

Omstilling og fornying håndteres regionalt der utviklingsarbeidet er kommunenes eget ansvar.

Gjennom fire, fem møter i året med regionrådssekretærene legger Fylkesmannen vekt på å ha en god dialog og oppfølging av prosjektene.

Kommunene prioriterer og beslutter selv etter forutsetningene i strategiskrivet.

Fylkesmannen vektlegger erfaringsutveksling og stimulerer til fylkesoverbyggende prosjekter.

Rapporteringskrav 7.3.6.5.1

Rapportere på

Det skal rapporteres om hvilke låneformål og hvilket låneomfang som godkjennes, og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.

Låneopptakene godkjennes i forbindelse med lovlighetskontroll av budsjettet. Lån til investeringsformål er vurdert i forhold til de økonomiske virkningene av investeringene og bruk av lån.

Godkjenning av lån til ROBEEK-kommuner er restriktiv. Godkjenning av lån er knyttet til lovlighetskontrollen av kommunenes vedtatte årsbudsjett. Fylkesmannen signaliserer at investeringene skal holdes på et lavt nivå. Kommuner i ROBEEK skal prioritere mellom ulike prosjekter, helst utsette investeringer til balanse er oppnådd.

Kommunens forpliktende plan for inndecking av merforbruk og oppfølgingen av denne er overordnet.

I 2016 godkjente fylkesmannen låneopptak på i alt 27,3 millioner kroner.

- Sauherad kommune låneopptak på 13,7 millioner kroner.
- Bø kommune låneopptak på 13,6 millioner kroner

Tilsyn med kommunenes lånesøknader - formål og omfang

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	2	2	0	0
Omfang lånesøknader	2	2	0	0

Rapporteringskrav 7.3.6.5.2**Rapportere på**

Antall og omfang av godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

Fylkesmannen har godkjent tre garantier i 2016.

Skjærgårdshallen i Bamble kommune på 19 mill. kroner

Garanti til 100 % Kommunalt eid selskap i Hjartdal (Russmarken Vann og avløp AS) som har ansvar for vei vann og kloakk på 55 mill. kroner.

En mindre garanti til Sauherad kommune som er i ROBEM for utvidelse av selskapsavtale med IKA Kongsberg.

Det var ingen garantier som ikke ble godkjent.

Godkjente garantier etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	3	3	0	0
Omfang garantisøknader	80 000 000	80 000 000	0	0

Rapporteringskrav 7.3.6.6.1**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført.

Veiledning på økonomiområdet

Det utarbeides et nøkkeltallhefte med KOSTRA-tall som brukes i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene.

Nøkkeltallhefte publiseres på hjemmesiden vår med publiseringen 15. mars og oppdatering per 15. juni. Her fremkommer en rekke økonomidata med vurderinger og analyse av kommunene.

Dette materialet brukes i forbindelse med kommunebesøk og møter med kommunene.

Kommunekonferanser arrangeres i forbindelse med kommuneproposisjonen og statsbudsjettet. Dette er et samarbeid mellom KS og Fylkesmannen. I denne sammenheng inviteres Telemarksforskning til å ta et dypdykk og analysere de enkelte kommuners økonomiske situasjon i forhold til sentrale økonomiske signaler.

Kommuner i ROBEM:

Løpende dialog med faste oppfølgingsmøter i forbindelse med tertialrapporter, lånesøknader og løpende ved behov.

Rapporteringskrav 7.3.6.6.2**Rapportere på**

Kort om fordelingen av skjønsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Ordinær tildeling

Skjønsmidlene er fordelt til kommunene etter retningslinjene fra KMD.

Kommunene kompenseres etter søknad for lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet. Fylkesmannen foretar en videre vurdering på bakgrunn av nøkkeltall og kjennskap til lokale forhold.

Differensiert arbeidsgiveravgift

Drangedal, Nome og Hjartdal skal kompenseres for differensiert arbeidsgiveravgift av skjønsmiddelrammen. Denne vil bli redusert med 20 % hvert år.

Prosjektmidler

Det er utarbeidet et strategidokument med programområder innen tjenesteproduksjon og organisasjonsutvikling. Dette er gjort i samarbeid med de fire regionene i Telemark. Det legges spesiell vekt på digitalisering og digital infrastruktur, samt samarbeid om fylkesoverbyggende prosjekter.

Av rammen på 41,5 mill. kroner i 2016, ble 7,3 mill. kroner innvilget til prosjekter.

Rapportering i ISORD

Søknadsprosessen gjennom ISORD har fungert greit og gir god oversikt. Oppfølgingen med rapportering i 2017 bedrer statusoversikten.

Rapporteringskrav 7.3.6.7.1

Rapportere på

En kort beskrivelse dersom enkelte fagområder framstår som særlig problematiske å samordne i embetets samordningsarbeid.

Det er ingen fagområder som er særlig problematiske å samordne, slik vi ser det. Fylkesmannen har en løpende dialog med kommunene i fylket. Vi har et nært samarbeid med KS, med bl.a. felles presentasjon av kommuneproposisjon og statsbudsjett på den årlige kommunekonferansen. Fylkesmannen inviterer også hver høst til Statsetatsjefsmøte med alle regionale statsetater, der det er fokus på felles utfordringer og økt dialog.

Fylkesmannen deltar fra 01.04.2015 i prosjektet Samordning av statlige innsigelser. I løpet av 2016 ble det fremmet innsigelse til 11 planer på høring, med til sammen 27 innsigelsespunkter. Det har ikke vært aktuelt å avskjære innsigelser fra statlige sektormyndigheter. Det er i noen tilfeller en utfordring med høringsfristen til FM, som innebærer at de statlige sektormyndighetene kun får fire ukers høringsfrist.

Etter at vi fikk melding om at prosjektet videreføres i 2017, har vi hatt en intern evaluering av prosjektet og vurdert rutinene våre. Vårt hovedinntrykk er at prosjektet har ført til en større bevissthet på nivået på innsigelser, at de er bedre begrunnet og at dialogen er blitt noe bedre.

Rapporteringskrav 7.3.6.8.1

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som skal viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

Fylkesmannen driver omfattende kommunalrettslig veiledning. Særlig aktuelt og tilbakevendende spørsmål dreier seg om habilitet og lukking av møter - ofte kombinert med spørsmål om dokumentoffentlighet.

Av 9 kontroller gjaldt 3 habilitet og 2 lukking av møter.

Det er også stort veiledningsbehov knyttet til offentlighetsloven.

Vi har ikke mottatt klager etter § 60 d. 4. ledd.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	9	0	9
På eget initiativ			0

Rapporteringskrav 7.3.6.9.1

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Mottatt 11 klager etter offentlighetsloven § 32. Av disse ble 8 gitt helt eller delvis medhold.

Rapporteringskrav 7.3.6.10.1

Rapportere på

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres på, omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres på, omfatter ikke forundersøkelser, sjølvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.
- Det bes ikke om verbalrapportering om samordningsarbeidet.

Samlet antall tilsyn: **213**

Noen detaljer nedenfor.

Sosial- og helseavdelingen

Antall systemrevisjoner med spesialisthelsetjenesten for 2016: **6**

Antall systemrevisjoner med kommunehelsetjenesten i 2016: **12** Antall systemrevisjoner på barnevernsfeltet: **1**

Antall institusjonstilsyn barnevern: **35**

Antall skriftlige, hendelsesbaserte tilsynssaker («tilsynsklager») helse og omsorg: **113**

Antall skriftlige, hendelsesbaserte tilsynssaker («tilsynsklager») barnevern: **14**

Antall tilsyn omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere: **9** Antall tilsyn med senter for foreldre og barn: **1**

Antall tilsyn med sosiale tjenester: **1**

Antall tilsyn etter Introduksjonsloven: **1**

Antall skriftlige, hendelsesbaserte tilsynssaker («tilsynsklager») sosialtjenesteloven: **2**

Antall tilsyn med Familiekontorene: **2**

Antall tilsyn med Krisesenteret: **1**

Utdannings- og vergemålsavdelingen

Antall tilsyn etter Opplæringsloven: **15**

Rapporteringskrav 7.3.6.11.1

Rapportere på

Fylkesmannen skal føre en oversikt over behandlede plansaker, omfang av innsigelser, klager fremmet av fylkesmannen og meklinger.

Fylkesmannen har behandlet i alt 207 planer i 2016. Vi har gitt uttalelser til 94 varsler om oppstart av arbeid med reguleringsplan, 72 reguleringsplaner til offentlig ettersyn, 13 kommunedelplaner og 4 kommuneplaner (sum varsel og offentlig ettersyn). I tillegg har vi uttalt oss til 2 regionale planer og 2 konseptvalgutredninger på høring. Vi har videre gitt synspunkter til i alt 20 kommunale planstrategier.

Det er fremmet innsigelse til i alt 11 planer, av dette var 9 reguleringsplaner, 1 kommunedelplan og 1 arealdel. Fagmyndighet for innsigelsene var Fylkesmannens miljøvernavdeling, Fylkesmannens landbruksavdeling, Fylkesmannens beredskapsstab, Statens Vegvesen og NVE. Hovedbegrunnelser for innsigelsene er konflikt med hensynet til naturmangfold, jordvern, klima/BATP, samfunnssikkerhet og strandsone.

Det ble meklet i 2 plansaker i 2016, begge gjaldt reguleringsplaner. I en av sakene ble det funnet en løsning, den andre meklingsmøtet førte ikke til at det ble funnet en løsning, og denne saken er jan. -17 oversendt KMD til avgjørelse.

I de øvrige innsigelsessakene er det enten funnet løsning i etterkant av offentlig ettersyn, eller kommunene har ennå behandlet saken og bedt om meklingsmøte.

Fylkesmannen har påklaget en reguleringsplan i 2016. Saken ble deretter trukket tilbake av kommunen, og det er senere funnet en løsning.

I 2016 har vi avgitt forhåndsuttalelse til 250 dispensasjonssaker, mens 6 dispensasjonsvedtak ble påklaget av oss.

Rapporteringskrav 7.3.6.12.1**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten for 2016 rapportere hvor mange saker som ikke ble avgjort innen 12 uker, hvor stor overskridelsen var, hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i forskriften jf. [pbl. § 21-8 andre ledd](#), hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Samlet ble det behandlet 136 klagesaker etter plan- og bygningsloven. 102 ble stadfestet og 34 omgjort.

Vi startet året 2016 med 17% av sakene innenfor 12 ukers fristen og avsluttet året med (3. tertial) med 65% innenfor fristen så utviklingen er positiv. Det vises ellers til kommentarene i kapittel 3.3.1.1.6.1.

Rapportering om saker etter plan- og bygningsloven

Hvor mange saker som ikke ble avgjort innen 12 uker	60
Hvor stor overskridelsen var i sakene som ikke ble avgjort innen 12 uker	33
Hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i forskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd	0
Hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i	0
Hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse	0

Rapporteringskrav 7.3.7.1.1**Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Fylkesmannen i Telemark har utbetalt kroner 3.625.904,- i tilskudd til trossamfunn i 2016 fordelt på 7680 medlemmer. Avviket er på kr 944,- (2 x 472 kr) og skyldes to færre medlemmer i kontrollrunde 2. Differansen ble ikke krevd tilbakebetalt. Av 48 søknader om

støtte fikk 45 tildelt (40 registrerte og 5 uregistrerte), de tre siste fikk avslag på grunn av oversittelse av søknadsfristen. Én klage gikk videre til KUD, vedtak om avvisning ble opprettholdt.

Tilsyn er ført via brev og telefonkontakt. Uklarhetene vedrørte manglende utmeldingsblanketter samt spørsmål om hvem som er forstander. Alle henvendelser har blitt besvart og tatt til følge av trossamfunnene. Ett trossamfunn har hatt store interne konflikter som endte med splittelse.

Det er godkjent to nye trossamfunn og gitt avslag på en forstanderrolle på grunn av manglende norskspråk og liten kunnskap om samfunn/lovverk. Nye forstandere blir vurdert ved intervju hos Fylkesmannen. Ingen trossamfunn er slettet i 2016.

Åtte trossamfunn har ikke levert årsrapport for 2015.

Fylkesmannen har registrert en økt pågang fra media vedrørende tilskudd til trossamfunn.

Pr 31.12.2016 var det 49 registrerte trossamfunn i Telemark.

Rapporteringskrav 7.3.7.2.1

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Gravferdsloven § 20 første og andre ledd

Askespredning

I 2016 er det innvilget 103 søknader om askespredning. Det 43 flere søknader enn i 2015.

Vi har behandlet 1 søknad om nedleggelse av privat gravsted.

I Telemark er det gitt flest tillatelser i havområdene utenfor Langesund og Jomfruland. I høyfjellet er det gitt flest tillatelser på Hardangervidda og i områdene ved Gaustatoppen.

Rapporteringskrav 7.3.7.3.1

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Fylkesmannen har behandlet tre søknader om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed. Én av søknadene ble innvilget og forskrift utstedt. To saker fikk avslag.

Videre behandlet vi en søknad om dispensasjon fra påbud om at utsalgssteder skal holde stengt på helligdager. Det ble fattet vedtak om avslag fordi det ikke ble ansett å foreligge særlige grunner som kunne begrunne dispensasjon fra regelen om søndagsstengte utsalgssteder. Vedtaket ble påklaget men opprettholdt i KUD.

Rapporteringskrav 7.3.8.1

Rapportere på

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (j.f. metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke kilder, hva kildene viser og hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har utledet fra disse.

Risikovurderinger

Samarbeidet mellom kommunene /fylkeskommunen og Fylkesmannen er nært og godt, med mange felles møteplasser. Utdannings- og vergemålsavdelingen hos Fylkesmannen i Telemark har derfor god kontakt med og kunnskap om utdannings- og barnehagesektoren i fylket.

Vurderingene for valg av tilsynsystema og tilsynsobjekt bygger på informasjon fra mange kilder. Vi får viktig informasjon gjennom arbeidet med klagesaker og tilsyn. Vi følger godt med i mediebildet, og har flere eksempler på at vi tar kontakt på bakgrunn av medieoppslag. Vi får også informasjon fra elever, foreldre, foresatte og ansatte i kommunesektoren via henvendelser, både til kontoret og ute i ulike fora. Fylkesmannen har oversikt over og kunnskap om ulike satsingsområder som kommunene/fylkeskommunene og skolene deltar i - som læringsmiljøetsatsinger, Vurdering for læring og kompetanse for mangfold. Kunnskap om dette har innvirkning for

hvordan vi vurderer behovet for tilsyn.

Tilgjengelig statistikk/ data og ulike undersøkelser analyseres og brukes, f.eks.: Elevundersøkelsen, nasjonale prøver, grunnskolepoeng, fordelingen av elever med spesialundervisning, andelen elever med særskilt språkopplæring, andelen elever med fritak for nasjonale prøver.

Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse

Kontrollspørsmål																							
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Vinje	Rauland skule	21.09.2016	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Tinn kommune	Rjukan barneskole	20.01.2016	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Gjennomførte tilsyn - Barnehage

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
Bø kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		3	Endelig rapport	0	0	0
Kragerø kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		3	Endelig rapport	0	0	0
Porsgrunn kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Endelig rapport	1	1	0
Tokke kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Endelig rapport	1	1	1
			14		2	2	1

Gjennomførte tilsyn - Opplæring

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
Hjartdal	Sauland	Egeninitiert	Nasjonale prøver		2	Endelig rapport	0	0	0
Sauherad	Sauherad barne og ungdomsskole	Egeninitiert	Elevenes utbytte av opplæringen		2	Endelig rapport	0	0	0
Siljan	Midtbygda	Egeninitiert	Elevenes utbytte av opplæringen		2	Endelig rapport	1	0	0
Telemark fylkeskommune	Porsgrunn videregående	Egeninitiert	Gratisprinsippet		2	Foreløpig rapport	1	0	0
Vinje	Rauland skule	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	12	11	0
Nissedal	Tveit skule/Nissedal ungdomsskule	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	13	13	0
Tinn	Rjukan barneskole	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		4	Endelig rapport	13	13	0
Tinn	Rjukan barneskole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	3	3	0
Vinje	Rauland barneskule	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	5	5	0
Kragerø	Sannidal, Kragerø, Levangsheia, helle.	Egeninitiert	Psykososialt miljø		2	Endelig rapport	3	3	0
					26		51	48	0

Status tilsyn varslet i 2015, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2016

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
Kragerø	Sannidal, Kragerø. Levangsheia, Helle	Egeninitiert	Elevenes utbytte av opplæringen		2	Endelig rapport	3	3	0
					2		3	3	0

Rapportering på FNT – skolebasert vurdering

Kontrollspørsmål								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	
			0	0	0	0	0	0

Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Nisseda,			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nissedal	Tveit skule/Nissedal ungdomsskule	15.04.2016	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0
Vinje kommune	Rauland skule	23.09.2016	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1
Tinn kommune	Rjukan barneskole	20.01.2016	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0

Status tilsyn varslet i 2015, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2016 (Barnehage)

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Tal varsel	Tal regelverksbrot	Tal pålegg
			0		0	0	0

Rapporteringskrav 7.3.8.2

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en egenvurdering av i hvilken grad embetet har gjennomført en koordinert innsats mot kommuner og fylkeskommunen, særlig der det er avdekket mangelfullt samordnet tjenestetilbud for utsatte barn og unge. Vurder også hvilke tiltak som har vært mest effektive for å fremme samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Talenter for framtida - felles satsing på barn og unge Utfordringsbildet – barn og unge

Telemark fylke skårer lavt på en rekke levekårsstatistikker knyttet til barn og unge, og har i likhet med andre fylker en relativt høy andel unge som ikke gjennomfører videregående skole. Dette fører til at en del av våre unge mangler de kvalifikasjonene som næringslivet etterspør, og er i risiko for å bli stående varig utenfor arbeidslivet. Unge utenfor skole og arbeid er et sammensatt problem som har mange årsaker. For å løse utfordringen kreves det samarbeid og koordinerte tjenester. Imidlertid ser vi mangelfull samordning mellom forvaltningsnivåer, kommuner og sektorer, jfr. Helsetilsynets rapport fra 2009; *Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid*. Samlet sett innebærer dette en stor risiko for svikt ved og barn og unge ikke får rett tjeneste til rett tid.

Grenlandsregionen

Grenland utgjør et felles bo-, arbeids- og oppvekstområde som har særlige utfordringer innen barn og ungeområdet. Regionen omfatter Skien, Porsgrunn, Bamble, Kragerø, Drangedal og Siljan kommuner. Området omfatter ca. 120 000 innbyggere og utgjør 2/3 av Telemarks befolkning.

Talenter for framtida

På bakgrunn av felles utfordringer knyttet til barn og unges levekår tok Fylkesmannen i Telemark initiativ til et langsiktig samarbeid om utsatte barn og unge i 2010, kalt Talenter for framtida. I tillegg til Grenlandskommunene deltar også NAV Telemark og Telemark fylkeskommune. Talenter for framtida er forankret i kommunenes strategiske planer og i fylkeskommunens regionale plan for oppvekst og kompetanse.

Hovedmålsettingen for samarbeidssatsingen er formulert slik: «Gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, skal vi bidra til at flere unge gjennomfører skolen og kvalifiserer seg til arbeidslivet». Talenter for framtida-samarbeidet

har fem satsingsområder. Også i 2016 har Talenter for framtida-samarbeidet fokusert særskilt på *Tidlig innsats* og *Tverrfaglig samarbeid*.

Grenlandskommunene har etablerte tverrfaglige arbeidsgrupper innenfor oppvekstsektoren, og jobbet intensivt i læringsnettverkene for å utvikle tiltak for å bedre det tverrfaglige samarbeidet og sikre tidlig innsats. Arbeidet ledes av en prosessleder fra kommunene. Det har vært gjennomført 1 samarbeidsmøte mellom prosesslederne i Grenlandskommunene for å sikre erfaringsutveksling i arbeidet. Fylkeskommunen og NAV er representert i arbeidsgruppene.

Talenter for framtida-samarbeidet i sin nåværende form ble avsluttet med en regional konferanse i september. Politikere, adm. ledelse og fagpersoner innen oppvekstsektoren i Telemark deltok.

Resultater av arbeidet med Talenter for framtida

I styremøte 28 oktober 2016 ble resultatene av arbeidet så langt oppsummert i følgende punkter:

Gjennom samarbeidet er det:

- Etablert en samarbeidsarena som er politisk forankret
- 176 forskningsbaserte forbedringstiltak på områdene foreldresamarbeid, overganger og styrking av nærværet på skolene
- Styrking av kompetanse og tverrfaglig samarbeid gjennom felles innføring av BTI- modellen i samarbeid med KORUS sør og Helsedirektoratet
- Økt kompetanse til kommunene på de 5 satsingsområdene
- Bygd kapasitet for endrings- og utviklingsarbeid
- Flere prosjekter igangsatt av NAV og Fylkeskommunen på området levekår og oppvekst som f.eks Talenthus og NAV i skolen
- Bidratt til utviklingen av nasjonal politikk
- Tilført ca 10 mill til utviklingsarbeid gjennom egne og eksterne midler over satsingsperioden siste 5 år
- Markert oss som en region med positivt omdømme og blir referert til i artikler og på fagkonferanser om arbeidet med utsatte barn og unge.

Videre ble det pekt på at:

Fraværet i skolene er redusert, frafallet i videregående er redusert og trenden er nå positiv og at bruken av spesialundervisning er betydelig redusert

Styret peker spesielt på at det i arbeidet videre er viktig å:

- Fullføre arbeidet med BTI-satsingen
- Følge opp iverksatte tiltak over tid gjennom rapportering på felles resultatindikatorer og årlige statusrapporter til politisk nivå
- Videreføre samarbeidet med kompetanseutvikling og kapasitetsbygging, særlig på de tre første satsingsområdene
- Styrke og samordne en felles satsing på Talenthus mellom kommunene, NAV og Fylkeskommunen
- Forberede en framtidig satsing på arbeidet med barnefattigdom og utenforskap

Det er etablert et godt samarbeid med Kompetansesenter for rus, region sør (KoRus). På bakgrunn av undersøkelsen Fylkesmannen gjennomførte i 2015 i samarbeid med KoRus knyttet til tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid i oppvekstsektoren i Grenlandskommunene ble det identifisert sårbare områder. Videre dokumenterte undersøkelsen et behov for bedre oversikt over tjenestene til barn og unge. På bakgrunn av dette har kommunene i 2016 startet arbeidet med å utarbeide en tjenestebeskrivelse over alle tjenester og innsatser innen oppvekstsektoren, samt en handlingsveileder for tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Handlingsveilederen beskriver hvordan tjenestene skal gå frem når bekymring for barn og unge oppstår. Arbeidet bygger på *Bedre tverrfaglig innsats-modellen (BTI)*, utviklet av Helsedirektoratet. Enkelte kommuner har valgt å utarbeide en egen versjon av BTI modellen. Arbeidet med å implementere handlingsveilederen for tidlig innsats og bedre tverrfaglig samarbeid er påbegynt i kommunene.

Det er gjennomført en omfattende spørreundersøkelse blant aktørene innenfor Talenter for framtida om erfaringene med samarbeidet, om hva som er gjort, hvordan det er jobbet og om måloppnåelsen.

Undersøkelsen viser at det har vært en god utvikling både metodisk, kvalitetsmessig og resultatmessig gjennom hele prosessen fram til 2016. Rapporten fremhever særlig arbeidet med de to siste innsatsområdene i det som er kalt BTI-modellen som spesielt nyttig og

lærerikt.

Rapporteringskrav 7.3.8.3

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for den gjennomførte egevalueringen av kompetanse til å løse oppgavene på regelverksområdet innenfor barnehage og grunnsopplæringen. I egevalueringen skal det gjøres rede for styrker og utfordringer, samt tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet i klage-, tilsyns- og veiledningsarbeidet.

Vi vurderte kompetansen for ansatte på utdanningsområdet i forbindelse med utlysning av to stillinger. Vi har til vanlig en bredde i kompetansen som gir oss god mulighet til å løse oppgavene. Vi er imidlertid sårbare ved sykefravær eller andre endringer i personalet.

I 2016 hadde vi en spesiell situasjon der generasjonsskifte kombinert med høyt fravær av andre årsaker førte til redusert kapasitet. Vi redegjorde for dette i brevutveksling med Utdanningsdirektoratet i april/mai 2016. For å bedre situasjonen hadde vi overlapp på de to stillingene som var utlyst.

Vi prioriterte klagesaksbehandling og tilsyn først. Vi klarte likevel ikke å tilfredsstille tilsynskravet på skole. For det første planla vi og delvis varslet tilsyn av realkompetansevurdering i tre kommuner. Det viste seg imidlertid at kommunene var midt i et arbeid med å få dette på plass. Vi valgte derfor å utsette tilsynet, men hadde ikke kapasitet til å gjennomføre da tiden for tilsynet kom. I tillegg varslet vi hendelsesbasert tilsyn på en 9a-sak. Etter at varsel var sendt kom det klage i samme sak. Tilsynet ble da utsatt. Behovet for tilsyn falt bort etter at klagesaken var behandlet. Da var vi på slutten av 2016, og det var ikke praktisk mulig å gjennomføre et annet tilsyn.

Rapporteringskrav 7.3.8.4

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Se vedlagte tabeller

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	19	0	4	15	0
Spesialundervisning, § 5-1	5	0	3	2	0
Skyss, § 7-1	24	1	18	5	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	3	1	0	1
Sum	54	4	27	22	1

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	0	1	0	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	1	0	1	0	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Tegnspråkopplæring, § 2-6 tredje ledd	2	0	1	1	0
	2	0	1	1	0

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Sentralt gitt skriftlig eksamen	822	139	683	0	0
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	2	0	2	0	0
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	3	0	3	0	0
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	2	2	0	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	2	0	0	2	0
	831	141	688	2	0

For 7 av klagenes som er registrert på ikke medhold ble karakteren satt ned som følge av klagebehandlingen.

Rapporteringskrav 7.3.8.5**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

Vi har ingen saker der klager har henvendt seg på nytt fordi skoleeier/barnehageeier/barnehagemyndighet ikke har fulgt opp vedtaket fra Fylkesmannen. Vi har imidlertid henvendelser fra foreldre som synes det tar for lang tid de nevnte instansene å følge opp vedtakene fra Fylkesmannen.

Rapporteringskrav 7.3.8.6**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Vi har gjennom flere år hatt tilbud til assistentgruppene. Vi har invitert til kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere. Høgskolen har hatt oppdraget. Ingen interesse i 2016. Midlene vi har brukt på tiltaket har gått til Høgskolen for forberedelser, organisering osv. Når det gjelder fagbrev har vi gjennomført dette med flere klasser. I 2016 åpnet vi for 2 nye klasser, men fikk kun igangsatt 1. Vi har brukt relativt mye ressurser på å markedsføre og motivere til deltagelse på disse tilbudene, men opplever en minkende respons. Det kan synes som om markedet for dette begynner å bli mettet.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	492 330	21	10	11
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	15 131	0	0	0
Kompetanseutviklingstiltak for samisk				
Økonomisk tilrettelegging	1 413 500	67	39	28

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	3 154 000
Antall barnehagemyndigheter som har fått midler	18
Antall kommunale barnehager som deltar i tiltak	90
Antall ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	72
Antall barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	104
Antall barnehager deltatt på tema: språkmiljø	90
Antall barnehager deltatt på tema: realfag	48
Antall barnehager deltatt på tema: barn med særslite behov	77
Antall barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	95
Antall barnehager deltatt på tema: dannings og kulturelt mangfold	27
Antall barnehager deltatt på tema: annet	53

Kompetansetiltak tabell 3

	Midler brukt
Regionale rekrutteringsnettverk og fagsamlinger	199 928

Kompetansetiltak tabell 4 - Hordaland

	Kompetansemidler til ikke-kommunale barnehageeiere
Midler søkt	18 941 890
Antall barnehageeiere som har søkt midler	22
Antall barnehageeiere som har fått midler	16
Antall fylker som har deltatt	14
Antall kommuner som har deltatt	53
Antall barnehager som har deltatt	306
Antall barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	47
Antall barnehager deltatt på tema: språkmiljø	73
Antall barnehager deltatt på tema: realfag	133
Antall barnehager deltatt på tema: barn med særslite behov	0
Antall barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	141
Antall barnehager deltatt på tema: dannings og kulturelt mangfold	0
Antall barnehager deltatt på tema: annet	0

Rapporteringskrav 7.3.8.7

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort skriftlig kvalitativ vurdering av arbeidet med kompetanseutvikling i fylket. Dette gjelder både for strategi for etter- og videreutdanning og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med etter- og videreutdanningsstrategien «Kompetanse for kvalitet» i løpet av året. Vi har hatt dialog med kommunene i vårt Kontaktmøte og i Forum for utdanning for de tre regionene i fylket og i fylket som helhet.

En del lærere mangler kompetanse

4,5 prosent av lærerne i Telemark oppfyller ikke kompetansekravene for tilsetning (5,9 prosent i landet). Det vil si at de ikke har en lærerutdanning eller annen godkjent utdanning for tilsetning i grunnskolen. 3 prosent av undervisningstidene gis av lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetning.

320 av lærerne som underviser i norsk, 451 av lærerne som underviser i matematikk og 448 av lærerne som underviser i engelsk, mangler noen studiepoeng for å oppfylle kompetansekravet i det faget de underviser i dette skoleåret. Dette utgjør 25 prosent av norsklærerne, 40 prosent av matematikklærerne og 54 prosent av engelsklærerne.

SEVU-PPT

De 11 PP-kontorene i Telemark har benyttet etterutdanningsmidlene sammen, og fulgt en kursrekke for alle ansatte under temaet *Organisasjonsutvikling og endringsarbeid*. Temaene har vært 1) PPT-s rolle i systemarbeid, 2) Det systemiske perspektivet i PP-tjenestens arbeid og 3) Kommunikasjon og veiledning i et systemperspektiv. Kontorene har etter hver samling gjort et mellomarbeid. Statped har vært aktivt med i planlegging og gjennomføring av disse samlingene. PP-tjenestene er svært fornøyd med opplegget og med Statped's innsats.

I 2016 søkte 10 PP-rådgivere videreutdanning. 7 ble godkjent. Ingen ledere søkte i 2016.

Sensorskolering i norsk

Fylkesmannen i Telemark har i 2016 hatt ansvar for sensoroppnevning i sentralt gitt eksamen i grunnskolen - norsk for Vestfold, Buskerud og Telemark. Vi har i samarbeid med oppmann og Utdanningsdirektoratet gjennomført sensorskolering i norsk. Alle fagpersoner som var foreslått i norsk i PAS – eksamen ble invitert. 71 sensorer deltok. Sensorskoleringen gir et faglig løft i vurdering for deltakerne spesielt rettet mot vurdering av elevbesvarelser. Sensorene gir positiv tilbakemelding på skoleringen og gir uttrykk for at sensorerfaring er et viktig bidrag i eget undervisnings- og vurderingsarbeid.

Rapporteringskrav 7.3.8.8

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Grunnskoleopplæringen

Fylkesmannen har hatt spesiell oppfølging av en kommune etter FNT. Tilsynet avdekket store mangler på systemarbeid og forståelse for regelverket. Kommunen gikk inn i et samarbeid om veiledning og møter gjennom året. Vi opplevde dette som et nyttig samarbeid som ga læring og en positiv endring av praksis ut i klasserommet. Kommunen ga positiv tilbakemelding på den oppfølgingen de hadde fått.

Fylkesmannen opplever at kommuner og skoler stadig oftere selv etterspør veiledning i tematikk der de trenger det.

De nasjonale satsningene "Vurdering for læring" og "Ungdomstrinn i utvikling" er gjennomført og rapportert etter gitte føringer. Fylkesmannen har motivert for satsningene. Skoleåret 2016 deltar 5 skoleeiere og 1 privat skole i satsningen "Vurdering for læring". Siden oppstarten har i alt 10 skoleeiere og 2 private skoler deltatt. I "Ungdomstrinn i utvikling" pulje 4 deltar det i inneværende skoleår 4 skoleeiere og 2 private skoler. Siden oppstarten har 12 skoleeiere og 3 private skoler. De to utviklingsveilederne i Telemark følger opp alle puljene etter behov.

Kompetanse for mangfold

Det er fire kommuner som er valgt ut å delta på bakgrunn av høy andel minoritetsspråklige barn i barnehage og skole. Kommunene blir fulgt opp faglig og i prosessen av HSN. Satsningen skal avsluttes i juni. Det er for tidlig å se hvilke spor som setter seg, men Fylkesmannen ønsker at den arbeidsplassbaserte metodikken skal videreføres i tillegg til en større regelverksforståelse innen det flerkulturelle.

Rapporteringskrav 7.3.8.9

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi tilbakemelding på kontroll av foreløpig rapport fra BASIL av antall minoritetsspråklige barn i barnehage – tall per 15.12

"Vi viser til punkt 7.3.8.9 i tildelingsbrevet for 2016.

Der fremgår det at FM skal rapportere på kontroll av foreløpig rapport fra BASIL av antall minoritetsspråklige barn i barnehage – tall per 15.12. Dette er beklageligvis en feil.

Ingen embeter skal rapportere på dette for 2016 og kan derfor se bort fra dette rapporteringspunktet i årsrapporten."

udir

Rapporteringskrav 7.3.9.1**Rapportere på**

Rapporter på antall årsverk i fylkesmannens landbruksavdeling per 31.12.2016, og antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Landbruksavdelingen hadde pr. 31.12.16. 16 ansatte med 14,5 årsverk. Dette inkluderer 1,0 årsverk som Gis-rådgiver og 1,0 årsverk som plankoordinator for embetet. Begge er plassert i landbruksavdelingen og der ca. 1 årsverk av dette går på embetsoppgaver.

I fylkets 18 kommuner har vi 12 enheter/landbrukskontor med ansvarsområde landbruk, vilt/fisk, vannforvaltning m.m. Kontorene har en bemanning på 37 personer og ca. 32 årsverk.

Rapporteringskrav 7.3.9.2**Rapportere på**

Rapporter på bruk av midler over kap. 1144 post 77 Regionale og lokale tiltak i landbruket til kommunerettet arbeid, inkludert en regnskapsmessig fremstilling.

Fylkesmannen i Telemark ble tildelt kr 200 000 til kommuneretta satsing i 2016. Det ble samlet brukt kr 152 353,26 kr. Vi hadde ved årets slutt en ubrukt pott på kr 47 646,74.

Midlene er brukt til en to-dagers samling for den kommunale landbruksforvaltninga i Telemark som ble arrangert 30.11 - 01.12. 2016. I utgiften inngår andel av overnatting og bevertning for deltakerne. Honorar og reiseutgifter for innledere er også belasta dette kapittelet.

Det er videre brukt midler fra kommuneretta satsing til embetets dekning av utgifter knyttet til Kola-Viken i 2015 og 2016. Kola-Viken er en to-dagers samling for den kommunale landbruksforvaltninga i de 5 fylkene rundt Oslo-fjorden. I den seinere tid har Kola-Viken blitt arrangert årlig.

Vi har også arrangert flere mindre work-shops for kommunene der opplæring i ØKS og oppskrivning av veger har vært tema. Det er også arrangert en samling om bruk av NMSK-midler for den kommunale landbruksforvaltninga i 2016.

Tildelt pott:	kr 200 000,00
Brukt til arrangement som beskrevet over:	kr 152 353,26
Ubrukt:	kr 47 646,74

Rapporteringskrav 7.3.9.3**Rapportere på**

Gi en kort beskrivelse av arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

Fylkesmannen påser at kommunene har vurdert søknader om bygging og ombygging av skogsveier etter naturmangfoldloven §§ 8-12. Dette blir gjort både ved behandlingen av søknader om tilskudd til de samme prosjektene og i forbindelse med uttaler til vegsaker som er på høring.

I forbindelse med søknader om bruk av utenlandske treslag i skogbruket og søknader om tilskudd til drift i bratt terreng gjør

Fylkesmannen en egen særskilt vurdering etter naturmangfoldloven. I 2016 hadde vi få saker av disse typene.

Fylkesmannens miljøvernavdeling har høsten 2016 startet en prosess med frivillig vern av skog i 6 nye områder og utvidelse av et eksisterende naturreservat. Landbruksavdelingen medvirker og kan gi uttale i skogfaglige spørsmål.

Alle arealplaner med krav om konsekvensutredning blir behandlet i tverrgående plangruppe, både i tidlig planfase og i høringsfasen. Medarbeider fra landbruksavdelingen inngår i plangruppa, og påser at landbruksinteressene inngår i planprogram og senere blir utredet som del av konsekvensutredning.

Rapporteringskrav 7.3.9.4

Rapportere på

Rapporter på omfanget av skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Skogbruksplanleggingen følger i store trekk "Hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Telemark 2015-2024".

Det gjennomføres nå takstprosjekter i Kragerø (planer levert skogeier høst 2016), Seljord og Kviteseid (planene leveres skogeier vår 2017) og Bamble (feltsesong 2017). Takstene blir gjennomført som fellestakster der skogen kun blir taksert på eiendommer der det blir bestilt plan. I flere av kommunene kunne det vært ønskelig med en høyere oppslutning om taksten. Vi har noen steder bestillingsprosent ned mot 55-60 %. I de tilfellene er det en utfordring å få sikre skogdata på kommunenivå, siden framskriving på arealer der det ikke blir bestilt plan blir mer usikker.

I takstprosjektene blir miljøregistreringene fra første omdrev nå revidert og evt feil blir rettet opp.

Rapporteringskrav 7.3.9.5

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Regionalt miljøprogram:

Det ble utbetalt tilskudd til 4770 daa areal med miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel i 2016. Interessen for dette tiltaket er økende.

Drenering:

Det ble innvilget tilskudd til drenering av 760 daa i 2016. Behovet for å grøfte er langt større enn dette, men forholdsvis lavt tilskudd og høye kostnader begrenser interessen.

Trebruk:

Fylkesmannen i Telemark har i 2016 fokusert på mulighetene for økt trebruk i byggsektoren. Trebruksatsingen er gjort i samarbeid med Trebruk 014 AS, ved daglig leder Per Arild Åsheim. Trebruk 014 AS er en videreføring av «Bygg i tre» prosjektet og inngår som en del av Innovasjon Norge sitt «Tredriver» nettverk.

Det er et stort kompetansebehov i kommunene når det gjelder trebruk i offentlige bygg og næringsbygg. I 2016 er det gjennomført en møteserie for å vise mulighetene kommunen har som byggherre, innkjøper og planmyndighet. Deltakere på møtene har vært fagpersoner innen bygg og utbygging, politisk og administrativ ledelse og landbruksforvaltningen. Trebruk og klima er en vesentlig del av innholdet på disse møtene.

Bioenergi:

Bioenergi prosjekt Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder skal øke bruken av bioenergi, særlig innenfor primærnæringen. Fylkesmannen har medfinansiert og støttet prosjektet faglig. Gjennom kurs, møter og oppsøkende virksomhet har prosjektlederen tilbudt råd og veiledning til interesserte aktører. I perioden 2014-2016 er det gjennomført 30 befaringer og realisert 7 biovarmeanlegg i Telemark, over tid vil trolig flere anlegg bygges.

Når det gjelder større biobaserte fjernvarmeanlegg har det har skjedd en endring til at de store biovarmeanleggene nå i større grad baserer seg på restprodukter fra sagbruk, og ikke på energivirke fra nærområdene. Kompetanse på heltredrift/energivirke/GROT som ble bygget opp når det var tilskudd til energiflisproduksjon og bedre markedsforhold blir nå dessverre borte igjen.

Skogtiltak:

I Telemark ble det i 2016 gjødslet 3759 daa produktiv skog. Dette er den største gjødslingsaktiviteten som er registrert i fylket.

Den nye ordningen med tilskudd til tettere planting er i mindre grad utnyttet. Totalt ble plantet tettere på 871 daa.

På årets fagsamling med landbruksforvaltningen i kommunene var landbruk og klima et av hovedtemaene.

Rapporteringskrav 7.3.9.6**Rapportere på**

Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll:

Tilskudd til avløsning ved sjukdom mv.:

I mange kommuner er det få husdyrbruk som benytter seg av ordningen. Saksbehandlingen krever ressurser og kunnskaper, og med lite erfaringsgrunnlag i mange kommuner er det lett at kvaliteten på søknadsbehandlingen ikke blir tilfredsstillende. Avløserlaget (kun ett i Telemark) har som service å hjelpe sine brukere med utfylling av søknadskjemat.

Fylkesmannen i samarbeid med Midt-Telemark landbrukskontor og avløserlaget har hatt en dagsamling for kommunene i forbindelse med endringer i forskrift og bruk av nye skjema. Videre har Fylkesmannen hatt veiledningsbesøk i flere kommuner/landbrukskontor. Kommunene har stor tillit til avløserlaget, og det er en tendens til at kommunene kontrollerer lite når avløserlaget har ytt service. Søknader fra bønder som ikke er med i avløserlaget, er ofte mangelfulle.

Spesielt for gårdbrukere som er langtidssykemeldt, er denne tilskuddsordningen viktig for å kunne opprettholde husdyrholdet i en vanskelig periode.

Generelt om tilskudd til avløsning: I nytt regelverk ble det åpnet for at alle typer leid hjelp (ikke bare egne ansatte/ansatte i avløserlag) gir grunnlag for refusjon av avløserutgifter. Dette skaper utfordringer for kommunal saksbehandling. Vi ser at fakturaene ikke alltid er spesifikke nok når det gjelder hva slags arbeid som er utført, og skille mellom betaling av maskintjenester og avløsertjenester er vanskelig.

Tidligpensjon for jordbrukere

Kontroll av data fra Skattedirektoratet TPO pr. 1. juli 2016.

I alt ble 13 pensjonsmottakere kontrollert mot Skattedirektoratet og NAV. Intet negativt ble funnet.

2 pensjoner var opphørt.

2 pensjonsmottakere hadde fått etterbetalt produksjonstilskudd for ligningsåret 2013 jfr. NAV og Skattedirektoratet.

Tilskudd til landbruksvikar i avløserlag

Telemark har 1 avløserlag som disponerer hele årskvoten på 6 årsverk.

Rapporteringskrav 7.3.9.7**Rapportere på**

Gi en oversikt over gjennomførte kontroller og hvordan avvik er fulgt opp, og gi en vurdering av kontrollresultatene. Ressurser avsatt til kontroll skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

Fylkesmannen har i 2016 gjennomført 9 forvaltningskontroller, fordelt på ordningene Produksjonstilskudd, RMP, NMSK (skogkultur og skogsveger), SMIL og Drenering.

Det har vært mange forvaltningskontroller og det er kun registrert 3 avvik. Vår vurdering er at dette er et oppløftende resultat. Avvikene er ikke av spesiell alvorlig karakter og blir lukket etter endring av arbeidsrutiner. Vi ser at kommunene følger våre oppfordringer om kontroll som for eksempel vurderinger av avkorting. Det vil likevel være behov for kontinuerlig kompetanseheving for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning.

Ressursbruk: ca. 1 årsverk fordelt på 9 personer (inkl. avdelingsledelse).

Rapporteringskrav 7.3.9.8**Rapportere på**

Utarbeid oversikt over og gi en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen for samtlige tilskuddsordninger på landbruksområdet der kommunen er førsteinstans.

Oversikt over klager og dispensasjonssøknader framgår av tabeller nedenfor. Klager og dispensasjonssøknader er behandlet i hht gjeldende regelverk.

Avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
1	0	1	2	0

En klagesak fra 2016 er videresendt Landbruksdirektoratet for endelig avgjørelse i 2017.

Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
3	1	1	4	1

Regionale miljøtilskudd

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	1	0	0

Ressurser avsatt til kontroll skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer

Antall personer	9.0
Antall årsverk	1.0

SMIL

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	1	1	0

Tidligpensjon for jordbrukere

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	0	0	1

Telemark innvilget 2 ordinære søknader om tidligpensjon i 2016

Øvrige tilskuddsordninger

Klager - medhold	Klager - delvis medhold	Klager - avslag	Dispensasjoner - innvilgelse	Dispensasjoner - avslag
0	0	0	0	0

Rapporteringskrav 7.3.9.9**Rapportere på**

Gi en oversikt over

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkorting av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette.
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette.

Alle kommuner har sendt inn redegjørelse (Liste PT4100B) ved begge søknadsomgangene, også de kommuner som ikke hadde foretak med avvik. Totalt er det 17 kommuner som har avkortet produksjonstilskudd i 2016. En kommune har ikke avkortet. For foretak som ikke er avkortet, er det gitt en kort anmerkning om dette. Det er mange som står på lista, hvor det ikke er tale om merutbetaling. Videre er feil i innrapportering av lammeslakt og årsoppgave grønt gjengangere. De fleste avkortinger gjelder manglende/mangelfull gjødslingsplan. Det er viktig å bevisstgjøre kommunene hvilket ansvar de har når det gjelder søknadsbehandling og avkorting.

Avkortning av tilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	48	18
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortes selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	18	18

Rapporteringskrav 7.3.9.10**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det gis en oversikt over:

- Hvilke tiltak som er gjennomført for å ivareta landbruksinteressene i det regionale kartsamarbeidet.
- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Landbruksavdelingen v/geodataleder ivaretar geovekstansvaret i Telemark ved bl.a. deltagelse i fylkesgeodatautvalget, de årlige regionmøtene innenfor Norge digitalt/geovekst, med innspill til periodisk ajourhold av AR5 og på oppstartsmøter for nye geovekstprosjekter i fylket. Dette blir fulgt opp i samsvar med portalen "Status for din kommune" og forvaltningssystemet "Krokus", begge hos NIBIO. Det blir også arbeidet aktivt med info og opplæring mot kommunene, både med samlinger og direkte kontakt, for å stimulere det løpende ajourholdet av AR5.

Status AR5. Jfr. portalen "Sjekk status" hos NIBIO har ikke kommunene Seljord, Nissedal og Fyresdal levert kontinuerlig ajourhold av AR5 i 2016. For Fyresdal foreligger det konkret oppfølgingsplan vinter 2017 siden de fikk levert "periodisk ajourhold av AR5" i slutten av 2015. Bamble fikk levert "periodisk ajourhold" i juni 2016.

Egenprodusert jordregister. Jfr. den samme portalen hos NIBIO er det ikke registrert egenprodusert jordregister til landbruksregistret i Bamble, Drangedal og Fyresdal. Tokke leverte filer til egenprodusert jordregister sist i mai 2012. Kommunene Porsgrunn, Notodden, Siljan og Kragerø leverte sist i 2014. Øvrige 9 kommuner har levert i 2016.

Kartsamarbeid

Rapporteringskrav	Kort redegjørelse (stikkord)
a. Hvilke tiltak er gjennomført for å ivareta landbruksinteressene i det regionale kartsamarbeidet.	Aktiv deltagelse fra geodataleder i det regionale kartsamarbeidet i Kartverktes regi
b. Eventuelle kommuner som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).	Kommunene Seljord og Nissedal har ikke levert kontinuerlig vedlikehold av AR5 i 2016. I kommunene Bamble, Drangedal og Fyresdal er det aldri levert filer fra egenprodusert jordregister til landbruksergisteret
c. Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5)	Løfte fokus i kommunene

3.3 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Endringen i ressursbruk fra 2015 til 2016 kan i hovedsak forklares med normal lønns- og prisvekst, endring i fullmakter, med vakanser, og andre personalmessige forhold.

Sykefravær skaper utfordringer i forhold til oppgaveløsningen. Vi har hatt et jevnt lavt sykefravær, 4% - 6%, gjennom de siste årene for embetet som helhet. På tross av dette, kan likevel variasjonene være store fra avdeling til avdeling over tid. Dette kan føre til en periodevis ujevn belastning på medarbeiderne som også gir seg utslag i ressursfordelingen.

Ressursrapporteringen vil derfor variere noe i forhold til hvor man belaster lønn, hvor det er muligheter til å ta administrativ kostnadsdekning og når midler på fagkapitler blir tilgjengelige.

Det er ingen vesentlige avvik i forbruket på kapitler og poster for 2016, men tildelingen til driften av Fylkesmannen i Telemark dekker ikke alle kostnader og vi er derfor avhengige av å ta administrativ kostnadsdekning fra fagkapitler i samsvar med vedtatte retningslinjer.

Størrelsen på beløpet som dekkes inn via fagkapitler har de senere årene ligget stabilt mellom 8 - 10 % av tildelt beløp over kap. 0525.

Internt i embetet vil kutt i budsjettet knyttet til ABE-reformen merkes godt og vil kreve nedbemanning.

Innenfor helse og omsorgsområdet skyldes den økte ressursbruken på kap 0525, at midler til styrking av pasient og brukerrettighetsloven er overført fra HOD.

Innenfor justis- og beredskap er integrering flyttet fra BLD til JD i 2016. Vi fikk også styrket bevilgningen i 2016 i forbindelse med asylsituasjonen, og ny aktivitet knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene.

Innenfor klima og miljø skyldes reduksjon i ressursbruk personalsituasjonen og reduserte effekter av tildelinger på fagkap.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016	Kapittel 0525, 2015	Fagdep. 2015
Arbeids- og sosialdepartementet	1 077	1 195	992	1 594
Barne- og likestillingsdepartementet	2 392	592	2 655	545
Helse- og omsorgsdepartementet	10 395	1 878	9 459	2 187
Justis- og beredskapsdepartementet	3 713	5 570	3 183	5 428
Klima- og miljødepartementet	7 949	1 295	8 699	2 366
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	24 988	1 404	24 885	1 178
Kunnskapsdepartementet	5 223	2 825	5 082	2 953
Landbruks- og matdepartementet	8 375	5	8 482	9
Andre	166	0	334	0
Sum	64 278	14 764	63 771	16 260

3.4 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Til tross for utfordringer knyttet til finansiering av driften av embetet, løser vi pålagte samfunnsoppdrag på en god måte innenfor gitte rammer.

For embetets regnskapsresultat for alle kapitler/poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

På grunnlag av KMD,s tildelingsbrev og VØI utarbeider embetet sin årlige virksomhetsplan (VP). I denne er det også tatt med satsingsområder og tiltak fra vår langsiktige strategiske plan.

Fra vår internkontroll er det utarbeidet et «årshjul» som viser hvordan vår risikostyring, økonomistyring og vårt HMS-arbeid er integrert i virksomhetsstyringen. Rutinene for samarbeidet med de ansatte, verneombud og tillitsvalgte er også lagt inn her.

Hver avdeling i embetet har egen intern VP med tilhørende budsjett. Samordningen i embetet blir ivaretatt av ledergruppa og koordineres gjennom felles tverrfaglige arbeidsgrupper på tvers av avdelingsstrukturen. I 2016 hadde vi følgende arbeidsgrupper i drift: plan, GIS, klima, beredskap og samfunnsikkerhet, barn- og unge, kommunikasjon, tilsyn, sikkerhetsutvalg, velferdskomite.

Fylkesmannen har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp og ledelse utøves i samsvar med Statens ledelsesplattform.

De er særlig to forhold som har preget ledelsen av embetet i 2016. Eksternt er det slutføringen av arbeidet med Kommunereformen og internt er det driften av Vergemålsoppgavene.

Kommunereformen ble mer omfattende enn fortsatt og embetet satte av betydelige ressurser for å bidra med veiledning, dialog, ledelse av folkemøter, høringer mm. Dette dominerte i stor grad kommunedialogen vår i 2016.

Internt viste en gjennomgang av vergemålsregnskapene mange avvik. Flere så alvorlige at etablerte vergeavtaler måtte avsluttes og nye opprettes. Noen saker ligger tett opp til politianmeldelse. Å måtte gjennomgå regnskap og bilag over flere år har vært svært ressurskrevende, men nødvendig jobb å gjøre.

4.1.1 Embetets risikostyring

Embetets risikostyring

Embetet bruker risiko-modulen i Risk Manager for å gjøre risikoanalyser. Hver avdelingsleder har gjennomført egne analyser for sin sektor. Disse behandles i ledermøte og utgjør grunnlaget for embetes overordnede risikovurdering. I 2016 hadde embetsledelsen et særlig fokus på følgende områder:

- Vergemålsområdet - stor fare for at flere resultatmål på området ikke kan nås på grunn av svært stram økonomi – Tiltak: stram prioritering og utstrakt bruk av overtid
- Flyktningsituasjonen – det er fortsatt stor usikkerhet til omfanget med å håndtere situasjonen, etablere mottaksplasser og øke antall bosettinger – Tiltak: Ha tett dialog med kommunene og andre regionale statsetater på området
- Saksbehandlingstidene – det er jevnt over stort press på å holde normerte frister, særlig på sosial- og helseområdet og på plan- og byggesaker – Tiltak: Fokus på forenkling og effektivisering av rutiner samt å øke fleksibiliteten i bruken av embetes samla ressurser
- Tilskuddsforvaltning – økt fare for svikt ved stor saksmengde og korte frister – Tiltak: Revisjon av rutiner samt fokus på etikk
- Utviklingsarbeidet – får for lite oppmerksomhet – Tiltak: konsentrasjon om færre initiativ

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Embetets internkontroll:

Vår internkontroll bygger på «Reglement og bestemmelser for økonomistyring i staten» og på «Forskrift for systematisk helse-, miljø, og sikkerhetsarbeid i virksomheter». Vi har innført Risk Manager som kvalitetssystem. Alle dokumenter og rutiner for virksomhetens styring- og kontroll ligger her. Gjennom Risk Manager styres også de ulike prosessene i embetets internkontroll.

Embetsledelsen har utarbeidet en årsplan for styring og kontroll der det fremgår når ledergruppa skal planlegge, risikovurdere, beslutte handlingsplan, implementere, følge opp og rapportere tiltak for å sikre god ressursutnyttelse og måloppnåelse.

Selv om rutinene er gode er ikke oppfølgingen god nok. Det har sammenheng med at Risk Manager er et nytt system som krever mye opplæring og tilpasning. Mye tid har også godt med til å revidere og tilpasse styringsdokumentene fra vårt gamle kvalitetssystem til det nye.

Det er satset på intern opplæring gjennom et eget e-læringsystem og dette vil fortsette inn i 2017.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Bemannings situasjonen er på noen områder krevende. Selv om vi har mange søkere på stillinger, må vi ofte svært høyt opp i lønn, for å få tak i rette personer. Noe kompetanse kan være vanskelig å få tak i. Det brukes mye tid på internopplæring av nyansatte. Dette vil bare øke i tiden som kommer, da vi står overfor mange utskifninger, på grunn av oppnådd pensjonsalder hos svært mange. Vi arbeider systematisk med kompetanseoverføring fra eldre til nye medarbeidere.

Programmet "Til tjeneste" holdes hvert år, det inneholder opplæring i rolleforståelse, forvaltningsrett, informasjonssikkerhet mm.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Vi har ingen egne eiendeler. Vi leier kontorlokaler.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen påpeker manglende evaluering av våre risikoanalyser. Vi har forsøkt å sette dette i system, og benytter RiskManager til ROS-analyser. Dette er noe nytt for oss, og vi har lagt opp til mer opplæring i 2017.

Vi har ikke fått endelig revisjonsrapport fra Riksrevisjonen for 2016, så dette baserer seg på muntlige tilbakemeldinger.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Fylkesmannen i Telemark har et bevisst forhold til likestilling og arbeider aktivt med å sørge for likestilling og hindre diskriminering mellom kjønn, funksjonsnedsettelse, etnisitet, og religion m.v.

Fylkesmannen i Telemark oppfordrer personer med nedsatt funksjonsevne og søkere med minoritetsspråklig bakgrunn til å søke på ledige stillinger. Det er lagt til rette for enkelt å kunne markere søknaden i vårt elektroniske søknadsskjema. Kvalifiserte søkere blir kalt inn til intervju. Fylkesmannen i Telemark har likevel kun en ansatt med minoritetsspråklig bakgrunn i 2016. Det har i forgående år ikke blitt rekruttert ansatte med nedsatt funksjonsevne, men embetet har tidligere år ansatt personer med spesielle behov for tilrettelegging, som følges opp for å sikre fortsatt deltakelse i arbeidslivet.

Individuelle lønns- og arbeidsvilkår er hovedsakelig basert på kompetanse, resultater og individuelle behov. Lønnskjevheter oppstår av og til ved rekruttering, dette er tilfeller der det må tilbys høyere lønn for å tilknytte oss de beste kvalifiserte kandidatene. Det jobbes aktivt for å utjevne skjevheter ved lønnsfastsettelse og ved lønnsforhandlinger.

Som del av personalpolitikken legges det vekt på tilrettelegging i de ulike livsfasene. Gjelden lov – og avtaleverk samt lokale ordninger skal sørge for at ansatte blir godt ivaretatt ved ulike behov.

Det legges til rette for faglig og personlig utvikling gjennom å tilby ulike former for kompetanseutvikling.

Fylkesmannen i Telemark er en IA - virksomhet, og lokal avtale om inkluderende arbeidsliv ble fornyet i 2016. Det ble utarbeidet en plan, med mål og tiltak, for å følge opp de 3 delmålene. Planen er godt forankret i ledelsen, hos tillitsvalgte og i Arbeidsmiljøutvalget.

Sykefraværet for 2016 endte på 4,71 %, som er noe høyere enn målet på 4 % . Høyest andel av fraværet er langtidsfravær, det er ikke rapportert om tilfeller som er arbeidsrelatert. Det jobbes aktivt med oppfølging og tilrettelegging, og Arbeidslivssenteret bistår når vi har behov for råd og veiledning. Sykefraværstallene er tema i ledermøte, medbestemmelsermøter og Arbeidsmiljøutvalget. Tallene blir presentert for alle ansatte hvert kvartal.

Det ble i 2016 gjennomført vernerunde. Tema på årets vernerunde var det fysiske arbeidsmiljøet. Alle ansatte fikk også tilbud om egne samtaler om omstilling og omorganisering. Vernerunden ble gjennomført av verneombudene og representanter fra Stamina Bedriftshelsetjeneste. BHT var ansvarlig for å avlevere en rapport i etterkant av vernerunden.

Medarbeiderundersøkelsen ble gjennomført i begynnelsen av november. Rapporten viste lavere svarprosent enn tidligere år (75 %). Resultatet ble presentert for alle ansatte i begynnelsen av desember og det ble laget en handlingsplan for videre fremdrift. Resultatene er i stor grad positive, og vi scorer høyt på engasjement. De valgfrie spørsmålene i undersøkelsen omhandlet tema omstilling.

RiskManager Avvikshåndtering ble tatt i bruk i 2016, dette for å sikre at all avviksbehandling hos Fylkesmannen håndteres på en lik og forskriftsmessig måte

Ansatte kan, også anonymt, melde avvik og varsle jfr. Arbeidsmiljøloven § 2-4, 2-5 og 3. Dette skal gjør det enklere å fange opp problemer knyttet til avvik på HMS -området.

Det er i 2016 meldt tre avvik på HMS, to er definert som alvorlig, og et avvik definert som mindre alvorlig. Alle sakene er håndtert og fulgt opp. Avvikssaker er fast punkt i møtene til arbeidsmiljøutvalget.

Modulene «dokumentstyring» og «risikovurderinger» i RiskManager ble også tatt i bruk i 2016.

Som miljøtiltak i 2016 er det kjøpt inn busskort, fairtrade kaffe, søppel sorteres og huseier har lovet nye og forbedrede ladestasjoner til el-bil.

Det har blitt jobbet aktivt med helse – og arbeidsmiljøtiltak i form av sosiale arrangementer, felles trening og egen HMS -dag.

5 Vurdering av framtidssutsikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Ny fylkesmannsstruktur

Det er også i Telemark knyttet stor spenning til hvilke andre embeter vi skal slå oss sammen med og hvor den nye administrasjonen blir lokalisert. Vi har uttalt oss positivt til en BTV-løsning og samtidig pekt på at forholdene ligger godt til rette for at hovedadministrasjonen kan legges til Grenlandsområdet. Blir hovedsetet lagt til Drammen, er vi bekymret for at pendleravstanden for mange av våre ansatte blir for lang.

Samordning med øvrig regional stat og nye folkevalgte regioner

Telemark ligger lavt på statistikken over fylker med kommuneorienterte statsetater som har sammenfallende lokalisering som oss. Dette har vært en klar ulempe for arbeidet med å samordne regional stat og vi håper at en ny regioninndeling for fylkesmennene etter hvert også følges opp med tilpasninger for øvrige regionale statlige etater.

Samme argumentasjon gjelder for øvrig også i forhold til de nye folkevalgte regionene slik at vi slipper å måtte forholde oss til regionale prosesser i flere regioner.

Kommunestruktur

I vår tilrådning om ny kommunestruktur har vi pekt på behovet for å videreføre kommunereformen. Dette er viktig for å kunne opprettholde og videreutvikle et godt tjenestetilbud til befolkningen. Utviklingen i fylket er med noen få unntak, preget av svak befolkningsvekst og økende demografisk ubalanse mellom unge og eldre.

Spesielt viktig er utviklingen i Grenlandsregionen, som både er det økonomiske og demografiske tyngdepunktet i fylket. Å styrke integrasjonen mellom kommunene her og fortsette nedbyggingen av grensene mellom det som i dag er ett felles bo- og arbeidsmarked, vil være avgjørende for den videre utviklingen.

Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) for fylket

Telemark reviderte sin ROS-analyse i 2016. Analysen gir en helhetlig oversikt over risikobildet og er en felles plattform for å forebygge uønskede hendelser. Den viser at både det nasjonale og det regionale risikobildet er i endring. For at vi skal kunne ivareta vår rolle som samordner og pådriver i arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap i fylket er det viktig at dette området i organisasjonen ikke svekkes. Ressursene her er små og fagmiljøet er svært sårbart.

Strategisk bruk av IKT

Vi har tatt i bruk alle felles IKT - løsninger som er åpent tilgjengelige, men ser at mulighetene for fortsatt effektivisering er store der løsningene er brukervennlige og lett tilgjengelige. På området Fritt rettsråd benytter nå 84% av de berørte brukerne i fylket den elektroniske løsningen som er utviklet.

Embetet satser nå både tid og ressurser på å bygge kompetanse og kapasitet for å ta i bruk nye tilbud, kommunisere mer via interaktive digitale løsninger og å se på mulighetene for å gjøre egne interne rutiner og arbeidsprosesser mer effektive.

Ny finansieringsmodell for embetene

Vi er kjent med at det jobbes sentralt med en ny modell og at denne vil bli tatt i bruk samtidig med opprettelsen av den nye organisasjonen vår. Vi håper at modellen kan bidra til å tydeliggjøre hver enkelt sektor sitt økonomiske ansvar for egne oppgaver. Med dagens modell er det for lett å skyve ansvaret over på andre. På vergemålsområdet f.eks har oppgavene siden 2013 og fram til i dag økt med ca 30% mens ressursene til disposisjon har vært relativt uendret. Nå utgjør belastningen på f.eks arkivet vårt ca 40% av alle inn- og utgående saker.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Konsekvenser på sikt av de forhold som er omtalt under pkt 5.1 vil i sum være manglende evne og kapasitet til å gjennomføre samfunnsoppdraget vårt og til å nå de mål som oppdragsgiver har gitt oss.

Mer konkret vil det også kunne innebære en svekkelse av befolkningens rettsikkerhet, tap av tillit til institusjonen som igjen på sikt vil kunne undergrave mulighetene våre til å fungere godt som det regionale bindeleddet vi er ment å være.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Telemark.pdf](#)

Ledelseskomentarer til regnskapet 2016.

Formål

Fylkesmannen i Telemark er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetet er et ordinært statlig forvaltningsorgan og fører regnskapet i henhold til kontantprinsippet. Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvaret for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er bindeleddet mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til Reglement for økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Virksomhets- og økonomiinstruks for Fylkesmannen.

Jeg mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Fylkesmannens disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og inntekter, eiendeler og gjeld. Det er viktig å bemerke at årsregnskapet ikke bare gjelder fylkesmannens rene driftsutgifter, men også alle ordninger embetet har administrert i 2016.

Vurdering av vesentlige forhold

Fylkesmannen i Telemark har disponert tildeling på ordinær drift på kr 65 999 000. I tillegg kommer belastningsfullmakter som vist i bevilgningsrapporten. Årsresultatet for Fylkesmannens ordinære drift viser et mindreforbruk på kr 1 911 381, som vi søker overført til 2017. Mindreforbruket skyldes i hovedsak refusjon av syke- og fødselspenger i tillegg til kostnadsdekning og vakanser. Endel av midlene er mottatt så seint på året at man ikke har kunnet disponere disse på en god måte.

På tross av årsresultatet for 2016 har embetet har fortsatt en stram økonomi med lite handlingsrom. De årlige tildelingene dekker bare 90 % av driftskostnadene. De resterende 10 % av driftsbudsjettet må dekkes inn gjennom kostnadsdekning av oppgaver som finansieres utenom kap 052501, refusjon for sykefravær og fødselspenger og vakanser. Denne andelen har vært stabil de siste 6 årene.

Embetet har jobbet systematisk med å effektivisere driften gjennom tydelige prioriteringer, endring av rutiner, bruk av IKT og gjennom aktiv bruk av gunstige innkjøpsavtaler.

De eneste investeringer embetet har hatt i 2016, er innefor IKT-området. Dette er investeringer som er nødvendige for god og effektiv drift.

Samfunnsutviklingen er slik, at vi også i 2017, vil måtte foreta IKT-investeringer. Å følge opp finansieringen av tildelinger til oppgaver og prosjekter utenom kap 0525 er fortsatt krevende siden departementene har svært ulik praksis både mht vilkår, rapporteringskrav og tildelingstidspunkt.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er vår eksterne revisor. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr dd, men vi antar at revisjonsberetningen foreligger i andre kvartal 2017. Frem til da er revisjonsberetningen u.off.

Kari Norheim-Larsen (sign)
Fylkesmannen i Telemark

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Fylkesmannen i Telemark er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret

Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Fylkesmannen i Telemark er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen i Telemark har rapportert til

statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen i Telemark har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapit	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindretgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01		A,B	65 999 000	64 173 886	1 825 114
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21		A,B	934 000	3 997 101	-3 063 101
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01			365 000	363 109	1 891
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsutgifter	21			2 073 000	2 058 234	14 766
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asylmo	64			11 460 000	10 911 210	548 790
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66			1 090 000	1 089 066	934
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen - spes. driftsutgi	21			9 404 000	9 391 000	13 000
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutdanning for l	22			380 000	380 000	0
0231	Utviklingstiltak barnehage	21			7 350 341	6 862 466	487 875
0231	Barnehager - Tilskudd til svømming i barnehagene, prø	70			711 000	710 500	500
0341	Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn	70			0	3 625 904	-3 625 904
0451	Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap - Drif	01			588 000	588 000	0
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01			7 447 530	7 447 454	76
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21			0	5 507 394	-5 507 394
0470	Fri rettshjelp - Driftsutgifter	01			0	5 140 531	-5 140 531
0500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet - spesiell	21			730 000	730 000	0
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes. driftsutgifter	21			1 300 000	1 299 816	184
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering - spe	21			2 534 940	2 534 940	0
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63			5 835 414	5 834 069	1 345
0714	Folkehelse - Spesielle driftsutgifter	21			155 600	155 600	0
0721	Statens helsetilsyn - Driftsutgifter	01			250 000	250 000	0
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak - driftsu	01			0	1 365 968	-1 365 968
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21			668 400	668 400	0
0761	Omsorgstjeneste - Kompetanse og innovasjon	68			12 277 300	12 012 467	264 833
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjenester	60			850 000	850 000	0
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abort	73			450 000	450 000	0
0765	Psykisk helse og rusarbeid - spesielle driftsutgifter	21			381 100	381 100	0
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kommunale tjenester	60			7 430 000	7 429 713	287
0765	Psykisk helse og rusarbeid - rusarbeid	62			15 939 000	15 936 107	2 893
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21			0	24 241	-24 241
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21			1 412 000	1 412 000	0

0840	Tiltak mot vold og overgrep - Spesielle driftsutgifter	21	126 452	126 452	0
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. driftsutgifter	21	1 108 674	1 108 674	0
0854	Kommunalt barnevern	60	23 800 000	23 800 000	0
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet - Spesielle dri	21	78 009	78 009	0
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	200 000	152 353	47 647
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	833 400	794 592	38 808
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	10 000	10 000	0
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	1 560 000	1 420 550	139 450
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	3 716 000	3 653 954	62 046
1420	Klima, naturmangfold og forurensing- oppdrags- og gel	23	800 000	800 000	0
1420	Tiltak i verneområder	31	2 217 000	2 217 000	0
1420	Restaurering av myr	38	150 000	0	150 000
1420	Oppryddingstiltak	39	200 000	200 000	0
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	7 000	0	7 000
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	1 500 000	937 643	562 357
1420	Forebyggende og konfliktdepende tiltak i rovviltforv	73	970 000	970 000	0
1420	Friluftsmål	78	2 750 000	2 750 000	0
1420	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskapingsp	81	35 000	34 000	1 000
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte naturtyper	82	2 700 000	2 695 600	4 400
1425	Vilt- og fisketiltak - driftsutgifter	01	260 000	260 000	0
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	350 000	350 000	0
1425	Tilskot til viltføremål	71	209 432	209 342	90
1633	Nettoordning for mva i staten	01	0	4 215 090	
<i>Sum utgiftsført</i>			201 596 592	220 363 537	

Inntektskap Kapittelnavn		Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01		0	3 972 408	3 972 408
3525	Ymse inntekter	02		0	86 266	86 266
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29		0	248 735	
5700	Arbeidsgiveravgift	72		0	8 551 380	
<i>Sum inntektsført</i>				0	12 858 789	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					207 504 748	
Kapitalkontoer						
60067801	Norges Bank KK /innbetalinger				7 499 416	
60067802	Norges Bank KK/utbetalinger				-214 627 028	

715208	Endring i mellomværende med statskassen	-377 136
<i>Sum rapportert</i>		0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

	6.12.2016	31.12.2015	Endring	
715208	Mellomværende med statskassen	-2 873 373	-2 496 237	-377 136

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	399 000	65 600 000	65 999 000
052521	934 000		934 000
			0
			0

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501		1 825 114	0	1 825 114	86 266			1 911 381		1 911 381
052521		-3 063 101	0	-3 063 101	3 972 408			909 307		909 307
*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.										

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter:

Er satt opp i tabellen "bevilgningsrapportering"

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre):

Embetet har ingen avgitte belastningsfullmakter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter:

???

Mulig overførbart beløp:

For 2016 har embetet ubrukte midler på kappost 052501 på kr 1 911 381. Beløpet er under grensen på 5%, og beløpet søkes overført til 2017, jf R-110 fra Finansdepartementet.

For kappost 052521 er mindreforbruket 909 307, som søkes overført til 2017

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	1 287 023	0
Salgs- og leieinntekter	1	2 758 147	3 278 076
Andre inntekter	1	13 504	1 000
<i>Sum inntekter fra drift</i>		4 058 674	3 279 076
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	70 001 122	68 930 425
Andre utbetalinger til drift	3	37 466 195	35 292 077
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		107 467 317	104 222 502
Netto rapporterte driftsutgifter		103 408 642	100 943 426
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	-160	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		-160	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	1 442 351	1 164 578
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	1 058	1 948
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		1 443 409	1 166 526
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 443 569	1 166 526
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	110 415	737 025
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		110 415	737 025
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	107 237 561	101 967 023
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		107 237 561	101 967 023
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		138 320	139 892
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		8 551 380	8 319 933
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		4 215 090	3 730 701
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-4 474 609	-4 729 124
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		207 504 748	198 610 826

Oversikt over mellomværende med statskassen **

Eiendeler og gjeld	2016	2015
Fordringer	0	40 296
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-2 875 984	-2 598 818
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	2 611	62 285
Sum mellomværende med statskassen	8	-2 496 237

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Kontrollsum:

207 504 748

207 504 748

0

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark**Note 1 Innbetalinger fra drift**

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	1 188 323	0
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	39 000	0
Tilskudd fra næringsliv og private	59 700	0
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1 287 023	0 *
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Inntekter av oppdrag, utenfor avgiftsområdet	2 685 385	3 224 568
Tilfeldige inntekter	72 762	53 508
Sum salgs- og leieinnbetalinger	2 758 147	3 278 076
<i>Andre innbetalinger</i>		
Salg av utrangert materiell, avgiftsfritt	13 504	1 000
Sum andre innbetalinger	13 504	1 000
Sum innbetalinger fra drift	4 058 674	3 279 076

* **Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer** viser kr 1 287 023 for 2016. For 2015 er beløpet kr 0. Dette skyldes at alle innbetalingene, for 2015, ble ført på konto 3231, uavhengig av type innbetaling.

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark**Note 2 Utbetalinger til lønn**

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	58 557 254	56 946 970
Arbeidsgiveravgift	8 556 730	8 319 933
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-2 259 220	-1 878 512
Andre ytelser	5 146 358	5 542 034
Sum utbetalinger til lønn	70 001 122	68 930 425
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	93,37	94,6

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	6 619 776	6 318 962
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	83 784	96 903
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	2 109 524	1 989 786
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	212 742	180 776
Mindre utstysanskaffelser	233 695	354 534
Leie av maskiner, inventar og lignende	567 781	737 895
Kjøp av fremmede tjenester	17 941 198	15 454 509 *
Reiser og diett	2 607 283	2 655 398
Øvrige driftsutgifter	7 090 412	7 503 314
Sum andre utbetalinger til drift	37 466 195	35 292 077

* Kjøp av fremmede tjenester har økt med ca 2,5 millioner.

Kjøp via Klima- og miljødepartementet er redusert med ca 1,1 million fra 2015 til 2016, mens utbetalinger til fritt rettsråd har økt med ca 1,4 millioner, utbetaling til verger har økt med 1,6 millioner og kjøp via fylkesmannsembetenes spesielle driftsutgifter har økt med kr 700 000.

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	-160	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	-160	0

	6.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	1 058	1 948
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	1 058	1 948

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	76 741
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 442 351	1 087 837 *
Sum utbetaling til investeringer	1 442 351	1 164 578

	6.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

* Investeringer på IKT- området

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilfeldige og andre inntekter	110 415	737 025
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	110 415	737 025

Virksomhet: AF - Fylkesmannen i Telemark

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilskudd til kommuner	94 228 397	88 340 542
Tilskudd til fylkeskommuner	2 097 480	2 343 096
Tilskudd til private	4 302 633	5 097 973
Tilskudd til organisasjoner	6 021 051	4 973 012
Tilskudd til statsforvaltningen	588 000	1 212 400
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	107 237 561	101 967 023

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	Forskjell
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	7 713	0	7 713
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	7 712	0	7 712
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-135 218	0	-135 218
Skyldig skattetrekk	-2 875 984	-2 875 984	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	2 611	2 611	0
<i>Sum</i>	-3 008 591	-2 873 373	-135 218
Sum	-3 000 878	-2 873 373	-127 505

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Selskap 3							
Balanseført verdi 6.12.2016							0
* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.							

Leverandørgjeld 3112 var på kr 135 218.

Rapport "utestående 3112" fra Contempus viser en saldo på kr 240 202. Av dette beløpet hadde kr 200 216 fakturadato i 2016. Rapporten viser også at av beløpet på kr 240 202 var det kr 27 133 som hadde forfallsdato i 2016 og kr 213 069 som hadde forfallsdato i 2017.

Dvs at leverandørgjeld 3112 skulle vært kr 162 351.